

Uvodnik

Andrej Bratuž

Pričakovanja naše narodnostne skupnosti

Potem ko smo nekaj uvodnikov posvetili razmišljanju o slovenski kulturi in o vsem, kar se že pred 8. februarjem, ob njem in po njem dogaja v našem prostoru, ki ga proslave in prireditve kar preplavljajo, se bomo zaustavili pri nekaterih aktualnih vprašanjih, ki so že ali bodo prav kmalu zadevala tudi našo narodnostno skupnost.

Čez približno poldrug mesec bodo v Italiji parlamentarne volitve. Časopisje in televizijski sporedi že dolgo polnijo svoj prostor in čas za takšno ali drugačno volilno propagando, ki pa je največkrat namenjena bolj osebnim sporom in ambicijam vidnih politikov kot njihovim volilnim programom oz. skrbi za javno dobro. Včasih znane politične osebnosti ure in ure dokazujejo, kaj vse je vlada naredila v iztekajočem se mandatu in česa vsega nasprotna stran v času svoje oblasti ni znala ali ni hotela narediti. Pri tem se izpostavlja zaimek *jaz*, vse ostalo bi se moralo njemu podrediti. Desna sredina očitno napenja vse sile, da bi se obdržala na oblasti. Leva sredina je večkrat in tudi po nepotrebnem deljena in nima enotnih pogledov, kar je seveda v škodo njenim prizadevanjem, da se vrne na oblast. Splošno zmehdo še povečujejo skrajno negativni pojavi, kot so npr. posledice znanih žaljivih karikatur, objavljenih na Danskem in zaradi katerih je v muslimanskem svetu kar zavrelo z novimi grožnjami zahodnemu svetu. V zvezi s tem je moral italijanski minister odstopiti, še naprej pa razglašja, da si bo na majico natisnil omenjene karikature in pa izjavo, da se čuti kristjana. Tudi ta zmešnjava ne koristi volilni kampanji, od katere državljani pričakujejo resnejših pristopov. V tem kaosu si Slovenci želimo spremembo vladne večine, saj lahko samo tako pričakujemo uresničitev neizpoljenih obveznosti, zlasti zaščitnega zakona. Seveda si marsikaj obetamo od zakona za slovensko manjšino, ki ga pripravlja dežela Furlanija-Juljska krajina, cenimo pa tudi prizadevanje odgovornih dejavnikov v matični domovini v podporo Slovencev v zamejstvu in po svetu.

V zvezi s slovensko manjšino v Italiji naj omenimo še nujnost slovenskega zastopstva v italijanskem parlamentu in možnost internacionalizacije celotnega vprašanja.

Če se iz našega zamejstva ozremo na avstrijsko Koroško, lahko samo obhalujemo načrtno neizvajanje pogodbenih listin in skrajno negativno in celo sovražno zadržanje tamkajšnjih deželniških oblasti v odnosu do slovenske manjšine in njenih upravičenih zahtev po dvojezičnih krajevnih napisih. Kar smo nakazali v tem kratkem razmišljanju, izhaja iz same ustavne listine in iz obstoječe zakonodaje, koroškimi rojakom pa njihove pravice določajo avstrijska Državna pogodba in sklepi Ustavnega sodišča. To pomeni, da eni in drugi zahtevamo samo to, kar nam v resnici pritiče.

Ne zapečkarji, ampak protagonisti

Praznovanje dneva slovenske kulture v Devinu

Predstavitve knjige dr. Draga Legiša *Ne zapečkarji, ampak protagonisti*

Zvestoba jeziku in ljubezen do naših ljudi

“Če hočemo v naših prizadevanjih obstati, moramo dati od sebe to, kar imamo najboljšega! Če bomo na to pozabili, ne bomo preživeli.” Te jasne in klene besede je naš nekdanji odgovorni urednik dr. Drago Legiša vcepil vsem, ki smo imeli čast zrasti v njegovi “časnikarski šoli”. Ker je globoko prepričan o tem, da bi morale biti življenjsko vodilo vsakega zavednega politika, kulturnega delavca, časnika in sploh pripadnika naše narodne skupnosti v Italiji, je to misel poudaril tudi v nedeljo, 19. februarja, na praznovanju dneva slovenske kulture na sedežu devinskih zborov. Dvorana je bila pretesna za vse, ki so se želeli udeležiti proslave in se tako pokloniti uglednemu domačinu, ob čigar 80-letnici je Goriška Mohorjeva družba izdala zbornik njegovih člankov, intervjujev in komentarjev z naslovom *Ne zapečkarji, ampak protagonisti*.

Aleksij Pregarc, ki je povezoval večer in na koncu zrecital Gregorčičevo poezijo *Stražniki*, je uvodoma v imenu vseh prisotnih čestital slavlencu, krepko voščilo *Mnogaja ljeta* pa so nato skupno odpeli ženski zbor Devina in Fantje izpod Grmade. O knjigi sami, ki jo je opremil Edi Žerjal, tiskala pa tiskarna Graphart, je spregovoril urednik Jože Horvat, nekdanji častnik pri Delu in Slovencu, danes državni podsekretar na ministrstvu za kulturo RS. Za publikacijo je izbral članke, ki po njegovem mnenju obravnavajo kar najbolj aktualna vprašanja Slovencev v Italiji. “To pa so v marsičem vprašanja vseh Slo-

vencev.” V širokem izboru prispevkov je našel tematska jedra, kot je npr. sprejemanje pomembnih dokumentov za Slovence (od Osimskih sporazumov do zaščitnega zakona št. 38), strankarsko življenje v Italiji, državne in krajevne volitve, Cerkev in njen pomen za manjšino oz. Slovence, vprašanje medijev, italijanska politika do Slovenije, tukajšnji odnos do matice in obratno, odnos večine do manjšine in politično življenje naše slovenske skupnosti. Uvodno besedo je napisal Jurij Paljk, sledi intervju z avtorjem, ki sta ga nedavno opravila Horvat in Marko Tavčar; tri četrtine knjige sestavljajo Legiševi članki in komentarji, ki jih je pisal v Novi list (1976-92), v Sobotna branja dnevnika Slovenec (1993-95) in Novi glas (1996-2004). Horvat je priznal, da izbor le delno predstavlja dr. Legišo, vseeno pa je v njem toliko “tvornega za politiko in zanimivega za nekoga, ki se ukvarja z javnim življenjem, da predstavlja trajen navdih ali obvezo za suvereno, pokončno držo tako posameznika kot etnične skupnosti, za vztrajno, profesionalno brezhibno, vrednostno jasno pisavo - kakor tudi navdih in obvezo za zvesto, nikoli omahljivo ljubezen do jezika in slovenskih ljudi, izražajočo se v budni skrbi za njun obstoj in razvoj.”

Dr. Legiša se je zahvalil pobudnikom večera in povedal, da je bil vedno kritičen do vsega, kar je delal, in do ljudi, s katerimi je sodeloval. Ohranili se bomo namreč, samo če bomo gojili in ljubili materni jezik, samo če mu bomo ostali zvesti, je pribil. Pripadniki večinskega naroda nas bodo spoštovali, samo če bomo znali biti trdni in vztrajni v oblikovanju lastne osebnosti.

Samo na tak način bomo dosegli vzajemno spoštovanje, sodelovanje in dialog.

Večer, ki sta ga popestrila klavirska igra sester Petre in Veronike Grassi ter petje Fantov izpod Grmade pod vodstvom Iva Kralja, se je nadaljeval s predstavitev enajstih razstavljenih del tržaškega slikarja Edija Žerjala na temo *Dom Lepe Vide*. Kot je povedal Tavčar, zlasti zadnja umetniškova dela v mešani tehniki navdihujeta morje in človeška prisotnost ob njem: pojavljajo se pristanišča, ladjedelnice, tista naša obala od izliva Timave mimo Devina proti Bregu pod Nabrežino in Križem, ki je bila v zavesti slovenskega človeka dom Lepe Vide. Znani literarni lik, ki velja za simbol hrepenenja, je dodal Tavčar, v nekaterih delih doživi katarzo, preobrat, tako da se Lepa Vida vrne domov iz ljubezni do svojih krajev in ljudi. Tu najde srečo, ki je ni našla v tujini. Prav to milo lepoto lahko zazna, kdor se zagleda v Žerjalova dela.

Danijel Devetak

Pet let zaščitnega zakona

38/2001

Naši politiki in predstavniki civilne družbe ocenjujejo prvih pet let življenja neudejanjenega zakona

3

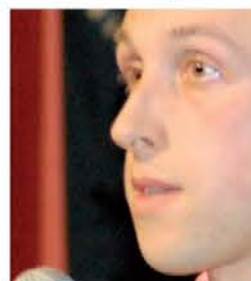
Gostovanje SNG Drama pri nas

Samosvoja interpretacija Bartolovega Alamuta v režiji Sebastijana Horvata

8

Z Gregorčičeve proslave

Objavljamo govor, ki ga je imel David Bandelli v goriškem Kulturnem centru 13. februarja

9

Zimske olimpijske igre

V Turinu se nadaljujejo zimske olimpijske igre, ki so že natrosile veliko kolajin

15

Italija / 10. februar

Dan spominjanja in... pozabljanja

Minulega 10. februarja so v Italiji že drugič proslavljali lani uvedeni državni dan spomina na množično odselitev italijanskega prebivalstva s področij Istre, Reke in Dalmacije, ki so na temelju pariške mirovne pogodbe iz leta 1947 pripadla Jugoslaviji, ter na žrtve "fojb" po italijanski kapitulaciji 8. septembra 1943 in ob koncu vojne. Vsakdo ima pravico do spominjanja na preteklo dogodka, vendar v našem primeru bi pričakovali tudi primerno objektivno obrazložitev zgodovinskega konteksta in ne zgolj politično vsiljevanje nepoučenim državljanom, da vzrok za stopanje partizanskih oziroma jugoslovanskih oblasti vidijo zgolj nasprotovanje Italijanom kot takšnim, pozabljanje pri tem na nasilno raznarodovanje in vsestransko preganjanje Slovencev in Hrvatov v času fašističnega režima. Dejstvo je vsekakor, da svojih krajev niso zapustili samo Italijani, temveč tudi Slovenci in Hrvati. Prav tako so nasilno bili umorjeni tudi Hrvati in Slovenci kakor tudi predvsem nedolžni ljudje, na obeh straneh. Tako se

vinskega konteksta in ne zgolj politično vsiljevanje nepoučenim državljanom, da vzrok za stopanje partizanskih oziroma jugoslovanskih oblasti vidijo zgolj nasprotovanje Italijanom kot takšnim, pozabljanje pri tem na nasilno raznarodovanje in vsestransko preganjanje Slovencev in Hrvatov v času fašističnega režima. Dejstvo je vsekakor, da svojih krajev niso zapustili samo Italijani, temveč tudi Slovenci in Hrvati. Prav tako so nasilno bili umorjeni tudi Hrvati in Slovenci kakor tudi predvsem nedolžni ljudje, na obeh straneh. Tako se

je letos zgodilo, da je celo predsednik države Ciampi, ki gotovo pozna celotno zgodovinsko ozadje, v svojem priložnostnem nagovoru ob priložnosti podelitve domovinskega priznanja nekaterim svojcem medvojnih žrtev na območju nekdanje Julijske krajine povsem prezrl delež krivde fašističnega režima pri ekspanzionistični politiki na območju vzhodnega Jadrana. Na proslavah v Trstu pa so uradni govorniki in predstavniki begunskih združenj še posebej poudarili zahtevo po ponovnem odpiranju vprašanja

zapuščene imetja v Istri, ki je bilo že davno rešeno z medsebojnimi sporazumi med Italijo in Jugoslavijo. Z letošnjim dnevom spomina je sovpadalo sprejetje posebnega zakona v rimskem parlamentu, ki omogoča pridobitev italijanskega državljanstva osebam, ki so bile italijanski državljani (in njihovim potomcem) s stalnim bivališčem na ozemlju, ki ga je Italija po mirovni pogodbi odstopila Jugoslaviji. Gre vsekakor za enostransko ravnanje mimo obstoječih mednarodnih pravil o podeljevanju državljanstva. Vedeti je namreč

treba, da podelitev italijanskega državljanstva avtomatično prinaša tudi državljanstvo Evropske unije. Pripadniki italijanske manjšine v Sloveniji so namreč že državljani Unije. Zato bo novi zakon o državljanstvu bolj aktualen v hrvaški Istri. Za sprejetje tega zakona se je zavzemala predvsem Unija Italijanov, računajoč, da bo pripomogel k ugotovitvi zavezi o pripadnosti omenjeni manjšini. To bo do neke mere tudi držalo, a po drugi strani zaposlitev v oddaljenem okolju daje priložnost pripadnikom manjšine, da ne ohranijo več tesnih vsakodnevnih stikov z drugimi sorojaki v domačih krajih ali se celo odločijo, da iz zaposlitvenih razlogov ostanejo v Italiji. Kar pa pri omenjenem zakonu moti, je to, da na prikrit način omogoča slovenskim in hrvaškim prebivalcem v Istri, da na osnovi poznavanja italijanskega jezika lahko zaprosijo za državljanstvo Italije v tistem pričakovanju, da bodo od tega imeli kake ugodnosti. Sprejetje omenjenega zakona vsekakor dokazuje, da se tradicionalna prizadevanja italijanske zunanje politike na vzhodni meji po vsestranskem širjenju italijanskega vpliva nadaljuje. Na slovenskih in hrvaških pravnih in političnih je, da preučijo, ali je kakšno poseganje Italije v suverenost slovenske in hrvaške države v skladu z mednarodnim pravom in dobrimi sosedskimi odnosi. Ob vsem tem se nam povsem logično in naravno vsiljuje že večkrat načeto vprašanje, ali ne bi bil skrajni čas, da naša matična domovina, tj. država Slovenija, svojim rojakom na področju enotnega slovenskega kulturnega prostora omogoči redno in normalno sprejemanje programov osrednje slovenske televizije. To bi moral biti nacionalni interes Slovenije. Zgled naj bo Italija, ki si niti malo ne pomisli širiti svoj vpliv na svoji vzhodni sosed. Zadnji primer je prav zgoraj navedeni zakon o podeljevanju državljanstva ne samo nekdanjim optotcem, ampak tudi njihovim potomcem.

Aljož Tul

Tiskovna sporočila

SSO o neizvajanju zaščitnega zakona, SSG in narodnih domovih
Izvršni odbor SSO je zasedal 15. t.m. v Trstu. Z enominutnim molkom so se člani poklonili pokojni Nadji Maganja. Ugotovili so, da izvajanje zaščitnega zakona še vedno ni odvisno od mehanizmov pravne države, ampak od politične volje vladne večine. Krovni organizaciji bosta skušali skupno postopati. Govor je bil tudi o Slovenskem stalnem gledališču, saj SSO še vedno pogrša ustanovitev gledališke šole, večji stik s teritorijem ter estetski pluralizem. Člani IO SSO so analizirali tudi zakonski osnutek o odnosih RS s Slovenci zunaj meja in ocenili, da gre za zakon, ki je izrednega pomena za slovenski manjšini v Italiji in Avstriji.

Glede vprašanja t.i. skupnih narodnih domov je SSO pozdravil odločitev deželnega odbornika Antonaza, da bosta koordiniraju za omenjeno vprašanje L. Semoliču stala ob strani S. Quinzi za goriški Trgovski dom in M. Maver za Narodna doma v Trstu in pri Sv. Ivanu. Glede namembnosti domov si bo SSO prizadeval za čim širši dogovor v manjšini. IO SSO je pozdravil pobudo zadruge Most iz Čedadada, ki je začela z izdajanjem biltena Slovit tudi v slovenskem jeziku. SSO ugotavlja, da vlada v Sloveniji splošno nepoznavanje vprašanj, s katerimi se ukvarjamo Slovenci v Italiji, kljub temu da so vsem na razpolago naši manjšinski mediji.

Goriška SSK o primarnih volitvah

V prejšnjem tednu je v Sovodnjah zasedalo goriško pokrajinsko tajništvo Slovenske skupnosti. Kot glavno točko je obravnavalo izid primarnih volitev leve sredine za izbiro predsedniškega kandidata za goriško pokrajino in pa priprave na bližnje volitve. Pokrajinsko tajništvo je ocenilo samostojen nastop stranke na primarnih volitvah s kandidatom Primožičem

kot nadvse spodbuden, ki je stranki dal vidljivost, pa tudi novih spodbud. Podpora, ki so jo Silvanu Primožiču dali volilci, nalaga slovenski narodni stranki novih odgovornosti, zato da postane še bolj ključni del levosredniškega zavezništva na Goriškem.

Tajništvo SSK izraža zadovoljstvo tudi nad dejstvom, da je zmagoviti kandidat, ki je izšel s primarnih volitev, Enrico Gherghetta, takoj po zmagi priznal dobro delo in rezultat, ki ga je slovenska stranka dosegla. Navzoči so z zadovoljstvom ocenili, da so stranko povabili k aktivni vlogi pri pripravi volilnega programa ter sodelovanju na listi Oljke. Na tej listi želi SSK postaviti svoje kandidate, ki naj bi imeli realne možnosti izvolitve v goriški pokrajinski svet, da bi se nadaljevalo delo, ki ga je strankin član David Grinovero, dosedanji slovenski predstavnik na pokrajini, uspešno opravil v zadnjih dveh mandatih. V ta namen se bodo člani tajništva še sestali z ostalimi člani Oljke, da bi dosegli dogovor glede volilnih okrožij, v katerih bodo kandidirali strankini kandidati, za katere pridejo seveda v poštev tista območja, kjer živi slovenska narodna skupnost.

SSK za Koroško

Slovenska skupnost poziva vse zamejske Slovence, naj podpišejo poziv v prid evropske in dvojezične Koroške. Na spletni strani <http://www.prokaernten.at/> imamo možnost, da z vpisom v seznam, v katerem je danes že preko 25 tisoč različnih državljanov Avstrije, Slovenije in Italije, izrazimo solidarnost in zahtevo po strpnosti v evropskem duhu ter pripravimo k izvajanju pravic dvojezičnosti na koroškem ozemlju. SSK meni, da bi množičen odziv tudi s slovenskega zamejstva v Italiji pripomogel k lažjemu premoščanju težav naših koroških rojakov.

Zimska špekulacija Pravila igre energetske industrije

V zadnjih dveh tednih smo bili priča zanimivim medijskim špekulacijam na temo energetske krize. Vsa osrednja sredstva javnega obveščanja so namreč v določenem trenutku posvetila precej prostora novicam o nižjih dobavah ruskega plina in o tem, da smo od 14. februarja morali seči po strateških rezervah. Iz člankov je bralec dobil občutek, da sta bila ta dva elementa med sabo povezana, kar pa je res samo deloma. Res je, da smo od 17. januarja dalje na Trbižu - kjer sibirski plin vstopi v Italijo - dejansko dobili manj plina, kot bi ga bili morali, res pa je tudi, da je ta primanjkljaj vplival na skupni državni energetski deficit za največ 3%, medtem ko so na primer večje porabe v civilnem sektorju zahtevale vsaj 28%.

Da je v zimskih mesecih nivo uvoženega plina nekoliko nižji, kot bi bilo zaželjeno, je možnost, ki jo izvedenci energetskega sektorja predvidevajo od vsega začetka termičnega leta še posebej, če gre za plin, ki prihaja iz držav, kot je Rusija, ki se mora leto za letom soočiti s ostrimi zimami in torej z večjimi porabami tudi doma. In prav tako je normalno tudi, da se v zimskih mesecih splošni nivo porabe ener-

gije povzpe na najvišjo raven v letu. Vse to spada v pravila igre energetske industrije. Problem, zaradi katerega smo letos zašli v nekoliko hujšo krizo, je bil v glavnem vezan na fak-

torje, ki z Rusijo kot tako nimajo zveze. Sprva gre namreč podčrtati, da pri resničnem izpadu ruskih dobav najbolj nastrada ravno ruski konzern Gazprom, ki na tak način izgubi na verodostojnosti in zanesljivosti. Ravno zato, da bi to preprečili, so v tistih dneh Rusi povečali proizvodnjo plina do roba zmogljivosti in tako storili, kar je bilo v njihovih močeh, da bi v Evropo poslali čim bolj normalne količine tega fosilnega go-

riva (kljub temu da se je v minulih 30. dneh po večini države temperatura večkrat spustila pod -30°C, v Sibiriji pod -50°C). Problemi s sibirskimi dobavami so bili odvisni predvsem od neodgovorne politike

Ukrajine, ki je na svojem ozemlju zadržala večje količine plina, kot je bilo predvideno in domenjeno, in sicer sprva zaradi objektivno hudega mraza, kmalu zatem pa zaradi političnogospodarskih

Ciampi odgovoril Špacapanu

Svetovalec predsednika italijanske republike za pravne in ustavne zadeve Salvatore Sechi je odgovoril na pismo, ki ga je Ciampiju naslovil deželni svetnik Mirko Špacapan pred slabima dvema mesecema. V svojem dopisu je predstavnik SSK izražal pomisleke v zvezi z novim volilnim zakonom, ki je bil takrat še brez podpisa predsednika države; Špacapan je predvsem izpostavljal dejstvo, da tako nastavljeni volilni zakon popolnoma zanemarlja pravice slovenske narodne skupnosti, saj je minimalni 20% volilni rezultat v deželi za sicer priznano narodno manjšino zdaleč previsok. V svojem odgovoru se predsednik Ciampi strinja s stališčem slovenske stranke, da je bila slovenska manjšina izvzeta iz volilnega zakona, in Špacapanu obvešča, da je spis posredoval notranjemu ministrstvu za poglobljeno preučitev zadeve.

Slovenska skupnost meni, da bi glede na izražena stališča predsednika države Slovenci iz raznih krogov manjšinskih organizacij, zlasti pa s posegom slovenske vlade lahko dosegli ponovno preučitev volilnega zakona predvsem z ozirom na dejstvo, da je slovenska manjšina v Italiji priznana in zaščitenjena z državnim zakonom.

Povejmo na glas

Dogovarjanje že skoraj pokopano

Edini smisel človeka je srečno sobivanje. Srečno sobivanje z bližnjimi posameznikom, z bližnjimi narodi, državami, verami in civilizacijami. Brez srečnega sobivanja dobijo prosti pot nemir, kontrasti in tekmovanja za drugimi kakor tudi nestrpnost, obračunavanja ter celo vojne kot najhujša oblika uničevanja in izničevanja. In da bi se vsemu, kar prinaša nesrečo in neusmiljeno medsebojno spopadanje, izognili, nam je dano dogovarjanje. Dogovarjanje in sporazumevanje za vsako ceno, kajti še tako visoka cena za dogovarjanje je prava malenkost v primeri s tisto, ki jo terja spopad oziroma želja, da bi nasprotnika izbrisali z zemlje. In to dogovarjanje se zdi v današnjem času vse bolj ogroženo. Zagotovo smo se močno približali tisti točki, ko bi lahko bilo že dokončno pokopano.

Živimo v času, ko verska vojna postaja dejstvo in istočasno z njo tudi vojna med civilizacijami. Naj politični in verski voditelji še tako pozivajo, da moramo storiti vse, da ne pride do verske vojne oziroma do vojne med civilizacijami, je do obojega vsaj v prvi fazi že prišlo. Zaostrovanje med muslimanskim in razvitim svetom se kljub vmesnim predahom stopnjuje, obojestransko nerazumevanje je vsak dan večje. Vse to v času, ko je še posebej zahodni svet ves prepreden z ljudmi drugih ver in kultur in je torej ogroženo mirno sobivanje povsod, v Združenih državah Amerike, v Veliki Britaniji, Franciji, Nemčiji, Italiji, zares povsod. Dogovarjanje ne samo, da je utišano,

ampak o njem nihče več ne govori. Muslimanski svet krščansko civilizacijo demonizira, krščanska civilizacija muslimanskega sveta ne razume, zato dobijo karikature Mohameda tako strašanske razsežnosti. Objavljene prvič na Danskem že 30. septembra postanejo problem šele februarja, ko izbruhne muslimansko nasilje. Toda že od prvega izida številne arabske države protestirajo, vendar se nihče ne odzove, po napadih na evropska veleposlaništva predsednik italijanske senata izjavi, da je prav, da se Danska ni opravičila, italijanski minister za reforme obleče majico z izzivalnimi karikaturami. Verska vojna se je torej pričela, vprašanje je, če bomo storili vse, da bi jo pogasili. Kajti versko obeležen spopad je najhujši od vseh, kar jih obstaja, in vselej je visoka politika tista, ki ga povleče v igro. Ameriški predsednik namreč govori zelo odkrito: "gre za surovine, Združene države Amerike so v vojni, odpor v državah zla bo strl". Obdobje globalizacije očitno še ni zaključeno in sedaj smo v fazi uporabe sile, ki naj bi bila upravičena, saj pokončava sovražnike, istočasno zagotavlja zahodnemu človeku vsaj približno ohranitev sedanje življenjske ravnj. In tu ne more biti prostora za dogovarjanje.

Za dogovarjanje res ni več prostora? Vprašanje je težko, vendar nujno. Če ga ne bi postavili, bi to pomenilo, da smo sprejeli, naj grejo stvari naprej v smeri, v kateri gredo. To pa bi bila usodna kapitulacija.

Janez Povše

IZJAVE Ob peti obletnici zakona za zaščito slovenske narodne skupnosti v Italiji št. 38/2001

Valentinova neizpolnjena obljuba

Pred petimi leti, na Valentinovo, so v senatu odobrili zakon 38/2001, to je zakon za zaščito slovenske narodne skupnosti v Italiji. Zakon je žal, kot marsikatera obljuba, ki jo zaljubljeni izrekajo ne le 14. februarja, ostala - še vedno - le želja in upanje. Za korak naprej sta potrebna pogum in želja, da se ustvari nekaj za skupno dobro. Po petih letih smo se pogovorili s petimi slovenskimi deželjnimi svetniki, z deželjnimi tajniki Slovenske skupnosti in s predsednikoma krovnih organizacij. Vprašali smo jih, kakšna pričakovanja so imeli pred petimi leti, kaj se je medtem zataknilo in kako upajo, da se bo zadeva razpletla. Zahvaljujemo se jim za odgovore in jim želimo, da bi njihovo delo prineslo konkretne sadove.

Tamara Blažina:

Pričakovali smo, da bo izvajano to, kar je bilo v zakonu napisano. Mislim, da je bil zakon

Tamara Blažina (foto Kroma)

osnovan tako, da bi lahko rešil probleme slovenske manjšine v Italiji tudi na način, ki odgovarja sodobnim gledanjem na manjšinske problematike.

Zataknilo pa se je predvsem zaradi političnega nasprotovanja, ki je oviralo izvajanje zakona. To je bilo jasno pri sprejemu perimetracije ozemlja, na katerem bi se norme izvajale. Verjetno bi morala tudi manjšina sama glede določenih vprašanj poiskati ustrezne rešitve, npr. glede podražavljenja Glasbene matice z vidika tudi reforme visokošolskega izobraževanja.

Pričakujem, da se bodo v kratkem spremenili politični okvirji tako na vsedržavni ravni kot tudi na krajevni, ker so prav gotovo pritiski, ki prihajajo iz Trsta, dokaj vplivni na rimska dogajanja.

Igor Canciani:

Pričakoval sem, ne glede na posamezne segmente zakona, da bo mogoče uresničiti določene stvari, in sicer od vprašanja Glasbene matice, financiranja naših primarnih ustanov, SSG-ja. Prav tako sem pričakoval, da bo težko uveljaviti določila glede uporabe slovenskega jezika na teritoriju; nisem pa mislil, da bo to tako težavno.

Najprej se je zataknilo pri spremembi vlade, ne nazadnje pa velja omeniti paradoksalno situacijo, ki je nastala prav na osnovi našega zaščitnega zakona, ko smo bili ob dvojezične izkaznice v okoliških občinah. Po letu 2001 smo se znašli po zmagi desnosredinske koalicije tako na vsedržavni ravni kot na tržaški občini in pokrajini v povsem novi situaciji. To je bil glavni razlog, zakaj se je postopek uresničevanja zaščitnega zakona zataknil.

Pričakujem, da bi se po zmagi leve sredine moralo vprašanje zaščite vendarle premakniti z mrtvega tira. Mislim, da bo tudi to morala biti skrb nove vlade. Prav tako pa upam, da bodo tudi na tržaški občini in pokrajini levosredinske večine. Čas je, da se pogovarjamo o vsebinah zaščitnega zakona, ne pa o samem izvajanju! Bolj kot upanje je to pričakovanje!

Igor Dolenc:

Pričakovali smo spoštovanje državnega zakona, ki obvezuje vse državne in krajevne uprave, da udeležijo zakonska določila.

Glede na to, da nekatere krajevne uprave niso v rokah levosredinske koalicije in imajo do našega vprašanja negativni pristop, je prišlo do nekaterih zastojev, čeprav ne povsod: kot primer lahko vzamemo občino Trbiž.

Igor Dolenc

Zato pričakujemo udeležanje vseh členov, ki so vezani na paritetni odbor: v mislih imam predvsem izdajanje dvojezičnih izkaznic v Trstu, Gorici in Čedadu, problematiko Narodnih domov oz. Glasbene matice.

Mirko Špacapan:

Pričakovali smo, da bo v kratkem določeno ozemlje, na katerem bo zaščitni zakon

Rudi Pavšič

udejanjen tudi v obliki vidne dvojezičnosti, kar bi že samo po sebi pomenilo priznanje za naš jezik in za naše ljudi. Tako bi imeli določene prednosti, na podlagi katerih bi pripadniki manjšine odločili, ali se sploh izplača ostati manjšinec in ne podleči asimilaciji.

Negativno je vplivalo to, da je rimsko vladno prevzela desnosredinska opcija in je na vse načine zavlačevala izvajanje zakona. Slovenska skupnost je že pred odobritvijo zakona opozarjala, da v besedilu ni nakazano območje, kjer naj bi zakon veljal. Ta bojazen se je izkazala za utemeljeno. Razplet dogodkov je tesno vezan na rezultate prihodnjih političnih volitev. Gotovo se bo udeležanje zaščitnega zakona premaknilo z mrtve točke, če bo zmagala leva op-

cija: ozračje se bo izboljšalo do take mere, da bomo lahko upali v nadgradnjo tega zakona v smeri njegovega učinkovitega izvajanja. Žal tudi z levosredinsko upravo ne bo lahko, saj dobro vemo, da so na levi pomisleki glede izvajanja zakona v mestnih središčih Trsta, Gorice in Čedadu.

Bruna Zorzini Spetič:

Pričakovala sem, da bo zakon na področju dežele F-Jk udejanjen. Mislila sem, da bodo pri tem sodelovale tudi krajevne uprave. Žal se tako ni zgodilo. Vemo sicer, da desnosredinska koalicija nima državnike čuta in torej ne udejanja zakonov, s katerimi se ne strinja, predvsem glede manjšinskih pravic. V mislih nimam zgolj skrajne desnice,

Igor Dolenc

ampak tudi zmernejše vladne komponente. Dežela F-Jk ima danes glede zaščitnega zakona veliko vlogo. Povedati pa je treba, da tudi vladajoče Demokratsko zavezništvo ni bilo v zvezi z našim zakonom vedno odločno: pomislimo le na paritetni odbor, ki je bil večkrat nesklepčen zaradi bojkota članov desnosredinskega tabora. Zato menim, da bi predsednik deželne vlade Illy in predsednik deželnega sveta Tesini lahko te člane zdavnaj zamenjala.

Čakati je treba na rezultate političnih volitev 9. aprila. Upam, da bomo takrat imeli za predsednika vlade Romana Prodirja, ki bo svoje obljube glede našega zakona izpolnil. Dežela obenem pripravlja zakon za našo manjšino, glede katerega sem že predložila določene popravke. Deželni odbornik Antonaz je zakon ponudil gospodu Brezigarju, naj ga oblikuje, vendar mislim, da tudi v tem primeru bi morali nastopiti bolj odločno. Dežela je zato zadolžena, da zapolni pomanjkljivosti rimskih političnih krogov.

Damijan Terpin:

Od zakona nisem pričakoval veliko. Pred petimi leti sem časnikarjem v senatu dejal, da nas bo glava močno bolela, ko bomo skušali zakon udejanjiti. In res je bilo tako! Zakon je bil po moji oceni še tedaj krhek kompromis, ki zahteva še danes vedno nove kompromise. Mislim, da je razočaranje danes večje za tiste, ki so tedaj mislili, da je zakon do-

ber.

Zataknilo se je pravzaprav več stvari. Najprej bi omenil dejstvo, da od devetih članov italijanske narodnosti kar pet sistematično bojkotira delovanje paritetnega odbora. Če želimo pospešiti delo slednjega, je na dlani, da jih moramo nadomestiti. To bi pospešila nova politična klima, ki bi nastala ob zmagi levosredinske koalicije na volitvah: na potezi je seveda najprej vlada, ki mora izdati ministrski odlok s seznamom občin, kjer naj se izvaja zaščitni zakon, potem pa še Ministrstvo za dežele in Ministrstvo za notranje zadeve. Nekaj pa se je nedvomno zataknilo tudi znotraj same slovenske komponente s predsednikom paritetnega odbora

Mirko Špacapan

na čelu. Povsem mimo je šla novica, da so bila že pred dobrim letom sproščena sredstva, namenjena za dvojezično uradovanje. Gre za približno 2,5 milijona neizkoriščenih evrov, neizkoriščenih zaradi dejstva, ker predsednik paritetnega odbora ni dal na dnevni red omenjene točke. Perspektive zakona so v glavnem odvisne od aprilskih parlamentarnih volitev. V Prodirjevem programu so vprašanja manjšin premalo dorečena, zato bomo v kratkem skupaj s SVP in UV izdelali skupno manjšinsko platformo. Na potezi pa je tudi Slovenija. Novi volilni zakon nam ne omogoča neposrednega manjšinskega mandata, še več: slovenski poslanec iz naše dežele mora računati na 20-odstotni volilni prag! Pri nas je žal opazno, da se tam, kjer smo Slovenci prisotni s svojimi izvoljenimi predstavniki, stvari rešujejo; tam, kjer nismo, pa stvari zaostajajo, saj nimamo vzvodov, kako spremeniti situacijo. V tem primeru nam preostane samo, da to preložimo na Slovenijo.

Rudi Pavšič:

Ob zadovoljstvu, da je italijanska država po toliko letih vendarle uresničila ustavno obvezo, smo se po političnih spremembah v rimskih vladnih krogih zavedali, da bo pot uresničitve zakona zelo strma. Nismo pa pričakovali, da bomo po petih letih beležili tako zelo porazen obračun, saj smo računali na blagodejni vpliv

pomembnih evropskih integracijskih procesov ter samega vstopa Slovenije v Evropsko unijo.

Vse sloni na dejstvu, da ta vlada ni pokazala politične volje, da sploh uvede postopek uresničevanja zaščitnih norm. Vladni krogi so v tem smislu privilegirali zaprte in protislovenske dejavnike, ki so izhajali predvsem iz Trsta. Negativna povezava Rim-Trst vseskozi traja, in to je jasno tudi danes,

Bruna Zorzini Spetič

ko je skoraj gotovo, da vlada ne bo omogočila predsedniku republike, da z dekretom potrdi območje (seznam občin), na katerem bi se zaščita izvajala. Da ne govorimo o farsji, ki so jo vseskozi uprizarjali nekateri desničarski člani paritetnega odbora.

Poleg tega je danes tudi že zelo jasno, da italijanska vladna politika ni pokazala nobenega

Drago Štoka

zanimanja za obmejni prostor in sploh za sodelovanje z evropskim "Vzhodom".

Sedaj je za naštevaje pričakovanj še prehitro, saj so ta zelo odvisna od rezultatov na parlamentarnih volitvah 9. aprila. Ne morem namreč mimo dejstva, da je zaščito odobrila levosredinska koalicija in da je desnosredinski blok svojčas sprožil pravo parlamentarno obstrukcijo. Z naše strani pa moramo biti sposobni - in to ne glede na rezultate 9. aprila -, da se skupaj dogovorimo o strategiji in prioritetah pri uresničevanju zaščitnega zakona. Dokler bo vsaka komponenta v manjšini šla svojo pot in delovala samostojno, bo neuspeh predvidljiv in že skoraj neizbežen. Ob tem bo potrebno tudi, da začnemo razmišljati bolj "evropsko", to-

rej manj "zamejsko" in bolj usklajeno z diplomatskimi in drugimi pobudami matične domovine.

Damijan Terpin

Drago Štoka:

Začeti bi moral pravzaprav z letom 1971, ko smo začeli zahtevati globalni zaščitni zakon, kot so nam med drugim zagotavljale mednarodne obveznosti Italije - v mislih imam namreč Osimske sporazume. Pričakovali smo namreč več od tega, kar nam je nato dejansko prinesel zaščitni zakon na Valentinovo 2001. Rekli smo si, da je zakon sicer pomanjkljiv, bomo pa vendar konkretizirali točke, ki jih vsebuje! Danes pa vidimo, da so razen špetske dvojezične šole ostale druge točke zakona zgolj na papirju. Moti me predvsem dejstvo, da se ni določene perimetracije, kjer naj bi se zakon izvajal. Prej ali slej bomo morali zato pomisliti, ali zaupati prihodnji vladi ali pa bo treba stopiti na pot internacionalizacije oz. evropeizacije našega vprašanja. Nesprejemljivo je namreč dejstvo, da so ostale obveze mednarodnih sporazumov, ki jih je Italija podpisala, 60 let po koncu druge svetovne vojne še na mrtvi točki.

Pri neudejanjanju zakona nosi krivdo vladajoča koalicija, ki nima nikakršnega interesa, da bi zakon izvajala. Poudarjam pa, da se je udeležanje zakona ustavilo zgolj zaradi rimske vlade, ne pa zaradi deželnega sveta, saj vidimo, da je Furlanija-Juljska krajina predložila v odobritev svoj zakonski osnutek za Slovence v deželi: na tej ravni je videti dobro voljo.

Počakali bomo, da bo krmilo države prevzela levosredinska opcija in da se bo takoj lotila izvajanja zakonskih določil: glede tega bi omenil planimetrijo področja, kjer naj bi se norme izvajale, nato še vzpostavitev slovenske sekcije na državnem konservatoriju v Trstu itd. Če se bo vlada držala obvez, bomo skupno sodelovali, drugače pa ni drugih poti kot le internacionalizacija vprašanja v evropskih političnih forumih. S strani Evrope bi bilo tako pričakovati odločen pritisk, naj se Italija drži obvez mednarodnih pogodb in svoje republiške ustave.

Igor Gregor in Peter Rustja

Poslanica Benedikta XVI. za postni čas 2006

“Ko je zagledal množice, so se mu zasmilile” (Mt 9,36)

Drugi bratje in sestre! Postni čas je privilegirani čas notranjega romanja k Njemu, ki je vir usmiljenja. To je romanje, na katerem nas On sam spremlja skozi puščavo našega siromaštva in nas podpira na poti do velikonočne radosti. Bog nas varuje in podpira tudi “v temni dolini” (Ps 23,4), kjer nam skušnjavec prišepetava, naj obupamo ali pa naj bolj kot Njemu zaupamo v Gelo svojih rok. Da, tudi danes Gospod sliši vpitje množic, lačnih veselja, miru in ljubezni, ki se kot nekdanji čutilji zapuščene. Vendar tudi v revščini, osamljenosti, nasilju in lakoti, ki brez razlike prizadevajo ostarele, odrasle in otroke, Bog ne dopusti, da bi tema groze dokončno prevladala. Moj dragi predhodnik, pokojni papež Janez Pavel II., je v svoji knjigi Spomin in istovetnost zapisal, da dejansko obstaja meja zla, ki jo je določil Gospod, in to je njegovo usmiljenje. Vse te misli so me spodbudile, da sem za uvod v tokratno postno poslanico izbral Božjo besedo iz Matejevega evangelija: “Ko je zagledal množice, so se mu zasmilile.” V tej luči bi se rad ustavil ob temi, o kateri se danes veliko govori, in sicer pri vprašanju razvoja.

Tudi danes je Kristusov ganjeni “pogled” nenehno uprt na ljudi in narode. Božji “načrt” človeka kliče k odrešenju. Jezus pozna ovire, ki uresničevanju njegovega načrta nasprotujejo, in zato je z množico sočuten. Tudi za ceno svojega življenja je pripravljen, da jo brani pred volkov. V svoj pogled tako Jezus zajema vsakega posameznika in množice ter vse izroča Očetu, ko daruje samega sebe v pravno daritev. Cerkev, prežarjena z resnico velike noči, se zaveda, da je pri spodbujanju celostnega razvoja naše merilo Jezusov pogled. Odgovor zgolj na materialno in socialno stisko ljudi ne zadošča; poskrbeti moramo tudi za izpolnitev globokega hrepenenja srca. To pa je v času velikih sprememb toliko bolj potrebno, saj se bolj zavedamo naše velike odgovornosti za ubogo na svetu. Sveti oče Pavel VI. je nerazvitost z vsemi usodnimi posledicami označil kot pomanjkanje človečnosti. V svoji okrožnici Populum progressio je obsodil gmotno stisko tistih, ki nimajo dovolj sredstev za zagotavljanje obstojnega minimuma in etično stisko tistih, ki jih je zaslepil egoizem, pa tudi nasilje, ki te-

melji na zlorabi lastnine ali oblasti, na izkoriščanju delavcev ali na nepravičnem poslovanju (prim. št. 21). Kot sredstva za boj zoper tovrstno zlo papež Pavel VI. ne omenja samo večje spoštovanje človeškega dostojanstva in usmerjenost k duhu uboštva, prizadevanje za skupno blaginjo in mir, pač pa tudi za temeljne vrednote, preko katerih človek spoznava samega

Boga, ki je njegov vir in cilj. V tem smislu papež tudi pravi, da končno šteje le vera, ki je Božji dar in vodi k edinosti v Kristusu in ljubezni. Jezusov “pogled” nas zavezuje, da v polnosti uresničujemo tisti pravi humanizem, ki obsega razvoj tako celotnega človeka kot tudi človeštva. Zato prvo, kar Cerkev lahko pripeljeva k napredku človeštva in narodov, niso materialna sredstva ali tehnične rešitve, temveč oznanilo Kristusove resnice, ki vzgaja vest, ki uči o pristnem dostojanstvu osebe in dela ter s tem ustvarja kulturo, ki išče odgovore na bistvena človekova vprašanja.

Spričo velike revščine mnogih ljudi pomenita ravnodušnost in ujetost v lastni egoizem popolno nasprotje z Jezusovim “pogledom”. Post, miloščina in molitev, ki jih Cerkev v postnem času prav posebej priporoča, so odlična sredstva, preko katerih naš pogled postaja podoben Kristusovemu. Zgledi svetnikov in mnoga pričevanja misijonarjev, ki zaznamujejo zgodovino Cer-

ve, so dragoceni napotki, kako spodbujati napredek. Tudi danes, ko živimo v času globalne soodvisnosti, ugotavljamo, da noben gospodarski, družbeni ali politični projekt ne more nadomestiti darovanja samega sebe drugemu, s čimer se izraža ljubezen. Kdor se ravna po evangeljski logiki, živi vero kot prijateljstvo z učlovečenim Bogom in tako kot On jemlje nase mate-

rialne ter duhovne potrebe bližnjega. V bližnjem namreč vidi neizmerno skrivnost, ki je vredna ljubeče skrbi in pozornosti. Zaveda se, da, kdor ne prinaša in daje Boga, daje premalo. Blažena Terezija iz Kalkute je dejala: “Prva revščina narodov je v tem, da ne poznajo Kristusa.” Zato je nujno, da v usmiljenem Kristusovem obljučju iščemo Boga; izven te perspektive družba ne gradi na trdnih temeljih. V zgodovini Cerkev so nastale mnoge oblike dobrodelne dejavnosti, ki so jih ustanavljali Sv. Duhu odprti in poslušni možje in žene: bolnišnice, univerze, poklicne šole ali podjetja. Navdih evangelija je bil tako močan, da so te korake zmogli in tako mnogo prej kot druge strukture družbe izkazovali skrb za človeka. Take in podobne iniciative tudi danes utirajo pot globalizacije, ki naj bi se prioritarno zavzemala za blaginjo človeka ter vodila k resničnemu miru. Jezusovo usmiljenje do množic navdihuje Cerkev tudi danes, zato v tem duhu prosi vse, ki de-

lujejo na področju politike, gospodarstva in financ, naj se zavzemajo za tak napredek, ki bo temeljil na spoštovanju dostojanstva vsakega človeka. Pomemben preizkusni kamen vseh teh naporov je verska svoboda, pa ne le kot možnost oznanjevanja in obhajanja Kristusove skrivnosti, ampak tudi kot svoboda, v kateri bo moč graditi svet, prežet z ljubeznijo do bližnjega.

Zraven sodi tudi spoštovanje osrednjega mesta pristnih krščanskih vrednot, kadar gre za odgovore na človekova temeljna vprašanja in za osebno in družbeno etično odgovornost. To so kriteriji, s katerimi se bodo kristjani naučili modro presojeti vladne programe. Ne moremo si zatiskati oči pred mnogimi napakami v zgodovinski človeštva, ki so jih zagrešili Jezusovi učenci. Zavedajoč se premnogih problemov, so večkrat skušali najprej popraviti stanje na Zemlji, šele potem pa so dvigali pogled k nebu. Resnično, skušnjava, da bi zaradi stiske spreminjali zunanje strukture, je bila močna. Za mnoge je tako krščanstvo postalo moralizem, vero pa so zamenjali z aktivizmom. Moj častiti predhodnik Janez Pavel II. je v svoji okrožnici Odrješnikovo poslanstvo zapisal: “Današnja skušnjava je v tem, da bi hoteli skriti krščanstvo na zgolj človeško modrost, skoraj na nekakšno znanost o mirnem življenju. V močno sekulariziranim svetu se je pojavila postopna sekularizacija odrešenja, zaradi česar se bojujemo, res, za človeka, ampak za polovičnega človeka, omejenega samo na horizontalno razsežnost. Mi pa vemo, da je Kristus prišel kot nosilec celostnega odrešenja.”

Postni čas nas želi voditi prav k temu celostnemu odrešenju, saj je Kristus premagal vsakovrstno zlo, ki človeka zatira. Preko zaupega odnosa z nebeskim Učiteljem, s spreobrnjenjem in z izkušnjo njegovega usmiljenja po zakramentu svete spovedi, se bomo notranje vedno bolj zavedali “pogleda”, ki preiskuje srca do dna in vsakemu posebej ter vsem skupaj želi znova in znova začeti na novo. Vsem, ki se ne prepuščajo dvomu, daje milost novega zaupanja in obljubo večne sreče. Celo takrat, ko se nam zdi, da prevladuje sovraštvo, Gospod daje – tudi v našem času – svetle priče svoje ljubezni. Mariji, ki je “živi izvir upanja” (Dante Alighieri, Božanska komedija, Raj, XXXIII, 12), izročam letošnji postni čas in prosim, da bi nas vodila k svojemu Sinu. Njej zaupam tudi mnoge, ki trpijo pomanjkanje in pričakujejo pomoč, podporo in razumevanje. Vsem podeljujem svoj poseben apostolski blagoslov.

V Vatikanu,
Papež Benedikt XVI.

PISMO IZ BRUSLJA

p. Franček Bertolini

Osvajalni liberalizem

Na predavanjih, ki jih imam v Bruslju kot študent pastoralne teologije, je veliko sociologije. Preko teh predavanj nam profesorji želijo pomagati, da kot pastoralni delavci bolje razumemo družbo, v kateri živimo, in razloge, zakaj so ljudje vpeti v tak način življenja. V ta prispevek bom skušal priti nekaj tega, kar sem doslej slišal ali prebral glede liberalizma.

Ena glavnih idej liberalizma je “svoboda delovanja”, po kateri se trg lahko ureja sam, brez vsakršnega političnega poseganja. Druga pa je ideja, da je pomembno, kako se izkažeš. Cilj je zmagati; ni važno s katerimi sredstvi. Prevladuje duh tekmovnosti. To je logika zmagovalcev, ki se postavijo nad poražence. Znotraj tega okvira je čisto sprejemljiva misel oropanja, zbiranje zase za razlašcanjem drugih. In če k temu dodamo še težnjo biti med elito države ali sveta, takoj pridemo do kulta osebnosti. Z veliko lahkoto nekdo razlasti posameznike, narode, regije njihovih dobrin in njihovih virov zato, ker “preprosto imam pravico to storiti, ker sem sposoben organizirati biznis, kapital, ker znam narediti, da se stvari dogajajo, da iz vsega tega nekaj nastane”. Ostali, ki pripadajo srednjemu ali še nižjemu slojem, so zgube, nesposobne slediti ritmu in se prilagoditi hitrosti spreminjanja sveta. V svoji knjigi Spopad civilizacij Samuel Huntington pravi, da muslimani in hindujski niso sposobni se prilagoditi sistemu produkcije in da bo vojna

Samuel Huntington

opravičena, če bodo ritmi svetovne rasti, ki jih diktirajo zakoni ekonomskega razvoja, ogroženi. V središču liberalne misli je svobodni posameznik. Družba je nepomembna in omejena na neko celoto, ki omogoča družbene vezi. Vsi imamo iste možnosti. Ni neenakosti. Obstajajo samo razlike: eni so genetsko bogatejši, drugi revnejši; te lahko odstranimo, ker zavirajo tok razvoja.

Glavna vrednota je kapital. Vse je podrejeno logiki kapitala, ki

je bolj in bolj odtujujoča resničnost. Samo pomislimo na rek, ki pravi “moj denar dela zame”. Kot če bi povečanje vrednosti ne bilo odvisno od delavcev, ki delajo, temveč samo od delodajalca, ki je lastnik celote sredstev, ki omogočajo proizvodnjo in tako tudi napredek. In kako se meri napredek? Napredek se meri po povečanju proizvodnje in porabe. Ta kazalec ne upošteva neenake razporejenosti dobrin niti kakovosti življenja niti človeškega razvoja niti zdravja, vzgoje in kulture. Že v Stari zavezi so preroki obtoževali bogate svojega časa v imenu Boga osvoboditelja, čigar načrt za izvoljeno ljudstvo je bil osredotočen na bratstvo, na delitvi dobrin, enakosti in solidarnosti. Preroki so dobro vedeli, da bogastvo enih pomeni revščino drugih.

Od Leona XIII. dalje so papeži kritizirali izkoriščevalski kapitalizem. V encikliki Laborem exercens nam je Janez Pavel II. podaril refleksijo o bistvu kapitalizma. Nevarnost je, da obravnavamo delo kot anonimno silo, ki je potrebna za proizvodnjo po tržnih zakonitostih. Nasprotno bi moralo delo pomagati razvijati človeškost, humanost delavca. Bogastvo mora služiti razvoju celotne družbe. Delavci kot subjekt dela bi morali imeti več pravic sodelovati pri odločitvah proizvodnje.

Toda ne obstaja samo ta osvajalni liberalizem ali menedžerski kapitalizem. Po skandinavskem modelu je podjetje kot institucija nekaj preveč pomembnega v ravnovesju družbe, da bi ga lahko prepustili rokam finančnih ujed. Del podjetja je na borzi, drugo je v rokah glavnih akterjev podjetja. So nekateri pravilniki, ki zavzejujejo celo k temu, da je treba v upravni svet imenovati predstavnika delavcev in države.

8. NAVADNA NEDELJA

Oz 2, 16-17. 21-22; Ps 103; 2 Kor 3, 1-6; Mr 2, 18-22

Smo v času, ki prehaja od pusta (28.2.) v post (1.3.). Današnji evangelij prikazuje razprtijo med “grešniki” in “pravovernimi” pismouki in farizeji (Mr 2, 13-22). H grešnikom so prištevati zlasti mitničarje-carinike-cestninarje; k “pravičnim” pa sami sebe.

Jezus pa želi oboje spraviti med seboj. Zato išče grešnike, saj je prišel na svet zaradi njih. V svoj krog pokliče cestninarja Levija-Mateveža. Ta pa povabi v svojo hišo Jezusa in veliko cestninarjev ter grešnikov. Vsi so povabljeni k mizi. Toda pismouki in farizeji se brž spotaknejo nad to družino; še Jezusa imajo na muhi, rekoč: “Glej, - vsi ti jedo z neumitimi, t.j. z nečistimi rokami.” Jezus pa je zanje “požrešnež in pijanec, prijatelj cestninarjev in grešnikov” (Mt 11, 19).

Toda Jezus podira stari, v greh in v izpolnjevanju črke in zakona, zaslužni svet. Ne odpravlja ne posta in ne zapovedi, uvaja le v novi svet duha. Z njim nastaja v ljudeh nekaj novega, novo vino, ki pa se mora hraniti v novih mehovih (Mr 2, 22). Zaradi tega se najtrši post, kot je npr. smrt dragega družinskega člana ali ko človeka zadene razbesnelost hudobije, spreminja v rešenje. Smo namreč v Bogu, v njem živimo, se gibljemo (1Kr 19; Apd 17-28).

Tudi Job je šel skozi šolo trpljenja. Tedaj se človek namreč znajde osamljenega, v kleščah nerazumevanja, potrtosti, v strahu pred smrtjo, v strahu pred lastnimi grehi (Heb 2, 14-15). Toda ko nas prešine “ženin” s svojim novim vinom, ki nas preraja, tedaj ni noben post črka, predpis, marveč je potreba in zato dolžnost, da delimo kruh in vse, kar imamo, s tistimi, ki tega nimajo ali imajo manj kakor mi. Je rojstvo novega veselja, je maziljenje v sobi svojega srca (Mt 6, 6. 17-18).

Tak je pravi post, ker ustvarja veselje. Sleparije pa, igralništvo, goljufije in trdota srca

rodijo samo greh in žalost. S tega sveta se reši Matej, ki nemudoma sledi Jezusovemu vabilu, ki nato je in pije pri isti mizi z grešniki in cestninarji. Tako dokaže, da se grešnikom ne izogiba: odpira jim svoje kraljestvo.

Javen post kot obred pokore in žalovanja je veljal za Izraelce samo enkrat na leto, na veliki spravi dni (Neh 9, 1 nss). Pobožni Judje so se pa postili, prostovoljno, dvakrat na teden. Zato nastane v njihovih krogih pohujšanje, ker se Jezus s svojimi učenci ne postijo. Zanj pa, ki oznanja bližino Božjega kraljestva in ga slavi s svojimi učenci, je odpadel razlog za post. Okrog njega vlada namreč veselje odrešenja in ne žalovanje zaradi grehov (NT, U. Wilckens, 135-136).

List Kološanom nas tolaži z dejstvom, da je Bog od vekomaj hotel človeka in ves svet, ja, vse vesolje v Jezusu. Zaradi tega ni nagnil Boga, da se je učlovečil v jezusu, ne izvimi in ne drug greh. Božji cilj je življenje, je veselje Boga nad vsem. O njem govori takole: “Ta je podoba nevidnega Boga, prvorojenec vsega stvarstva, kajti v njem je bilo ustvarjeno vse,

kar je v nebesih in kar je na zemlji... Vse je bilo ustvarjeno po njem in zanj. On je obstajal pred vsemi stvarmi... On je začetek, prvorojenec med mrtvimi, tako da je postal prvi med vsemi stvarmi. Bog je namreč hotel, da se je v njem naselila vsa polnost in da je po njem spravlil s sabo vse stvarstvo, saj je s krvjo njegovega križa, se pravi po njem, pomiril, kar je na zemlji in kar je v nebesih” (Kol 1, 15-20).

Hvaležni za vse, preživimo v telesnem postu vsaj na pepelnico in na veliki petek. Prenajšajmo samega sebe, poglobimo se v molitev, zlasti v sv. mašo. Prisluhimo s srcem Božji besedi posebno pri nedeljskem bogoslužju. Sezimo globlje v žep za pomoč potrebnim, lačnim, ubogim. Poglobljajmo se. Trdo srce naj postane meseno, čuteče, da lahko v njem prebiva Sveti Duh. (2 Kor 3, 3). Zato nam bo Bog spregovoril v pravičnosti in pravici, v dobroti, v usmiljenju ter resnici (Oz 2, 21-22).

Post mora roditi veselje nad življenjem naših sester in bratov, ki nas potrebujejo (2 Kor 3, 3. 5-6).

Procesija

11. februar: v spomin Lurški Mariji

11. februarja ob 20. uri smo imeli v Štandrežu prvič Marijansko procesijo z lučkami. Vsako leto si izbere eno cerkev, kraj in z dovoljenjem krajevnega župnika se uprizaro bedenje. Letos je osrečila ta izbira prav Štandrež. Zadovoljno smo sprejeli, saj prav vsi smo potrebni posebnega blagoslova, posebno če imamo v naši sredi Lurško Gospo. Bilo nam je v veliko čast. Obred sta vodila generalni vikar goriške nadškofije msgr. Cabas in g. Carlo Bolčina. Gospa Mariolina De Feo pa je občuteno prebrala kratak Bernardkin življenjepis o prikazovanju, ko ji je "Bela Gospa" povedala, kdo je. "Que soy era immaculada concepciu" je v domačem Bernardkinem narečju prebrala gospa Mariolina. Zazdelo se je, da smo v Lurdu. Procesija se je odvijala po štandreških ulicah skupaj z Marijo, ki so jo nosili "barelieri", to so nosilci bolnikov v Lurdu. Domačini so lepo okrasili okna in razsvetlili pot, po kateri se je odvijala procesija. Med potjo smo molili rožni venec. Zadnje tri zdravamarije so bile v slovenskem jeziku. Noč je bila mrzla, a lepa. Naša srca so žarela od veselja kot zvezde na nebu. V cerkvi se je zaključil obred s slavospevom Mariji "Magnificat" in z lurško pesmijo Zvonovi zvonijo, premilo pojo v slovenščini in v italijanščini. Bog daj, da bi bili še deležni takih lepih slovesnosti. /Slovenske sestre org. UNITALSI

KARITAS Izsledki dosjeja o priseljevanju

V Italiji je nekaj manj kot 3 milijone tujcev

Leto 1970 je bilo v Italiji 144 tisoč priseljencev. Po 35 letih se je podoba priseljevanja na italijanskem polotoku krepko spremenila: v Italiji živi danes 2 milijona in 800 tisoč tujcev z urejenim dovoljenjem za bivanje. Podobno število priseljencev je v Veliki Britaniji in Španiji. Največ tujcev živi v Italiji v rimski in milanski pokrajini (340 oz. 300 tisoč enot); glede na celotno italijansko prebivalstvo predstavljajo priseljenci 4,8%. Večina tujcev je k nam prišla z željo, da bi se na italijanskem polotoku stalno naselila: 9 priseljencev na 10 je v Italiji namreč zato, da bi dobili zaposlitev ali da bi se ponovno pridružili svojim družinam. Ker je priseljevanje tudi pokazatelj zaposlitvene dinamike, ne preseneča podatek, da je 59% priseljencev prisotnih v severnih deželah italijanske države.

Pol milijona priseljencev vsako leto nezakonito vstopa na evropska tla. Televizijski posnetki, ki pričajo o izkrcanju obupancev na južnih obalah italijanskega polotoka, zapuščajo globok vtis v javnem mnenju, čeprav na ta način pride v Italijo le 10% vseh prebežnikov. 15% priseljencev pa nezakonito prestopi v Italijo prek kopnih meja. Preostali delež se-

stavlja osebe, ki so v državo prišle z urejenim vstopnim vizumom, ki pa so sicer na italijanskih tleh ostale po zapadlosti do-

kar drugače pomeni 6,3 odstotni delež celotnega prebivalstva s stalnim bivališčem. Število tujcev je v dveh letnem obdobju 02-04 kar precej poraslo: leta 2002 so pristojni organi izdali 49.024 dovoljenj za bivanje,

voljenja.

Navedeni podatki so sad dosjeja, ki ga je italijanska Caritas sestavila v sodelovanju s fundacijo Migrantes. Pred nedavnim so v Trstu predstavili izsledke raziskave, ki zajema dvoletno obdobje 2002-2004. Obširna študija zajema celovit pogled na tematiko priseljevanja, tako v evropskem merilu, kot tudi na italijanskem prizorišču: kar se Italije tiče, pa se študija pogloblja v posamične deželne stvarnosti.

V Furlaniji-Juljski krajini je na 1.204.178 prebivalcev prisotnih 76.000 zabeleženih priseljencev,

so na primer leta 2003 zabeležili 14.758 tujcev, leto kasneje pa 17 tisoč.

Izsledki študije kažejo, da nudita videnska in pordenonska pokrajina priseljencem več zaposlitvenih možnosti, in to predvsem v turističnem sektorju, Trst pa izostaja iz tovrstnega delovnega omrežja, saj so v zalivskem mestu zaposlitveni standardi nižji kot drugod po deželi. Trst beležijo tako zgolj kot prehodno oz. začasnno postojanko priseljencev. Večina le-teh izhaja iz Romunije, Gane in Ukrajine.

Igor Gregori

Kratke iz Vatikana

Kmalu novi kardinali

V ponedeljek 20.2.2006 se je v slovenskih elektronskih medijih razširila novica, da bo v sredo, 22. februarja 2006, papež Benedikt XVI. imenoval nove kardinala, med njimi nadškofa dr. Franca Rodeta.

Tiskovni urad Slovenske škofovske konference je za Slovensko tiskovno agencijo (STA) potrdil le, da so prefekti kongregacij Svetega sedeža praviloma tudi kardinali, ne pa tudi, da bo v sredo, 22. februarja 2006, konzistorij, čeprav so se novice o morebitnem sredinem konzistoriju razširile v svetovnih medijih, Sveti sedež do zaključka redakcije datuma konzistorija uradno še ni potrdil in prav tako še ni objavil imen novih kardinalov. Zadnji konzistorij, ki ga je sklical papež Janez Pavel II., je bil 21. oktobra 2003.

Že za časa pontifikata Janeza Pavla II. je bil govor o imenovanju nadškofa dr. Franceta Rodeta za kardinala.

75 let Radia Vatikan

Radio Vatikan praznuje 75. leto delovanja, a se vseeno počuti mlad medij. V statutu radia je med drugim zapisano, da je namen vatikanske radijske postaje oznanjanje krščanskega sporočila na svoboden, zvest in uspešen način, z namenom da povezuje center katolištva z različnimi kraji sveta. Kljub dejstvu, da je v svetovnem merilu opazna globalizacija tudi na medijskem področju, oddaja Radio Vatikan v več kot 40 jezikih, med katerimi tudi v slovenščini.

Multikulturalnost je za katoliško Cerkev ogledalo univerzalnosti Cerkev same, to pa predpostavlja spoštovanje sleherne kulture.

Prejeli smo

Spomini na težke čase fašistične Italije in medvojnega ter povojnega komunističnega nasilja

Ko sem vzel v branje božično številko Novega glasa in pozneje še nekaj nadaljevanj o gospodu Rudolfu Klinecu: "Narodnoosvobodilni boj v dnevniku Rudolfa Klineca (1943-1945)" in pogovor z Jožefom Paljkom iz Velikih Žabljev, ki je pričal o povojnem "tihotapljenju" Dnevnika, ki ga je med vojno pisal g. Klinec, katerega je delno pustil v farovžu v Vel. Žabljah, do katerega v povojnem času ni mogel, sem se odločil, da nekaj spominov na tiste čase, posebno v zvezi z g. R. Klinecem napišem tudi sam.

Seveda je spomin na tiste čase, posebno prve osnovnošolske čase, po malem že zbledel, vendar pa so trenutki, ki bodo ostali v spominu do konca življenja. Na srečo je nas ljudi dobra lastnost, da najraje pozabimo težke trenutke, vendar pa zelo hudi trenutki ostanejo zapisani v možganih.

Jože Paljk je bil tedaj, ko sem hodil v italijansko osnovno šolo, že vojak nekje v južni Italiji, morda že v Afriki. Nekateri trenutki tistih slabih časov so ostali vtisnjeni v spomin, kot bi se zgodili včeraj, med te trenutke prištevam divjanje fašistov-škvadrstov, ki so prihrumeli ravno, ko smo imeli verouk v spodnjih prostorih farovža v Žabljah, v prostorih, kjer smo imeli pouk v slovenskem jeziku, učili smo se seveda tudi slovenščine. Prav zaradi varnosti je tedaj g. Klinec izbral tiste, malo bolj "skrite" prostore. Pozneje smo otroci zvedeli,

da smo imeli pouk v omenjenih prostorih zato, ker je g. Klinec imel prepoved verouka v slovenščini, vendar so skvadrstisti vedeli za ta "skriti" prostor ter v pričo nas, osnovnošolcev, g. Klineca izlekli in pred nami pretepli, potem so ga odpeljali. To se je zgodilo kar dvakrat v določenem časovnem obdobju, sam pa več ne vem ali se je to drugič morda zgodilo že po razpadu Italije oz. za časa nemške okupacije? Pri drugi aretaciji nismo bili prisotni osnovnošolci. G. Rudolf Klinec nas je poučeval brati in pisati v slovenščini in vedno sem mu bil hvaležen, da sem znal pisati in seveda brati slovensko prej kot italijansko, sicer pa smo doma govorili le slovensko, saj večina ljudi ni znala italijansko, posebno stari in zelo mladi ne. V šolah je bil slovenski jezik prepovedan, vsepovsod so bili napisani: "Proibito parlare la lingua slovena, qui si parla soltanto la lingua italiana". Vendar pa teh napisov na šolah, gostilnah, postajah, uradih itd., nismo upoštevali, čeprav smo včasih bili za tak "prestop" kaznovani, oklofutani ali so zastraševali starše ipd. V šoli, v Velikih Žabljah je bil tudi prostor, vsaj nekaj časa, za italijanske oficirje, od katerih je bil eden menda po činu tenente-poročnik, neke vrste komisar. Bil je zelo majhne postave in poln hudobije. Najbolj mu je šla na živce slovenska govorica, zato si je večkrat privoščil in marsikoga nas šolarčev pov-

lekel za ušesa ali kar zlasal. Še vedno imam v ušesih, kako je oklofutal sošolko in jo zmerjal: "tu sei una monella," čeprav tedaj nisem niti vedel, kaj bi to pomenilo. To sem opisal, ker je bil izrazit nepoučen oficir, ki ni mogel razumeti, zakaj ne govorimo italijansko, še bolj ga je motilo, ker ni dosti vedel o nas in naših krajih, zakaj in kako to, da ne znamo italijanščine. Bil je iz Južne Italije in tako kot niso njega poučili o naših krajih, kamor je bil poslan kot vojak, tako nismo nič bili mi poučeni npr. o tedanji Jugoslaviji, kaj še, da bi kaj vedeli o Sloveniji! O Ljubljani smo vedeli malo, predvsem kar je moj oče lahko povedal, ker je nekajkrat obiskal naše sorodnike in prijatelje, bil pa je tam pred odhodom na rusko fronto v času prve svetovne vojne. Seveda so nas tedaj Italijani imeli za neke vrste sužnjeve, tako so nas radi imenovali kar "schiavi". S to besedo so pravzaprav tedaj imenovali vse, ki smo padli pod Italijo, tudi sedaj hrvaško ozemlje, ker smo bili v isti državi, Italijani pa tako nikoli in še sedaj ne ločijo Slovencev od Hrvatov, na žalost še danes v Trstu tega ne poznajo, seveda to ne pomeni, da velja za vse. S takimi nepoznavalci razmer sem se večkrat srečeval na morju še v času Jugoslavije, kakor tudi pozneje in z lahkoto ugotavljal izredno neznanje pa tudi hudobije, ki so jih nekateri Tržačani gojili do nas. Pravzaprav sem pozneje ugotavljal, da je večina teh bila kakorkoli povezana z ezuli oz.

optanti ali so bili kar sami eni ali drugi. Še nekatere dogodke bi rad omenil, ki so mi ostali v spominu, to je začetek vojne, ker so starejši, še posebej se spominjam svoje mame, jokali, otroci pa smo imeli 25-letno stanje miru za tako oddaljeno obdobje, kot da se je to dogajalo pred tisočletji; sedaj mi gre čas hitreje in 61-letna doba miru se mi zdi kar kratka. Drug dogodek je bil zame pretresljiv, ko so Italijani sneli zvonove iz zvonika v cerkvi v Vel. Žabljah in ker sem tedaj živel dobesedno poleg zvonika, sem kot otrok doživljal tako dejanje kot nezasišano. Italijanom potem ni uspelo izdelati topov, zvonovi tudi iz drugih cerkva so potem večinoma dočakali konec vojne nekje v severni Italiji, menda kar v Furlaniji. Po razpadu Italije smo v Vel. Žabljah imeli regularno in priznано osnovno šolo, ki je bila na uradu v Ajdovščini pri nemški upravi uradno priznana prav po zaslugi mojega sosedu g. Bratina ???., ki je pred mnogimi leti učil mojega očeta in seveda njegove hčerke ge. Vere, poročene Vrtovec, ki smo jo imenovali ga. Joškova, in seveda g. Klineca Rudolfa. Šola je pač delovala, kakor je bilo sploh mogoče, saj smo bili nadzirani s strani partizanov, v dopoldanskem času so nas večkrat obiskali nemški vojaki, ki so tudi pregledali, da ne bi imeli kakšnega orožja ali nabojev, morda kakšnega propagandnega gradiva, kar je bilo za nas fante navdse zanimivo.

Poskriti smo morali tudi vse, kar bi spominjalo na partizane ipd. Od časa do časa so prihrumeli tudi četniki in včasih domobranci, ustašev pa, kakor se spominjam, nismo videli, čeprav so tudi ti proti koncu vojne potovali proti Gorici. Četnike in ustaše smo spoznali šele po letu 44. Ko je bilo dovolj varno, pa so prihajali partizani. Največkrat so oficirji ali kakorkoli vodilni prišli pogledat v razred. Verouk smo v času nemške okupacije imeli v šoli, ker zaradi slovenskega jezika ne zaradi vere nas nihče več ni preganjal, seveda pa nismo smeli imeti nikakršnega povoda kakršnekoli protinemške propagande, zato je vsak obisk v šoli bil poseben stres; dostikrat smo morali ob napovedi, da prihajajo Nemci ali katerakoli armada, zapustiti prostore in oditi veseli domov. Prišel je konec vojne, splošno veselje, ki je bilo pomešano z grozo, ali se bodo naši bratje, sestre, očetje, strici idr. vrnili domov ali ne. Podobno se je dogajalo ob razpadu Italije, le da so se sedaj vračali od vsepovsod in iz raznih vojsk. Vračali so se iz cele Evrope, iz Afrike, iz iz-

gnanstva, delovnih ali splošnih taborišč, predvsem iz Nemčije, Avstrije, Poljske in nekateri naj bi se vrnili iz Rusije, ker so bili tam pod italijansko armado skupaj z nemško, teh, ki naj bi se vrnili, pa je bilo malo, ker so po večini tam ostali za vedno. Konec vojne je bil zame tudi konec osnovne šole, tedaj so se začele druge težave. Kot odraščajoči fant sem moral pomagati očetu, ki je bil zaradi vojnih razmer za vsa dela ostal sam, saj sta bila oba brata najprej v italijanski vojski, nato v internaciji, v delovnem taborišču in pri partizanih. Nisem mogel več slediti dogodkom, tako nisem nič več imeli stikov z g. Klinecem, ki je, kot sem pozneje zvedel, moral zapustiti tedaj Cono B, v kateri smo živeli do 1947. leta. Prav gotovo je bil pravočasno obveščen, saj si je le tako lahko rešil življenje, ki je bilo tedaj kruto in neumljeno, čeprav nepravilno, tako je bilo. Gospod Klinec je ostal na oni strani meje, meni nikoli ni bilo jasno, kaj je imela komunistična partija proti tako zavednemu Slovencu, ki nas je v fašistični Italiji vzgajal v duhu vsesplošnega slovenstva, morda bi lahko rekli za tisti čas, vsesplošnega slovanstva. Sam pa nisem imel kam iti in sem končno po priključitvi k Jugoslaviji odšel v Ljubljano, kjer sem si po vrnitvi iz "jugovojске" ustvaril družino, med tem tudi študiral in pozneje veliko potoval po svetu, kar mi je dalo veliko znanja, saj je poznavanje sveta druga univerza. Pokojnemu gospodu Rudolfu Klinecu sem še vedno dolžan zahvale; ker mu nikoli nisem mogel izreči ustno, mu izrekam sedaj pokojnemu, naj mu bo lahka slovenska zemlja, četudi uradno italijanska.

Silvan Štokelj

Knjiga o zgodovini goriškega učiteljišča

Foto Bumbaca

V galeriji Ars so 14. t.m. predstavili zanimiv zbornik z naslovom Učiteljice v šolskih klopih, ki ga je lani izdal Pokrajinski arhiv v Novi Gorici in ki je posvečen 130. obletnici ustanovitve učiteljišča v Gorici. Knjigo so predstavili urednica Vlasta Turk, dr. Branko Marušič, Ivanka Uršič in Drago Trpin z novogoriškega Pokrajinskega arhiva in dolgoletna ravnateljica goriškega učiteljišča, pozneje pedagoškega in zdaj družboslovnega liceja S. Gregorčič, prof. Majda Sfiligoj.

Gre za zanimivo publikacijo, ki razkriva nastanek in razvoj za naš prostor zelo pomembne šolske ustanove, osvetljuje pa tudi zgodovinsko ozadje in razmere, v katerih se je to dogajalo. Knjiga, ki obsega trinajst strokovnih prispevkov, tri spominske zapise in številne fotografije, prča o tem, kako pomembno vlogo je imelo goriško učiteljišče ne samo pri vzgoji in oblikovanju mladega rodu in bodočih učiteljskih kadrov, ampak tudi pri ohranjanju slovenstva na Goriškem.

Prejeli smo

Zavračamo očitke!

Z nekaj dni z zanimanjem spremljamo v slovenskem tisku "okroglo mizo" o rezultatih primarnih volitev in o posledični kritični debati glede usode morebitnega predstavnika-odbornika na Pokrajini. Menimo, da je debata in izmenjava mnenj pravica in dolžnost vseh političnih predstavnikov. Zato je prav, da so tudi volilci obveščeni o tem, kaj se dogaja. Ravno tako je prav, da se v naši manjšini demokratično razpravlja o morebitnem slovenskem predstavniku na Pokrajini.

Začuden pa smo nad izjavami pokrajinskega tajništva Stranke komunistične prenoje, ki v tiskovnem sporočilu z dne 9. 2. 2006 in s pismom uredništvu z dne 16. 2. 2006 skuša na vse načine zaneti spor, razdor in sovraštvo ne samo med občinskimi svetniki občine Doberdob, ampak celo med občani samimi. Pokrajinsko tajništvo SKP načena v obeh izjavah cel kup problemov, na katere bi morali odgovorjati v nadaljevanjih.

Take in podobne izjave žal ne sodijo v tiste politične in strankarske diskusije, ki so pred volitvami in po njih dobrodošle in politično samoumevne, predvsem v naši manjšini. Take izjave lahko imamo le kot jezno reakcijo nekaterih doberdobskih vodilnih predstavnikov SKP-ja, ki se ne morejo potolažiti, da so v vseh treh slovenskih občinah dosegli slabe rezultate in je verjetno izraz nezadovoljstva nad uveljavitvijo Gherghette. Tak izpad je lahko psihološko tudi razumljiv, a v konkretni politični debati ni umesten!

Če s pokrajinske ravni preidemo na krajevno-občinsko-doberdobsko raven, je prav, da podamo nekaj pojasnil. Stranka SSK ni nikoli dala predloga in nikjer ni bil objavljen (ne v italijanskem ne v slovenskem tisku), da se v slovenski občini vpelje norma, po kateri naj bi priseljenci ne smeli graditi hiše za obdobje petih let. Podobna norma je obstajala v Doberdobu v osemdesetih letih. Takrat je občinska uprava domačinki, ki je od rojstva živela v Doberdobu in je nato zaradi delovnih obveznosti morala formalno spremeniti stalno prebivališče (sicer je še naprej živela v Doberdobu), onemo-

gočila nakup občinskega zidljivega zemljišča z izgovorom, da nima stalnega bivališča v občini zadnjih nekaj let. To se je dogajalo pod t.i. slovensko-levičarsko upravo.

Opozicija v Doberdobu je vedno izjavljala, da je proti novi 5. Varianti regulacijskega načrta zaradi zaprtja obrtne cone, negativne drže večine do potrebe domačih-slovenskih kmetov in nepotrebnega širjenja zazidljivih zemljišč. Izjavljali pa smo tudi, da nismo proti domačinom, ki bi si radi ustvarili dom na domačih tleh (nasprotno smo to celo izrecno podpirali), temveč da smo proti nepotrebnim špekulacijam, do katerih bo prišlo po nepotrebnem širjenju zazidljivega območja v še slovenski občini.

Z izjavo (cit.): "Tudi goriški Slovenci so vendarle delavci, ženske, brezposelni..." (PD 9.2.06). Kam pa po mnenju SKP spadajo slovenski kmetje? (glej novi reg. načrt doberdobske občine).

Z izjavo o (cit.): "kandidaturi slovenskih Berlusconijevih privrženecv v Doberdobu in o izrazu desničarsko-ligaške duše nekaterih predstavnikov goriške SSK" (PD 16.2.06) dokazuje goriška SKP nezrelo, podlo, nizkotno in sovraštva polno mentaliteto nekaterih njenih predstavnikov, ki še danes (po dveh letih od upravnih volitev v Doberdobu) ne morejo priznati nezamisljivemu številu občanov "zgodovinske" levice, da so se obrnili na nas, ker so bili za "matično stranko" preveč Slovenci, preveč so se zavzemali, da bi SSK in Združena levica konkretno kdaj sodelovali na upravni občinski ravni. S takimi izjavami želijo le netiti spor in sovraštvo med občani. Vprašujemo se, ali ni bilo dovolj sovraštva v povojnih letih?

Zato zavračamo vse očitke na račun goriške SSK, ki ima pravico, da uveljavi svojega kandidata; obenem odločno zavračamo očitke glede izbire in izjavo doberdobske sekcije SSK in svetniške skupine Skupaj za bodočnost, ki deluje in se zavzema le za dobrobit domačinov ne glede na njihovo strankarsko pripadnost. Občani naj sami presodijo.

Za doberdobsko SSK
Dario Bertinazzi

JADRO Pester spored na prazniku slovenske kulture v Ronkah

Kraška zelišča in bizjaška poezija

Letošnje praznovanje Prešernovega dne, ki ga je društvo Jadro priredilo v petek, 17. t.m., v dvorani občinskega sveta v Ronkah, je bilo posebno posrečen odraz žive in življenjske kulture v Laškem življenjske skupnosti.

Prisrčno slavlje, ki ga je z veliko mero naklonjenosti pozdravil občinski odbornik Franco Minussi in povezoval Karlo Mučič, se je začelo s slovensko pesmijo, ki jo je tokrat prinesel moški zbor Kraški dom z Repentabra pod vodstvom Vesne Guštin Grilanc. Zborovodja je nato nazorno spregovorila o svoji knjigi *Beri, beri rožmarin zeleni*, v kateri govori o kraških zeliščih in ljudski tradiciji. V publikaciji, ki je nastala iz njene ljubezni do Krasa, do ljudi in naše tradicije, je prikazala več kot 120 vrst zelišč, ki so še živa v pričevanjih in spominu starejših občanov.

Tudi na tokratni proslavi slovenskega kulturnega praznika, kjer je bila ob 20-letnici klekljarskega krožka na ogled manjša razstava dragocenih čipk, ni mogel manjkati osrednji nagovor. Časnikar Primorskega dnevnika Duško Udovič je povedal, kako opaža, da je ta naš lep slovenski

Vesna Guštin Grilanc

Duško Udovič

Igor Tuta

Amerigo Visintini

praznik vselej živa želja in obveza, vsekakor priložnost za druženje. Proslave so najrazličnejše, vedno več pa je takih, ki skušajo utrjevati vezi med Slovenci in pripadniki večinskega naroda. Kaj pomeni oplajanje dveh kultur, se posebno dobro zavedajo člani društva Jadro, je povedal Udovič, saj njihovi vsakdanji uspehi utrjujejo kulturo sožitja, odprtosti in strpnosti. "Vaše delo je lahko v zglede marsikateri kulturni sredi na Tržaškem ali Goriškem!" Prav v Laškem so na dlani konkretni dokazi tega, da je različnost lahko res pojmovana kot vrednota in bogastvo. Govornik se je spomnil tudi na pokojno Bernardko Radetič, ki je z neutrudnim delom marsikaj dosegla v iskanju

sodelovanja in vzajemnega poznavanja.

Letošnja proslava je bila posebna tudi zato, ker je nato na njej Igor Tuta predstavil poezijo krajevne pesnika Ameriga Visintinija, ki že več kot 45 let piše v bizjaškem narečju. Izbira prirediteljev je bila posebno umestna in perspektivna, je povedal Tuta, saj se kultura ne more razvijati, če ostane zaprta v mejah lastnega jezika. Slovenci smo bili vedno v stiku z romanskimi in germanskimi narodi; pametno bi bilo, ko bi si s skupnimi močmi kaj več pomagali. Visintini je izdal prvo zbirko leta 2001, v katero se je Tuta vživel, ko jo je začel prevajati. Spoznal je občutljivo in mило osebo, ki ima samosvojo umetniško go-

vorico. V svojih kratkih, a učinkovitih verzih obravnava večna, bivajska vprašanja, ki si jih postavlja med svojimi tihimi sprehodi po kraških gmajnah. Odgovori so težki, tudi dramatični, saj pesnik občuti želje, strahove in trpljenje ljudi. Pri pisanju mu pomaga zvok narečja, ki je melodiozno in bistveno.

Udeleženci večera so nato lahko slišali pet Visintinijevih poezij, ki jih je v izvorniku prebral avtor sam, in prevode, ki jih je zrecitala Mateja Černic. Ob pesniku so stale tri gospe v bizjaških nošah, ki so s preprostimi besedami in iskrenim nasmehom dokazale, da je bil praznik v Ronkah pravi praznik srčne kulture.

DD

PD ŠTANDREŽ Proslava ob dnevu slovenske kulture

Ljubite Prešerna!

Foto DP

Da je šolsko delo v Štandrežu dobro vraščeno v kulturni utrip domačega kraja, je posebno razvidno ob dnevu slovenske kulture, na vsakoletni Prešernovi proslavi, ki jo prireja Prosvetno društvo Štan-

drež in na kateri sodelujejo tudi šolski otroci. Tako je bilo tudi letos, v petek, 17. t.m., ko so se pred polno župnijsko dvorano na običajnem vsakoletnem slavlju predstavili najprej učenci OŠ Fran Erjavca, ki so pod taktirko

učiteljice Martine Hlede in ob glasbeni spremljavi Alessandre Schettino zapeli tri pesmi, med katerimi je bila tudi priljubljena Enkrat je bil en škrt koroške avtorice Lenčke Kupper. Med pesmice so otroci spleтали svetle misli o prijateljstvu, dobroti in ljubezni ob ubujanju spomina na našega velikega besednega umetnika, ki je bil odličan učenec, zapisan v zlato knjigo, nato kot odrasel ostal mehak z otroki, saj jih je obspaval z drobnimi darovi. Nikdar ni gmotno obogatel, toda s svojo neponovljivo pesniško zadržanostjo in nam zaupljivo oporoko, oporoko ljubezni. Le z ljubeznijo do lepote, resnice, pravice, svojega materne jezika, svobode misli in besede lahko vzljubimo kulturo, jezike sosedov in vseh narodov. Zato so učenci vzklili: Ljubite Prešerna!, ki je hrepnel, da bi bil mejak le dober sosed.

Za šolarji je stopila na oder učiteljica Irena Ferlat, ki je prebrala

priložnostni nagovor, Misel o prijateljstvu, odsotne kolegice Kazimire Blažič. Navezujoč se na kulturni praznik, ki nas vodi v višine duha, in na Prešernovo življenje ter na plemenita pesnikova čustva, ki so spremljala njegovo ustvarjalno pot in se iskreno razkrivala ob boleči izgubi najboljšega avtorice Matije Čopa, po katerem je Prešeren neutolažljivo jokal kot otrok ob smrti očeta, je Blažičeva tkala misli o prijateljstvu. Takem prijateljstvu, ki presega ozke okvire in zaobjema vse ljudi, ne glede na njihov jezik, kulturo in raso. Zato naj nam bo žarko vodilo življenja naša himna, v katero je Prešeren izlil svoje žlahtne, večno veljavne upe.

MePZ Štandrež je pod vodstvom Davida Bandellija zapel tri pesmi, povezano s slovesom in nazdravljanjem, in sicer Dober večer, Bog daj Mihaela Rožanca, narodni Dij, dijo ljubica v priredbi Stanka Jeričija in Prešernovo Zdravljico, slovensko himno po uglasitvi Stanka Premrla.

IK

SOVODNJE OŠ Peter Butkovič Domen

Srečanje z ilustratorskim parom

Na OŠ P. Butkovič Domen v Sovodnjah si vsako leto drugače zamišljajo praznovanje dneva slovenske kulture, toda svetel namen učiteljev ostaja nespremenjen: približati učencem slovensko ustvarjalnost v najširšem pomenu besede, da jo spoznajo, vzljubijo in cenijo z "glavo" in srcem. Letos so imeli v gosteh dva ilustratorja, Walterja Grudina, po rodu Tržačana, in Goričanko Paolo Bertolini, ki ju šolarji dobro poznajo, saj njune ilustracije že vrsto let bogatijo strani revije Pastirček. Ilustracije Paole Bertolini Grudina v toplih barvah prisrčno dopolnjujejo in podčrtajo domišljijo tudi v raznih otroških publikacijah (Miška teče, kar se da!), Spet na oder, Miklavžev večer, Pastirčkov koledar,

Foto Bumbaca

Čigava je ta čarobna paličica... Njena so tudi likovna dopolnila v Mohorjevem koledarju za leto 2006. Nekaj njenih stvaritev je bilo razstavljenih na mizi v pred-

terju šole, v katerem se je v četrtek, 16. t.m., dopoldne zbralo vseh 49 učencev, da bi поблиže spoznali ustvarjalno delo zakoncev Grudina. Šolarji so jih sprejeli s petjem slovenske himne, učiteljica Neva Žerjal, letošnja upraviteljica sovojenjske šole, je pozdravila gosta, ki sta radovednim učencem razkrila marsikaj z zasebne in poklicne življenjske poti. Izvedeli so, da sta se spoznala za pisalno mizo, da imata pet otrok, da Walter ustvarja že trideset let, Paola dobrih pet, odkar si je nekoliko oddahnila od družinskih obveznosti. Vsak ima svoj značilni ustvarjalni slog, Walter je zaupal,

da je Paola hitrejša v snovanju; najraje ima akvarelno tehniko, pa tudi v akrilu je uspešno preizkusila. Povedala je, da bi se rada izpopolnjevala, če bi bilo mogoče, saj si je znanje pridobila le na učiteljišču in nato samostojno napredovala, Walter pa je obiskoval umetniško šolo v Trstu, kjer ga je profesor likovne vzgoje spodbujal k temu delu. Naglasila sta, da vse njune risbe nastajajo ročno, računalnik je le nujno pomagalo, preko katerega pošiljata svoja dela raznim založbam po svetu, ker je pač slovensko tržišče majhno, italijansko pa nasičeno oz. se ne podaja v nove ilustratorske tokove. Zvedava vprašanja učencev so potihnile, ko sta Walter in Paola vsak pri svoji tabli na velikem listu pokazala, kako se rojevajo njuni izdelki. Pod risbama sta se podpisala in v zahvalo za lepo srečanje prejela v dar slovenski šopek in knjižni spomin na sovojenjsko vas.

Ko se je uradni del končal, se pe-tošolci kar niso mogli ločiti od ilustratorjev in so še dolgo kramljali z njima.

IK

Odprije razstave v galeriji Ars na Travniku

Bogat barvni svet Štefana Turka

Foto DPD

Štefan Turk, ki se je rodil v Trstu leta 1974, je veder človek in obetaven pripadnik mlajšega rodu zamejskih slikarjev. Kot nam je sam povedal, je začel slikati že zelo zgodaj. V srednji šoli je začel razvijati svoje sposobnosti pod mentorstvom prof. Jasne Merku'. Kasneje je obiskoval slikarske tečaje, ki jih je vodil priznani tržaški likovni pedagog prof. Nino Perizi. Turk se izraža z najrazličnejšimi sredstvi, od risbe do slikarstva, od grafike do kiparstva in novejših instalacij. Doslej je razstavljal na številnih skupinskih in samostojnih razstavah. Ukvarja se tudi z ilustriranjem, posebno rad sodeluje pri delavnica v poletnih središčih, saj rad dela z mladimi. Trenutno poučuje na pedagoškem in družboslovnem liceju Slomšek v Trstu.

Razstava, ki so jo v petek, 17. t.m., odprli v prostorih galerije Ars na Travniku v Gorici, ponuja celosten vpogled v njegovo ustvarjanje. Večer je uvedla *Zimska pravljica* Ivana Ščeka, ki sta jo

navzočim podelila mladi trobentaš Francesco Ivone in pianistka Dalia Vodice. Prisotne je v imenu društva Ars pozdravil Ivan Žerjal, Valentina Pahor pa je prebrala misli Jurija Paljka, zapisane na priložnostni zgibanki. Turk se giblje med zvezanostjo figuraliki in današnjim iskanjem prosojnosti. Pri prvih delih se je naslajal na osnove slovite tržaške šole slikanja, ki je razpeta med figurativnim slikanjem prejšnjega stoletja z osnovami poetičnega realizma in vseh velikih šol slikanja; o njegovih današnjih delih pa lahko trdimo, da že predstavljajo iskanje samostojnega likovnega izraza in so že "zrela likovna pripoved umetnika, ki se ne zadovolji več z vidnim, ampak skuša na svojih platnih iskati odraz videnega in svojih notranjih občutij." Turkove likovne pripovedi označujejo sveže in nežne barve, ki pa jih plemeniti sodobni likovni izraz. Razvidno je, da umetnik išče tisto "globljo podstat barvnih danosti na meji prosojnosti, da lahko za upodobitvijo le-teh odraža svoja lirčna in druga občutja". Lepo in sodobno slikarstvo Štefana Turka nagovarja pristaše figurativnega slikarstva, pa tudi vse tiste, ki ljubijo svobodnejši likovni izraz. Gre pravzaprav za sintezo obojega, ki se napaja v naravi sami in njeni harmonični paleti barv. Prav razstavljena dela lepo pričajo o tem, kako je umetniško iskanje doslej popeljal slikarja od bolj materično-vihrove likovne govorice v smer bolj umirjenega izraza. Razstavo iskreno priporočamo: vredna je ogleda!

DD

Knjiga esejev Mirana Košute

V iskanju večkulturnega in odprtega sveta

Z leve: Ace Mermolja in Miran Košuta (foto Bumbaca)

V sredo, 15. t.m., so na nevsakdanji Prešernovi proslavi v Kulturnem domu v Gorici v italijanščini in slovenščini predstavili najnovejšo knjigo profesorja slovenske književnosti na tržaški univerzi Mirana Košute z naslovom *Slovenica-Peripli letterari italosloveni / Slovenica- Italijansko slovenska književna jadrana*. Knjiga, ki je izšla v italijanskem jeziku pri Založništvu tržaškega tiska in založbi Diabasis, je izbor esejev, v katerih avtor razglablja o slovenski književnosti v Italiji in prepletanju dveh književnosti skozi zgodovino. Večer je bil sad sodelovanja generalnega konzulata RS v Trstu in goriškega Kulturnega doma. Generalni konzul RS v Trstu Jože Šušmelj je povedal, da so se za tako vrsto proslave odločili zato, ker bi radi Italijanom nudili vpogled v slovensko književnost, v slovenski jezik in slovenstvo samo, brez katerega si Slovenci ne znamo predstavljati svoje samobitnosti in

državnosti. Pesnik in publicist Ace Mermolja je povedal, da ne gre zgolj za literarne razprave, ampak za iskanje temeljnih odgovorov izobraženca, ki se zaveda pomena zgodovine in sedanjega trenutka. Posebej je izpostavil eseje, v katerih avtor išče vezi in sodelovanje med slovenskimi in italijanskimi književniki, ter tiste, v katerih Košuta kot literarni komparativist razpravlja o odnosih med obema literaturama. Avtor ne podlega lokalizmu, je dejal Mermolja, in nikakršnim getom narodnih in narodne manjšine, saj se zavzema za večkulturno, večjezično, strpen in odprt svet. Košuta sam je poudaril dejstvo, da je uvod h knjigi napisal Claudio Magris in da je knjiga izšla pri slovenski založbi v Italiji ter italijanski založniški hiši. Deželni odbornik Antonaz pa je izpostavil pomen slovenske narodne manjšine v Italiji in se zahvalil slovenskim kulturnikom za plodno vzpostavljanje vezi.

Prvo predavanje Skupnosti družin Sončnica

Mladinski šport - odskočna deska v življenje

V sklopu predavanj za leto 2006, ki jih je letos ponudila Skupnost družin Sončnica, je bilo v sredo, 15. t.m., prvo predavanje na temo mladinskega športa kot sooblikovalca osebnosti mladostnika. Spregovoril je priznani strokovnjak za telesno vzgojo, pedagog in izvedenec za šport prof. Ivan Peterlin, odbornik ZSSDI, uspešen trener in publicist. Peterlin je v svojem prepričljivem in miselnem prodornem posegu izhajal iz prepričanja, da je mladinski šport neobhodno potreben za zdravo in celostno rast posameznika, še posebno če je to mlada, razvijajoča se osebnost, ki šele stopa v življenje. Nema lookrat pa se dogaja ravno

obratno, in sicer, da družina, družba, šola, omalovažujoče in podcenjevalno obravnavajo ta aspekt vzgoje, ki ga imajo le za privesek k ostalemu (italijansko šolsko ministrstvo je celo razmišljalo o tem, da bi gibalno vzgojo na srednjih šolah zreduciralo na samo eno uro tedensko in še to vključilo med izbirne predmete, da ne govorimo o univerzitetnem študiju, ki samo v Italiji ne predvideva nikakršne športne dejavnosti. Ivan Peterlin je prepričan, da je mladinski šport nujen za posameznikov psihofizični razvoj, toliko bolj, če je posameznik pripadnik manjšine. Bolj kot športni dosežki so kot pri vsaki vzgoji pomembni tudi ostali dejavniki, in

sicer prijateljski odnosi, poštenost, tovarištvo, spoštovanje, lojalnost in seveda narodnostni vidik. Ta je še najpomembnejši element, okoli katerega se krešjejo mnenja in polemike, saj društva najemajo italijanske trenerje, številni mali ali odrasčajoči športniki so iz mešanih družin ali celo samo italijanskih, pogovorni jezik je čestokrat italijanščina, čeprav marsikateri starši, tudi tisti iz mešanih družin, vključujejo svoje otroke v slovenska društva prav z namenom, da bi ti v slovenskem prostoru utrjevali jezik prednikov in navezovali stike s slovensko govorečim svetom. Problem seveda ni enostaven in bi terjal posebno predavanje, saj je tudi zamejska subkultura že tako prežeta z novo miselnostjo in jezikovno kategorijo, da bi vsakršno poglobljanje v tem smislu bilo sifozovsko delo. Vsekakor je vključevanje v tovrstno dejav-

nost odgovorno delo, ki terja veliko zastonjskega dela društev in navdušenih športnih delavcev, ki vidijo v športni aktivnosti pomembno naložbo za prihodnost oziroma uveljavljanje posameznika in z njim celotne narodne skupnosti. Pomembno vlogo ima pri vsem tem tudi družina, saj se telesna vzgoja in navduševanje za gibalno dejavnost začne doma in terja aktivno soudeležbo tudi samih staršev. Marsikdaj se namreč dogaja, da je za marsikatero družino športna dejavnost mladostnika samo priložnost, da otroka ni doma, skrb zanj pa v tistem času je prenesena na društvo. Prof. Peterlin je nato na koncu svojega pestrega in nadvse zanimivega izvajanja ponudil tudi nekaj iztočnic za reševanje problemov, ki jih je razvrstil v svoji analizi dejstev in podal nekaj zanimivih smernic za nadaljnje delo z mladimi. Večer se je nato sklenil z živahno razpravo.

A. Pahor

Kratke

Dan slovenske kulture v Podgori

PD Podgora so bo ob dnevu slovenske kulture poklonilo goriškemu slavčku Simonu Gregorčiču ob stoletnici smrti v četrtek, 23. februarja, ob 20.30. Prireditve, ki bo v župnijski dvorani v Podgori, bodo oblikovali MePZ Podgora, MS Akord, otroški zborček, recitatorji in učenci petega razreda OŠ J. Abram iz Pevme. Ob priložnosti bo zbor zapel Gregorčičevo pesem Podgorkam, ki jo je uglasbil dirigent Mirko Špacapan. S pesmijo Podgorkam nas je seznanila prof. Lojzka Bratuževa, ki bo imela slavnostni govor o Gregorčiču. Toplo vabljeni!

Vabilo v bizantinsko Grčijo in Bolgarijo

Goriški Inštitut za družbeno in versko zgodovino v sodelovanju s Skladom Russia Cristiana vabi na izvirni izlet od 19. do 25. aprila. Udeleženci si bodo ogledali bizantinsko Grčijo, Solun, domovino svetih Cirila in Metoda, in znamenite srednjeveške pravoslavne samostane v Bolgariji. Cena 1300 evrov, informacije: tel. ali faks (0481 530392) od torika do petka od 9. do 13.30 ali e-pošta: institutodistoriasociale@virgilio.it.

Obvestila

Katoliška knjigarna vabi v četrtek, 23. februarja 2006, ob 17. uri, na predstavitev nove pravljice Andreje Novšak Zmaj Robantek in jokavi oblaček. Prisotna bo avtorica, ki bo pravljico tudi predstavila.

Občina Sovodnje ob Soči bo do 28.2.2006 preverila ustreznost kandidatov za varstvo pred občinskimi šolami. Kandidati se lahko prijavijo na občinskem tajništvu.

Društvo slovenskih upokojencev za Goriško prireja ob dnevu žena slikarsko razstavo štirih sester, rojenih v Kozani v Brdih v družini Mavrič, ki bo 7. marca ob 18. uri v Kulturnem domu v Gorici. Poskrbljen bo brezplačen prevoz iz Jamelj ob 16.45, nato iz Doberdoba, s Poljan, z Vrha, iz Sovodenj, Štandreža in Podgore do Kulturnega doma v Gorici. Vrnitev ob 20. uri. Obvezne prijave za avtobus pri poverjenikih, na tel. 0481 390688 ali 0481 882024 ali 0481 78061 (Ana Kuzmin).

Potovanje z Novim glasom v Armenijo od 21. do 29. junija 2006. Vabimo vse, ki bi se želeli pridružiti, naj pohitijo z vpisom, ker se bo vpisovanje zaključilo 27. februarja. Akontacija ob vpisu 150,00 evrov. Prijavite se lahko na upravi NG v Gorici (0481 533177), na uredništvu v Trstu (040 365473) ali pri dr. Jožetu Markuži (040 229166). Potrebni so potni list, ki mora biti veljaven 6 mesecev od datuma odhoda, in pa 2 fotografiji za vizum.

Darovi

Za Novi glas: namesto cvetja na grob pok. Nadij Magajna daruje družina Bernarda Špacapana 100,00 evrov.

Cestitke

Bratci veseli vsi, **Musicum** spet slavi. Bogdan zdaj čil in zdrav je somejel postal! Na zdravje - Bog te živi. Vsi, ki te imajo radi.

Prejeli smo

Gospod župan
SOVODNJE

Predmet: slovenščina na javnih napisih in sporočilih
Deželna služba za Civilno zaščito že več mesecev izvaja na kraškem območju niz posegov za urejanje gozdnih poti. O tem se lahko prepričate na kraju samem, na Gornjem Vrhu pa je postavljena velika tabla s podatki o izvajanju del, načrtih, vrednosti posega itd. Ugotavljam, da na tabli ni bila upoštevana slovenščina, čeprav gre za (obvezen) napis javne ustanove. Najbrž je šlo za pozabo ali kaj podobnega. Domnevam, da ste na pozabljenost že opozorili pristojne službe oziroma Deželo. Če tega še niste naredili, naj bo to sporočilo kot spodbuda. Ob tem želim poudariti, da je Dežela oziroma javne službe, ki delujejo v njenem sklopu, dolžna spoštovati zakone. Posebej še ker tudi sama pripravlja zakonski osnutek za slovensko narodnostno skupnost. Jezikovne pravice in njih spoštovanje veljajo za temeljne pravice. Hvaležen vam bom, če me boste o nadaljnjem poteku zadeve pisno seznanili.
Sovodnje, 20. februarja 2006

Vlado Klemše
občinski svetnik

Vljudno vabljeni
na odprtje razstave

MAKSIM GASPARI

(1883-1980)

IN PODOBE TRADICIJE

O umetniku bosta spregovorila Ivan Žerjal in Marjan Marinšek

Kulturni center Lojze Bratuž

Četrtek, 2. marca 2006, ob 18. uri

SKPD F.B. SEDEJ

vabi na

PREŠERNOVO PROSLAVO

v petek, 24. februarja, ob 20.30
v Sedejevem domu v Števerjanu

SPORED: - nastop ženske skupine Vinika,
- predstavitev knjige Jurija Paljka O kruhu in naših stvarih
POD POKROVITELJSTVOM ZVEZE SLOVENSKE KATOLIŠKE PROSVETE

SSG / Gostovanje SNG Drama Lj: Alamut

Nič ni resnično, vse je dovoljeno!

Abonmajška sezona SSG je v petek, 17. t.m., imela v gosteh SNG Dramo iz Ljubljane, ki je v goriškem gledališču Verdi za vse tri abonmaje – tudi italijanskega z nadnapi – uprizorila delo Alamut Vladimirja Bartola (1903–1967), vojaka od Sv. Ivana v Trstu, v dramatičnem Dušana Jovanovića in režiji Sebastijana Horvata. Prikaz "utopije religije" je nastal v koprodukciji ljubljanske Drame in Salzburger Festspiele 2005 ter doživel praznično lani julija v Salzburgu na omenjenem festivalu, na katerem je Horvat prejel nagrado za najboljšega mladega režiserja. Ljubljanska premiera je bila v oktobru. SSG je predstavo uvrstilo v program zaradi izjemne aktualnosti, ki jo vsebuje roman, čeprav je izšel l. 1938. Alamut je edino slovensko delo, ki je kot velika uspešnica prodrlo v svet in je bilo po tragičnih dogodkih 11. septembra 2001 prevedano tudi v angleščino. Prav je tudi, da je drama zaživela v avtorjevem domačem kraju. V Gorici so jo gledalci sprejeli z odobravo, dolgotrajnim plaskanjem. Dušan Jovanović je v svoji dramatičnem ostal zvest srču izvirnika, kljub nujnemu kleščanju

besedila in tudi zato poenostavljanju globin. Dramska nit je osredotočena na glavna protagonista, vodjo islamske sekte izmailcev Hasana Ibn Sabe Seiduna in njegovega najboljšega učenca Ibn Tahirja. Seiduna se je zatekel v težko dostopno trdnjavo Alamut in tam s pomočjo verskih in vojaških vzgojiteljev uri mlade s trdnjami vajami. Z brisanjem njihove volje in s popolno manipulacijo postajajo njemu povsem predani fedajji, neustrašni bojevniki, pripravljeni iti v smrt, saj jih potem čaka raj, ključke katerega ima prav Seiduna, kakor sam zatrjuje. Zaradi posebnih zaslug nekateri že v življenju, s pomočjo Seidunovih omamnih napojev, lahko okusijo radosti raja. Da je res bil v njem, je pričrčan tudi, v začetku kar dvoječi, Seidunov najbolj predani fedajj Ibn Tahir, ki pa od umirajočega vezirja Mulka spozna grenkobo prevare: raj so le krasni vrtovi v okolici Alamuta, dekleta v njem pa so del Seidunove-

ga dobro organiziranega harema. Horvat je v zvečine čvrsti, včasih sicer le preveč površinski režijski obdelavi osvetlil predvsem grozljivost manipulacije in kru-

to zavajanje mladih privržencev z lažmi in prevarami. Predstava se zaradi svoje eklektičnosti izmika neki določeni dramaturški opredelitvi, kakor se tudi sam roman, v katerem so zgodovinski, pustolovski, filozofski, ljubezenski in še drugi segmenti. Najbolj

dovršeno povedni so gotovo prizori, v katerih prepričljiva učinkovitost sloni na igralcih. Sem spadajo prikazi napornih vadb. V njih so se resnično namučili študentje AGRFT in pokazali, da se izredno resno in zavzeto pripravljajo na nelahek igralski poklic. Markantna in psihološko poglobljena je tudi igra Marka Mandiča v liku Ibn Tahirja. Preverjeno igralsko moč so izžarevali uveljavljeni člani ansambla SNG Drama, še najbolj Radko

re uporabil multimedijske tirnice – televizijske in video posnetke (sugestiven padec fedajja Jusufa, v njegovi zavesti letenje orla z razprtimi krili), po nekakšni že utečeni, nekako vsiljeni režijski modi, ki pa ni vedno najboljša rešitev. Tudi po ameriško banalno obarvani flasbacki in drugi eklektični vložki ter preveč poenostavljena vizija raja so bili skoraj moteči element v trdni igralski zgradbi, ki gotovo ni rabila nikakršnih pomagala, da bi izkazala svojo neizpodbitno izpovedno moč in presunljivo podobnost s sodobnimi dogajanjem v svetu. Scenografski elementi Petre Veber, posebno platno s perspektivo neštetih Alamutovih hodnikov, lučni efekti Jake Šimenca, glasba Draga Ivanuše, s tekstom usklajeni kostumi Belinde Škarica in stroga koreografska merila Snježane Premuš so nedvomno prispevali k vsečni vizualni podobi celote.

Vsekakor je Alamut solidna predstava, katere jedro udarja na gledalčovo zavest, da začne razmišljati, ali ni še sam naivna, zaslepljena žrtev sličnih prevar.

Predstavo so si isti dan v Verdijevem gledališču na matineji Goriškega vrtiljaka, v abonmaju Moje gledališče, ogledali goriški višješolci in vrstniki iz novogoriške tehnične šole. Slednji so se z ne ravno vzgojenim življenjem, smehom in šušljanjem

odzivali na nekatere bolj drzne uprizoritvene trenutke. Naši dijaki pa so jo sprejeli umirjeno z različnimi občutki.

Ob gostovanju Drame z Alamutom, nedvomno odmevnim dogodkom tega in minulega tedna, je vodstvo SSG poskrbelo za vrsto srečanj, ki bi gledalcem približala dramsko izvedbo romana, pa tudi samega Bartola in njegovo delo. V Gorici se je v torek, 14. t.m., režiser Sebastijan Horvat v družbi umetniškega vodje SSG Marka Sosiča in odgovorne za stike z javnostjo Rossane Paliaga srečal v jutranjih urah z dijaki v avditoriju slovenskega šolskega središča v ul. Puccini, popoldne pa je svoje izbire in razmišljanja o uprizoritvi pojasnjeval na srečanju, ki ga je v Feiglovi knjižnici priredilo istoimensko društvo. Slednje ima namen nadaljevati to pobudo pred vsako abonmajško predstavo, kar je seveda za ljubitelje gledališča zelo dobrodošla novost.

V Trstu sta bila v soboto, 18., ob 18.00 v Narodnem domu okrogla miza Glokalni Bartol, na kateri so sodelovali Miran Košuta, Elvio Guagnini, Igor Škamperle in Miran Hladnik, v ponedeljek, 20. t.m., pa integralno branje romana Alamut, ki so ga brali različni književniki, novinarji, igralci in drugi kulturni delavci v gostilni Lenardon pri Sv. Ivanu (9.00–11.00) in v dvorani Narodnega doma (11.00–18.00).

Tržaške ponovitve Alamuta so bile, zadnja še bo, v Kulturnem domu v torek, 21., v sredo, 22., in v četrtek, 23. t.m.

Iva Koršič

Srečanje z avtorji v KD v Gorici

Predstavitev antologije slovenskih pesnic

V okviru srečanj z avtorji je bil pred nekaj tedni v Kulturnem domu v Gorici svojevredno večer, namenjen ženski ustvarjalnosti v poeziji, ki bi si nedvomno zaslužila večjo pozornost bodisi medijsko bodisi naše omikane publike, tiste, katere kronično pomanjkanje prisotnosti na tovrstnih pobudah zaznavamo že leta. Verjetno je bil skromen odziv poslušalcev samo še dodaten dokaz o splošnem upadanju zanimanja za literaturo, posebno še za liriko, še bolj, če je ta manj znana ali celo nastala samo in izključno izpod peresa slovenskih pesnic. In to kljub temu, da sta bili najavljene kot diskutantki dve znani imeni slovenske literarne vede: Jolka Milič, pesnica, publicistka, predvsem pa prevajalka, in Irena Novak Popov, docentka za sodobno poezijo na Filozofski fakulteti v Ljubljani, naslednica katedre akademika dr. Borisa Paternuja. Profesorica Irena Novak je namreč avtorica izbora pesmi v antologiji in spremne besede. Pri okrogli mizi je sodeloval še esejist in književnik Angelo Florano iz Vidma, pogovor med že omenjenimi diskutanti pa je povezoval Goran Potočnik, glavni urednik založbe Tuma, ki je izdala publikacijo. Na začetku sem omenil pridevnik svojevredsten, saj ni šlo le za klasično predstavitev z uvodnim pozdravom ravnateljice Komela, predajo besede predstaviti antologije priložnostnemu recenzentu in nato še nastopu avtorice publikacije. Večer se je odvijal v obliki sproščene pogovora, povezovalce je postavljali posameznikom vprašanja, ti so odgovarjali brez vnapre pripravljenih posegov in mnenj. Kljub temu je večer izvenel – tudi po zaslugi glasbenega vložka – kot zaokrožena celota, v kateri je seveda igrala najpomembnejšo vlogo omenjena antologija in problematika, ki jo ta izpostavlja, in sicer pomen, ki ga ima ženska kot lite-

rarna ustvarjalca v literarni zgodovini in družbi nasploh. Vsi trije predavatelji so bili bolj ali manj istega prepričanja, to je, da je lirika, ki jo je ustvarila ženska, pa čeprav pomembna književnica, manj čislana, deležna manjše pozornosti, potisnjena na rob kulturnega dogajanja, manj priznana in spoštovana. Omenjena druga antologija naj bi delno zapolnila to pomanjkljivost glede literarne ustvarjalnosti žensk v drugi polovici 20. stoletja, zaobjema namreč obdobje 1941–1980, ki sta zgodovinska mejnika (začetek prve svetovne vojne in začetek razvoja vojne Jugoslavije začeni s Titovo smrtjo). V njej je zbranih po nekaj pesmi 47 avtoric s celotnega slovenskega narodnostnega prostora, pa še iz zamejstva in zdomstva. Glede same številke (47) je očitno, da se je literarna ustvarjalnost med žensko populacijo zelo razmahnila, čeprav to še ne pomeni, da je našla tudi svoje mesto na knjižni polici, včasih pa je bila izdana postumno. Pesnice se zato niso mogle primerjati in preverjati znotraj svoje generacije, le malo jih je prodrlo v svet literature, npr. Svetlana Makarovič, Prešernova nagrajenka (nagrade ni sprejela!), ki pa je v omenjeni antologiji (kot tudi ne v drugih) ni, saj ne želi biti vključena v an-

tologije kakršnega koli tipa, kot je omenila predavateljica Novak – Popova, češ da je to že v principu omejevalno. Vlični knjigi je torej nekaj zvenečih imen kot Lili Novy, Saša Vegri, Ela Peroci, Alenka Glazer, Ifigenija Zagoričnik, Vida Taufer, pa tudi cela vrsta manj znanih, a kvalitetnih pesnic. Kot rečeno, je v publikaciji tudi nekaj "naših" zamejk: Marija Mijot, Bruna Pertot, Ljubka Šorli, Irena Žerjal. Knjigi in pesnicam bi moral, po sili razmer, zarezati brazdo v renomirani svet slovenske literature še kak priznan literarni kritik, čeravno tudi to ni zagotovilo za uspeh in "rehabilitacijo" ali priznanje teh obrobnihih ali ne po svoji krivdi manj znanih avtoric. Umberto Eco pravi, da nerad piše spremne besede in recenzije novopečenim literatom, češ da je to prej v škodo kot v korist avtorjem. Vprašanje, ki se ob omenjeni publikaciji postavlja, je, ali ne bi nemara tovrstna publikacija, ki ponuja samo ženske avtorice, pomenila nekakšno "getizacijo" le teh in s tem nekoristno ločevanje od moških sovrstnikov. Upajmo, da pomeni antologija vendarle začetek novega, bolj sistematičnega, širšega, objektivnega pogleda na literaturo in uvod v literarno-zgodovinsko obravnavo del pesnic, ki bo pokazala in dokazala resnično vrednost njihove literature.

Adrijan Pahor

Za naš jezik

Mater je zatajil

Ne, ne bomo govorili o Cankarju, ki je napisal vsem dobro poznano črtico z zgornjim naslovom! Govorili bomo o samostalnikih **mati** in **hči**, ki sta znana po tem, da se sklanjata na poseben način. A v Sloveniji se včasih zamenjata imenovalnik (1. sklon) s tožilnikom (4. sklonom). Zato slišimo ali beremo: *Srečal je hči. Hčer se je vrnila. Poklical je mati*. In podobno. V zadnjem času sem zasledila podobne napake tudi v našem časopisu, kar se mi zdi res pohujšljivo. Zato je dobro, da ponovimo sklanjanje teh dveh samostalnikov:

mati, matere, materi, mater, pri materi, z materjo hči, hčere, hčeri, hčer, pri hčeri, s hčerjo

Sklanjata se podobno, zato je dovolj, da si (ob misli na Cankarja) zapomnimo tožilnik enega: **Mater** je zatajil.

Potovanje z Novim glasom

Krščanska Armenija

V 15. stoletju je turški sultan ustanovil armenski carigrajski patriarhat za Armence v Turčiji. Toda 24. aprila 1915 je tedanja turška oblast dala pobiti vse armenske intelektualce, duhovnike in navadne kristjane, vseh umorjenih naj bi bilo poldrugi milijon. S katoliško Cerkvijo so bili tudi poskusi zedinjenja. Leta 1740 je bil ustanovljen katoliški cilicijski katolik s sedežem v Bejrutu, v Libanonu, kjer je še danes. V armenski Cerkvi so imeli pomemben vpliv samostani, ki so vodili predvsem versko in kulturno življenje. Katoliški armenski menihi se imenujejo mekitaristi po svojem ustanovitelju menihu Mekitaru (Mekhitar), ki je iz mesta Šivas (kjer je bil rojen leta 1676) v Perziji prišel v Haleb, kjer je sprejel katoliško vero. Nato je prišel v Benetke in na otoku Sv. Lazarja ustanovil samostan mekitaristov leta 1701. Od tod se je ena veja razširila v Trst (leta 1773) in na Dunaj (leta 1811). Zdaj sta ostali le skupnosti v Benetkah in na Dunaju. Liturgični obredi ali opravljanje bogoslužja v armenski cerkvi spominjajo na nekatere podob-

nosti z bizantinskim in antiohijskim-sirskim obredom, izoblikovali so se pa od 6. do 7. stoletja in dosegli neko samostojno opravljanje bogoslužja. Armenske cerkve so po večini zidane pravokotno in obrnjene

proti vzhodu. Prvi del cerkve, ki je lahko tudi zazidan prostor ali ograjen v cerkvi, še bolje, če je pred glavnim vhodom, je namenjen katehumenom in spokornikom. Osrednji del cerkve je namenjen vernikom. V cerkvi naj bi bil samo en oltar, kjer se lahko dnevno daruje sa-

mo ena sv. maša. V večjih cerkvah so lahko tudi stranski oltarji. Oltar je postavljen v polkroglji prostor, okoli katerega lahko gre duhovnik ali diakon. Za pripravo darov je poseben prostor v ozadju prezbiterija. Armenska cerkev nima ikonostasa, pač pa na vidnem mestu ikono ali podobno Matero Božje, v velikonočnem času pa križ. Cerkve niso okrašene z ikonami ali slikami, temveč razodevajo bolj meniško skromnost.

Liturgična oblačila razodevajo svojostk armenskega obreda, nastala so pa pod vplivom sirsko-antiohijskega obreda; škofje ne nosijo bizantinskega pokrivala, temveč škofovski mitro kot v latinskem obredu. Armenska Cerkev je pretrpela številna preganjanja in mučeništva, zato jo nekateri imenujejo Cerkev mučencev.

V sedanji Republiki Armeniji 96% prebivalstva pripada armenski Cerkvi, 2% drugim krščanskim veroizpovedim in 2% staroperzijski veri. Katoliških Armencev, nekaj jih je v Armeniji, drugi pa po vsem svetu, je okrog 1.600.000. Večje krščanske skupnosti so v Franciji, ZDA, Kanadi, Avstraliji in Južni Ameriki.

Vpisovanje se zaključuje 27. februarja 2006.

/konec
MJ

Avstrijsko odlikovanje Bernardi Fink

Mezzosopranistka Bernarda Fink je v torek, 21.2.2006, prejela iz rok avstrijskega zveznega kanclerja Wolfganga Schüssla visoko državno odlikovanje, in sicer Avstrijski častni križ za znanost in umetnost (Österreichische Ehrenkreuz für Wissenschaft und Kunst). Podelitev je potekala v prostorih Urada zveznega kanclerja na Dunaju. Nagrajenki iskreno čestitamo!

Kratke

Februarska številka Galeba

V teh mrzlih zimskih dneh je k zamejskim otrokom priletela šesta številka mladinske revije Galeb in s svojimi zapisi na 56 straneh gotovo ogrela srca mladih bralcev. Da v februarskih dneh kraljuje pust, je razvidno že z njene naslovnice, pa tudi iz norčavih pesmic, Striček pust Žige Gombača in Pravijo Iga Grudna, z notnim pripisom, ter iz opisa izdelave maske iz penaste gume. Februarja je tudi Prešernov dan, zato Galeb opozarja na našega velikega pesnika s spominskim zapisom, polnim anekdot, njegove hčere Ernestine Jelovšek. Čeprav se ledene rože še zadržujejo pri nas, se že tihoma pojavljajo prvi znaki pomladi v eni izmed štirih pravljicnih zgodb, ki pridejo v poštev za letošnjo bralno značko. V zvezi z njo je knjižni kviz, ki ga morajo ob zelenookem, črnem mucu izpolniti strastni bralci. Slednji se bodo lahko zagrizli tudi v branje tokratnega nadaljevanja zgodbe o vesoljcu Bobu, ki mu je na popotovanju po veselju zmanjkalo goriva v bučkasti raketi in je pristal na zemlji, kjer mu je deček Tonček dal gorivo-vodo. V zameno za uslugo je Bobo fantku podaril nekaj zvezdnega prahu, ki je tisto noč čarobno zasvetil na Tončkovem vrtu.

Marsikaj o domačih in divjih živalih bodo bralci spoznali iz rubrike Skrivnostni svet živali, v katerem je tokrat protagonistka zvitorepka Lisica, pa tudi iz hudomušnih Ptičjih zgodb in ugank. Če kakemu bralcu med listanjem februarskega Galeba zakruli po trebuhu, si lahko, v sozvočju z Zimskimi olimpijskimi igrami, pripravi vabljiv bob iz pršuta, mozzarelle in drugih dobrot, po navodilih iznajdljivega kuharja Škrobka. Na zadnjih straneh so še zanimivi zapisi in risbice učencev iz raznih tržaških osnovnih šol. Ob ilustracijah znanih ilustratorjev je, poleg omenjenih, še nekaj drugih, tudi šegavih zapisov, ki jih bodo bralci odkrili, ko bodo vzeli v roke šesto številko Galeba, v kateri ima svoj prostor tudi rubrika za starše psihologinje Suzane Pertot, ki se v svojem razglabljanju zaustavlja pri poslušanju in poslušnosti.

Raziskovalni projekt o vzhodni meji

Pred nedavnim so raziskovalne enote državne univerze v Milanu, Luiss v Rimu ter univerz v Pisi in Modeni izpeljale poseben raziskovalni projekt o vzhodni meji in sosedskih odnosih Italije po razpadu Jugoslavije. Svoje ugotovitve so objavili v posebni publikaciji z naslovom I rapporti di vicinato dell'Italia con la Croazia, Serbia-Montenegro e Slovenia. Pisci študij so ugledni univerzitetni profesorji in raziskovalci mednarodnega prava in sorodnih strok. Razprave, deloma so objavljene v angleščini, so napisali v glavnem italijanski strokovnjaki, svoje izsledke pa so prispevali tudi trije hrvaški profesorji mednarodnega prava in prof. Mirjam Škrk z ljubljanske univerze.

V razpravah avtorji obravnavajo številne zanimive vidike, ki se tičejo problematike italijanskih nepremičnin v Sloveniji in na Hrvaškem, pomorskih sosedskih odnosov med Italijo in državami razpadle Jugoslavije, gospodarskega sodelovanja in zaščite naložb, prostega kroženja ljudi ter sodelovanja med Italijo in Slovenijo na področju kazenskega prava. Publikacija prinaša tudi prispevek raziskovalke Marine Mancini o pravnem položaju slovenske manjšine v Italiji in italijanske v Sloveniji. / (mab)

Popravek

Žal se je nekaj neljubih napak vrinlo tudi v sklepnih del spominskega zapisa Zore Saksida o prof. Filipu Terčelju. Avtorici in bralcem se opravičujemo. Napačno je bilo zapisano: prof. francoščine Filip Peric, bivši časnikar, uradnik in direktor tržaške Edinosti; conteau; Izbobraževalni smoter. Tokrat odstopi čas domovinskih ljubezni. Pravilno se besede, celotni francoški citat in osrednji del zadnjega odstavka glasijo: urednik; La patrie, chers enfants, ce n'est pas seulement votre cloche ou votre couteau, mai c'est plus encore...; Ne šumijo zvezki, mirujejo peresa. Vsi pogledi so uprti vanj. Zbira profesor misli o snovi na sporedu: čutne prevare? Izbobraževalni smoter tokrat odstopi čas domovinski ljubezni. Profesor Filip Terčelj intonira meni in še nekaterim sošolkam neznano pesem.

Simon Gregorčič ob 100-letnici smrti

Ne ločijo podnebne nas planine
in reke ne šumeče sred ravnin:
sinovi smo Slovenije edine,
če duh slovenskih je sinov edin.

(Janezu Bleiweisu)

Nagovor Davida Bandellija na Gregorčičevi proslavi v Gorici
Gregorčič kot prerok

Ob izidu prve zbirke Poezije I je Simon Gregorčič, takrat že zrel osemindesetletnik (teklo je leto 1882), omahoval, ali naj bi na čelo zbirke dal lasten priimek ali pa naj bi jo podpisal s šifro X, pod katero je bil tedaj znan in cenjen pesnik. Zavedal se je namreč, da je vsebina nekaterih pesmi pre malo v skladu s poetiko, ki bi bila za katoliškega duhovnika v njegovem času riskantna, morda neskladna, zagotovo pozornost zbujujoča. A ni se dal. Zvest je ostal svojim načelom, svojim čutenjem, svoji pesniški intimnosti, kateri ni bilo vse dogmatsko jasno, kakor bi takrat želela konservativna smer slovenske kulturne zavesti, ki se je z Antonom Mahničem na čelu znova prebujala in poskušala predelati Slovence v "moderen katoliški narod, ki bi bil sicer integralističen in klerikalen, a bi se prežal s – katoliškim – racionalizmom, se znal intelektualno držati stroge norme in dogme, na moralnem terenu pa bi bil strog do svojih telesnih in siceršnih nagnjenj" (Kermauner 1990: 52).

Gregorčič se je take konservativnosti branil. Vedel je, da ne bo mogel zagovarjati lastnega idejnega obzorja, ki je včasih zašlo stran od duhovništva in katolicizma, mestoma celo od krščanstva, a se ni nikoli in poudarjam – nikoli – odpovedal vrednotam, za katere se je odločil, ko je stopil na pot duhovništva. Svojih idej ni zagovarjal, ker jih enostavno ni mogel. Zadostni, humani, intimni, globoki in z večnostjo obarvani zagovor je bil že ta, da je svoje poezije objavil in jih podpisal. Slutil je, če parafraziram Franceta Bernika (2006: 10), da mu je bilo usojeno hoditi samemu skozi življenje in da je njegov lirski subjekt resigniran v tej hoji. Ne moremo mimo tega, da se tu ne spomnimo na Srečka Kosovelca in njegovo Prerojenje: Sam, sam, sam moram biti, / v večnosti sebe in v sebi večnost odkriti, / svoje prozorne peruti v brezdaljo razpeti / in mir iz onstranske pokrajine vase ujeti. Gregorčičeva samota pa ni tako aktivna kot omenjena, sicer poznejša Kosovelova, je pa seveda prikladna Zeitgeistu ustvarjalne dobe. Njegova samota je tudi osamljenost pesnika, ki je bil duhovnik, čuteča duša in je znal s svojimi notranjimi vzgibi postaviti pod vprašaj človekovo bivanje ter njegovo slo po večnosti. Znamenita Človeka nikar je le klic, v pravem pomenu besede-prošnja (Gregorčič pravi: "eno te PROSITI smem"), ki se na Stvarnika obrača s povsem človeškim dvomom: "ali si me ustvaril za večnost?" Kajti brez večnosti je to naše tuzemsko potovanje res le Heideggrovo Biti-za-smrt, ko smo zapisani trohnenju in minljivosti. Večnost je Gregorčiču v tem smislu nejasna, nezaznavna, a globoko željena, toliko, da si lirski jaz upa prositi Stvarnika, naj prizanesi človeku z bivanjem, če to bivanje ni ZAGOTOVO usmerjeno v večnost. Vera, ki jo Gregorčič izraža, ni torej aktivinsko dogmatska, ampak bolj avguštinsko čuteča. Je božja milost, po kateri je Gregorčič postal pesnik; je čoln, ki se vali med čermi morja in se od časa do časa zaveda, da je plovba nevarna in negotova, ker je Krmar znan, a neviden.

Foto DPD

Gregorčičevo pesniško osamljenost pogojuje tudi oddaljenost od centra (očitno se je Ljubljana že tedaj prepoznala kot caput mundi slovenstva), ki ga je neizprosno osamila, kolikor se že sam ni osamil kot liberalen in napreden duhovnik, kar je bilo za takratne čase ne samo redkost, ampak celo izzivanje. Špet se tu moremo zaustaviti ob Antonu Mahniču, o katerem pravijo celo, da je v prenesenem pomenu "Gregorčiča ubil", ko je dovolil njegova občutljivi goriški slavček morda podvomil v lastno pesniško primernost. Mahnič je Gregorčiču v znamenitem in kljub ideološki in politični obarvanosti, dobrem ciklusu Dvajset večerov očital panteizem in nasprotovanje katoliškim vrednotam ter označil med drugimi celo nekatere Prešernove pesmi kot "smrtno nevaren strup za mladino". Kaj hočemo. Mahnič je bil dogmatik in politik, Gregorčič pa je prej kot teologiji verjel evangeliju. V tem duhu gre zagotovo omeniti njegovi dve pesmi v odgovor Mahniču, ko mu s prisodami iz evangelija razloži, da je njegova kritika le politično obarvana, da bi z njo poskušal ustvariti utopično družbo katoliških integralistov in moralnih neoporečenцев, kar seveda nikakor ni v skladu s krščanskim – imenujmo ga – humanizmom:

Mahnito mahaš name mah na mah,
gledalcem krog na licu berem strah,
a mene tvojih ni udarcev strah nič;
le mahaj, s tem pač sebe pahneš v prah,
a mene, brate, ne podereš v prah nič;
po padcu ti ime preraste mah, a mojega pa ne preraste – mah nič.
Le mahaj, torej, nič jaz nisem plah!

Izobčil res si me kot panteista, a v tem oziru moja vest je čista;
kot človek nisem pač brez peg in prog,
a nič me ne teži pregreha tista. Ko drugih bi slabosti ne imel, na sodbi stal bi ob desnici Krista!
In z onega bi mesta ne pregnal Noben sofista ne in – pamfletista!

Če pa na njegovo osamljenost gledamo z drugega zornega kota, ki je pozitivnejši, lahko razberemo zanimivo dinamiko. Osamljenost je rodila

Gregorčiča lirika (morda po Prešernu najčistejšega lirika v slovenski književnosti), samota mu je bila priložnost za razmišljanje, za ustvarjanje, za pesniško prerokovanje, za svetovljansko proučevanje. In čeprav se s tem verjetno Taras Kermauner ne strinja, ko pravi, da "zaradi tega umika (v samoto dežele, op. D.B.) v nadaljnjih letih ni mogel več pisati, kot bi želel" (Kermauner 1990: 53), je bila pesnikovu občutljivemu čutenju dana možnost, da postane prerok, ki bi lastno usodo delil z usodo svojega naroda.

Že v prvi zbirki lahko ugotovljamo, da je njegova Welt – Beobachtung, če si izposodim izraz za "opazovanje sveta" pri sodobnih proučevalcih dnevnice literature, rodila globode in iz naše perspektive tudi presrešljive podobe, kakršna je točna napoved "viharja, ki bo prihrumel z gorkega juga" in njegova uresničitev v prvi svetovni vojni.

Preroško podobo najdemo tudi v pesmi Naš narodni dom, ko Gregorčič dobesedno gori za ideal Zedinjene Slovenije in spodbuja, naj Slovenci gradijo skupni dom, ko bi on sam rad učakal "srečni dan našega družjenja". Z zgodovinskega vidika bi bilo tu prerano misliti o državno samostojni Sloveniji, ne pa o narodni samobitnosti Slovencev, kar so bile sanje že Franceta Prešerna.

Dasiravno je torej Simon Gregorčič samotarsko bredel skozi literarno t.i. "obdobje med romantiko in realizmom" in je še zakoreninjen v idejnih prvih romantike, je njegov duh, obdarjen s preroškim vizionarstvom, polnokrvno širil obzorje v prihodnost. Neuspešno kljubujoč nesrečni usodi, ki se je z njim igrala zaradi njegove občutljivosti (iz tega razumem njegovo odločitev za duhovniški poklic in zavračam tezo, da je zaradi te odločitve bil "vse življenje nesrečen"), izključen od centra razvoja slovenske književnosti, ljubljene Ljubljane, zavestno umaknjen v svoj Tusculum v Gradišču, pesnik zapiše: "Slovinci, oh, prosim, s tem dajte mi mir, / saj kmet sem, ubog in preziran. (...) In ako goreči moj srčni vulkan / za dom vas in narod ogreje, / za narod moj nisem tu gorel zaman, / vaš žar ga bo grel najtopleje." Odlomek iz pesmi z naslovom Moje pesmi, objavljen v zadnjem zvezku poezij, ki je izšel postumno leta 1908, a nastale šest let prej, hoče bralcu namigniti, da se kljub tej samoti Gregorčič s svojo poe-

zijo zavzema za kulturni in predvsem srčni razvoj slovenskega naroda. Zaveda se, da postaja njegova poezija duhovna voditeljica naprednih rodov, ki bodo poprijeli za vajeti slovenske družbe in jo obvarovali pred ostrim fundamentalizmom konservativcev. Lahko bi si drznili aktualizacijo, ki s pesnikovim preroštvom zagotovo ni primerljiva, je pa prikladna, da Gregorčiča lahko tudi danes interpretiramo v skladu z našo situacijo.

Gregorčič se je napredno in nenasilno postavil na rob klerikaliziranemu in evangelijsko ničnemu slovenskemu katoliškemu taboru. Iz te bitke je odšel kot fizični porazenec, a moralni zmagovalec.

V sodobnosti lahko to dinamiko razumemo podobno: sami smo zavezani ohranitvi, tradiciji in koncentričnosti. Mar to že ne diši po konservativnosti? Praviloma naj bi v tradicijah drevo življenja imelo svoje korenine. Razvijati pa se mora navzgor, stremiti po boljšem, višjem. Naše drevo se včasih rahitično obrača vase in ko katera izmed vej boječe in pokaljeno stopa kvišku, se že najde kdo, ki jo bo obrezal in s tem dobesedno kastriral, se pravi za vedno uničil njeno plodnost. To pa neizprosno pelje do implozije, ki bo kot vihar "grozan in strašan" pomel z nami, ker se nismo bili sposobni razvijati.

Gregorčič je lahko s svojo osamljeno preroštvostjo in evangelijsko čistostjo v zgled. Ne obsoja, trpi ... In žal je to trpljenje, ki ga rodi nezmožnost svobodnega izražanja, v mlajših kulturnih generacijah prisotno še danes. Kar pomeni, da je bil Gregorčič prerok tudi v tem.

Da pa ne bom zaključil brezupno, četudi situacija tako narekuje, mi misel gregorčičevsko (in verdijevsko) splava do evangelijske, v katerem je pripoved Někoga, ki je moral propasti, zato da je vstal in katerega je goriški slavček posvetil svoje bivanje. Ker je verjel v to. Vera je milost; Gregorčič je bil po besedah Franceta Bernika "pesnik po milosti božji". Sam zaupam, da ne bo naša kultura sad rutine tradicije, ampak vere v izboljšanje. Milosti, ki nas bo pripeljala do zmage nad ničem, da bomo rasli k soncu in bodo iz nas tekle reke žive vode (Jn 7, 38). Ker verjamemo v svoje poslanstvo ne iz tradicije, ampak iz ljubezni! Bo končno tudi za nas prišel tisti dan, ki ga Gregorčič sam simbolistično in evangelijsko obenem sanja? To bo odvisno od prizadevanja nas samih in od nasprotovanja, ki ga bomo deležni. Že Platon je rekel, da "vse, kar je veliko, se nahaja v viharju".

Nekoč bo torej, če bomo le vztrajali v prizadevanju za kulturo iz ljubezni, veljal Gregorčičev: "Pepelni dan ni dan več tvoj, / tvoj je – vstajenja dan." Drugače lahko samo pričakujemo, da bo čez nekaj časa Soča tekla "tik grobov slovenskega domovja". In v obeh primerih bo nesmrtni Simon Gregorčič prerok ...

VIRI:
BERNIK, France, 2006: "Pesnik po milosti božji". Gregorčič, Simon: Izbrane poezije. Gorica – Celje – Celovec: Mohorjeva družba.
KERMAUNER, Taras, 1993: Poezija slovenskega zahoda. 3. del. Obzorja: Maribor.
GRDINA, Igor, 2005: Slovenci med tradicijo in perspektivo. Ljubljana: Claritas.

SLOVENSKA SKUPNOST Pokrajinski svet Trst

Sporočilo Komisije za šolstvo in kulturo

Zaskrbljenostjo Komisija za šolstvo in kulturo pri Slovenski skupnosti jemlje na znanje izvajanja v radijski oddaji Radia Trst A o stanju poučevanja v slovenskem jeziku v matični Sloveniji. Po teh podatkih se v Sloveniji širi praksa, po kateri je poučevanje v slovensčini zastarelo in odvečno in uvajajo pouk v angleškem jeziku. To stanje je še bolj zaskrbljujoče, ko to počnejo tudi najvišja izobraževalna središča, kot npr. univerza na Primorskem.

Nihče ne oporeka važnosti znanja tujih jezikov, še zlasti za manjše države, sicer se vprašamo, kdo bo v prihodnosti razvil ali sploh ohranil slovenski jezik, ki je bistveni sestavni del slovenske kulture in slovenske samobitnosti sploh, če ne izobraževalne ustanove v matični? Ali bodo to počenjali samo še slovenske šole in društva v zamejstvu, katere se danes spopadajo z vedno večjim številom neslovenskih otrok in dijakov (in njihovimi starši - kar se odraža npr. v "dvojezičnih" roditeljskih sestankih) oz. članov? Ali bo jezikovno in tako tudi kulturno izumrla matica, še preden se prisotnost manjšine izgubi v asimilaciji? Ni nam jasno, kako lahko vlada, v kateri danes delujejo vidni predstavniki slovenske pomladi, ljudje, ki so tudi s tveganjem svojega življenja nasprotovali

socialističnemu centralizmu bivše Jugoslavije in se borili za samostojno Slovenijo, tako početje podpira ali vsaj prezre, da ne govorimo o padlih druge svetovne vojne, katerih spomin častimo na dan Vseh svetih. Čemu so torej branili slovensko zemljo in čemu jih danes še častimo, če danes slovensčina ni več „šik“? Čemu deluje Urad pri Ministrstvu za kulturo z imenom "Sektor za slovenski jezik", katerega naloga je, da "(...) sodeluje z nosilci političnih, upravnih in strokovnih pristojnosti z vidika uporabe, uveljavljanja in razvoja slovenskega jezika (...)" (bivši, s 01. aprilom 2004 ukinjen, "Urad za slovenski jezik")? V duhu komaj preteklega Dneva slovenske kulture, ob podelitvi Prešernovih nagrad v Cankarjevem domu v srcu Slovenije, v Ljubljani, Komisija za šolstvo in kulturo pri Slovenski skupnosti poziva vlado R Slovenije, naj dela vse v moči za ohranitev slovenskega jezika, za ohranitev slovenske kulture. Samo tako bomo lahko tudi mi manjšinci našli sogovornika za plodno sodelovanje oz. razumevanje in podporo za naše težave - ali se bomo v bodoče z osrednjimi ustanovami in vlado morali sporazumevati in angleščini? Ali ni slovensčina eden od uradnih jezikov Evropske unije?

Igor Pavel Merku'
predsednik komisije

SLOVENSKA SKUPNOST Predstavili kandidate za prihodnje upravne volitve

V novi tok z novimi imeni

Stranka Slovenske skupnosti se bo na prihodnjih krajevnih upravnih volitvah držala obveze, ki je bila sprejeta na zadnjem pokrajinskem kongresu: kandidature predstavnikov SSK bodo potekale v znamenju prenove, "sicer, kjer je to možno", kot je poudaril pokrajinski tajnik SSK Peter Močnik na tiskovni konferenci, ki je v soboto minulega tedna potekala na sedežu stranke.

Močnik je najprej pojasnil problem, ki zadeva simbol, s katerim se bo SSK predstavila na

bližajočih se volitvah. "Naša stranka ni soglašala z namenom ostalih komponent Unije, da se vsaka stran na volitvah predstavi s svojo listo. S takim razdrobljenim nastopanjem se gotovo ne strinjajo niti volivci leve sredine, ki upravičeno zahtevajo od svoje politične strani večjo složnost v pogledih in programih." Ravno zaradi tega sta se Slovenska skupnost in Marjetica domenili, da se bosta na prihodnjih volitvah predstavili s skupnimi listami. V drugem delu tiskovnega srečanja pa je pokrajinski taj-

nik predstavil posamezne kandidate, ki se bodo čez nekaj tednov potegovali za mesto rajonskega, občinskega oz. pokrajinskega svetnika. Novosti glede imen je kar nekaj, začenši s kandidati za rajonske svete. V 1. in 2. okrožju (se pravi okoliško kraškem robu) bo stranka kandidirala Ivota Starca s Kontovela in Križana Aljošo Strgonška; na Opčinah se bosta za mesto svetnika potegovala Marko Deluisa in Marko Milkovič, ki bosta nadomestila Albina Sosiča in Aleksandra Možino. V strogo mest-

nem središču bo dosedanjski kandidat Igor Švaba zamenjal Igor Pavel Merku'; v 3., 5., 6. in 7. okrožju pa bo stranka kot kandidate predstavila zdajšnje svetnike, se pravi Aleksandra Furlana, Borisa Slamo, Edvarda Petra Krapeža in Sergija Petarosa. Močnik je nato napovedal, da bo po treh zaporednih mandatnih dobah umaknil svojo kandidaturu za občinski svet in da bo ta položaj prevzel sposobni Igor Švab. Pokrajinski tajnik bo kandidiral, skupno z Albinom Sosičem, za mesto svetnika v pokrajinskem svetu. Močnik najbrž meni, da bo svež zrak v palači Galatti pozitivno vplival na bližajoči se padec državne meje med Slovenijo in Italijo.

Igor Gregori

Foto IG

Trenutki javnega slovesa

Zadnje slovo od Nadje Maganja Jevnikar

Številni so bili trenutki javnega slovesa od pokojne Nadje Maganja Jevnikar. Že na dan smrti, 8. t.m., so se spomnili med sejo republiškega občinskega sveta in pri maši zadušnici v kapeli Marjanišča na Opčinah. Dan kasneje so se ji poklonili na molitvenem srečanju Skupnosti sv. Egidija pri benediktinkah v Trstu, v petek, 10. t.m., pa je potekala žalna seja v Peterlinovi dvorani. V torek, 14. t.m., so bili pri pogrebem obredu v mrliški vežici pri Sv. Ani v Trstu med kropilci tudi tržaški škof Ravignani, msgr. Vončina, g. Markuža, g. Jakomin in g. Gerdol. Ogromno množica se je v prvih popoldanskih urah zbrala v njenem rojstnem Križu. Od vaškega trga do cerkve se je za krsto vil dolg sprevod ljudi iz zamejstva in Slovenije; med njimi so bili predstavniki krajevnih politik, zastopniki glavnih kulturnih in civilnih ustanov, skavtje, pa tudi slovenska zastava in prapor Društva za negovanje rodoljubnih pravic TIGR Primorske. V prenatrpani cerkvi je skupno z republiškim župnikom Tonetom Bedenčičem somaševalo okrog 20 duhovnikov: salezijanci s Tržaškega Franc Pohajca, Ivo Miklavc in Sandi Osojnik; tržaški škofijški duhovniki Vittorio Cenzato, Ettore Malnati, Marij Gerdol in Žarko Škerlj; goriški duhovniki Marijan Markežič, Vilijem Žerjal, škofov vikar Oskar Simčič in p. Mirko Pelicon; koprski duhovnik Ivan Likar ml.; p. Ivan Bresciani iz Ljubljane; provincial franciskana p. Viktor Papež iz Ljubljane; slovenska minorita provincial p. Slavko Stermšek iz Ljubljane in gvardijan v Piranu p. Gavdencij Skledar; minoriti iz padovanske province, povezani z beatifikacijskim postopkom za p. Placida Corteseja, p. Apollonio Tottoli (avtor biografije), p. Tito Magnani (vicepostulator), p. Enzo Poiana

(rektor bazilike sv. Antona v Padovi), p. Alessandro Brentari; diakon tržaške škofije Guido Trani. G. Bedenčič je poudaril, da je bila pokojnica "iskrena iskalka", ki je dosegla visoko duhovno zrelost. Razodel je tudi, kako je v duhovni oporoki napisala, da daruje svoje trpljenje za slovensko Cerkev na Tržaškem, za svojo družino in za očiščenje svojih grehov. Iz prošelj in drugih poslovnih besed med mašo in po njej pa so prisotni lahko izvedeli, da je bila dejavna ne le v političnih in kulturnih krogih, ampak tudi v verskih in karitativnih skupinah, kjer je v tišini ogromno naredila. Po obredu, ki ga je spremljalo petje zbora pod vodstvom Bogdana Kralja, je v svetišču najprej spregovoril družinski prijatelj p. Pelicon, za njim g. Cenzato, nato predsednik DSI Sergij Pahor, za Društvo TIGR Mira Cencič, predstavnik Skupnosti sv. Egidija Piergiacommo Baroni iz Novare, deželni svetovalec SSK Mirko Špacapan, predstavnica skavtjin in skavtov Ivica Švab, avtor knjige o p. Placidu Corteseju p. Tottoli. Vsi so poudarili velike pokojničine vrline, pa tudi zgled, ki ga je dajala kot klena kristjanka ne nazadnje med preizkušnjo boleznimi, ki jo je kljub hudemu trpljenju doživljala umirjeno, tesno povezana s svojim Odrašenikom. Njemu - in samo njemu - je zaupala svoje življenje, svojo družino in skupnost, kateri je z vsem srcem pripadala.

Prerano slovo od žene, matere, sestre, ljube prijateljice in drage znanke je kruta človeška danost. Toda, čeprav se nekam čudno sliši, je bil pogreb pokojne Nadje poseben dogodek, na neki način poln svetlobe, ki bo gotovo zaznamovala marsikatero navzočega. Zavest o tem, kako je pokojnica živel in kaj vsega je naredila, daje bližnjim in vsej naši skupnosti dragocen blagoslov.

Navogor skavtinje po pogrebu

Draga sestra Arnika!

Draga Nadja - draga sestra Arnika.

Kot starejša skavtinja - popotnica si si izbrala to ime: Arnika. Ime cvetice sončne barve, ki raste na visokih gorskih pašnikih, v rajskem miru blizu neba. Ime drobne rastline, ki zmora kljubovati mrzli gorski zimi, poznane po svoji zdravilni moči.

V tej cvetki si se videla in te vidimo danes tudi mi: drobne postave, a z veliko notranjo močjo in voljo.

V skavtsko organizacijo si vstopila, ko ti je bilo 11 let. Še isto leto si se udeležila svojega prvega tabora v Borljah v Ziljski dolini. Bila si živahna, zvedava, odprtega značaja, nič boječa, tako da si nisi pomišljala povedati svojo in oporekati starejšim. Bila si vesel športnik tip: rada si hodila, rada si igrala z žogo (tudi nogomet), z navdušenjem si sodelovala pri vseh dejavnostih, rada si pela, rada si se smejala.

Živela si, tako kot vsi mi tiste in še nekoliko kasnejših generacij, v vsem, kar nam je skavtska org. nudila.

Vživala si se v delovanje organizacije ter se redno udeleževala vseh aktivnosti. V dijaških letih si postala voditeljica in si bila nato v tisti skupini deklet, ki so postopoma prevzemale vodstvo organizacije z veliko zavestjo in voljo po delu. Ob tem si sodelovala v skavtskem zboru, ki ga je vodila prof. Marica Zupančič, potem v cerkvenem pevskem zboru pri Novem Sv. Antonu in v oktetu skavtjin, ki ju je vodil Janko Ban.

Nastopala si v dramski skupini Marijine družbe iz ul.

Risorta, kateri so mestne skavtinje s svojim sodelovanjem omogočale postavitev dramskih tekstov večkrat na leto.

Bila si tudi v tisti skupini skavtov in skavtjin, ki so si zamislili skavtsko glasilo Jambor in ga leta 1971 tudi začeli izdajati ter redno pri njem sodelovati približno deset let, ko so na mesto odhajajočih sodelavcev prihajali novi. Ti si bila med tistimi, ki so vztrajali najdlje. Od leta 1979 do leta 1982 si bila načelnica v tedaj že združeni moški in ženski veji tržaškega dela skavtske organizacije. V tem obdobju sta si z ljubljanim Ivom, ki je bil prav tako že dolgo let aktiven skavt, ustvarila družino.

Po letu 1982 si še nekaj let pomagala kot blagajničarka, kljub družinskim obveznostim in profesorski službi, tam do leta 1985 približno. Kar si v skavtski organizaciji dobila, si kot odrasla v poznejših letih svojega aktivnega delovanja po svojih najboljših močeh vračala v dobrobit naših mladih, v pričanju, da je skavtizem globoko vzgojen in da dajanje bogati človeka. Po letih udejstvovanja v skavtski organizaciji si svojo zavzetost usmerila na druga področja in tako še nadalje v polni meri uresničevala geslo roverjev in popotnic - služiti.

Skavtska organizacija se ti zahvaljuje za delež, ki si ga prispievala za njen obstoj in njeno rast, in za spodbudo, ki si jo dala s svojim zgledom, da nadaljuje v svojih prizadevanjih za mlade.

Ivica Švab

Nagovor p. Mirka Pelicono po pogrebu

Draga Nadja!

Draga Nadja! Doreči človeka, dojetni, razumeti ga v njegovi celostni podobi je najtežje, ker vsaka oseba ostaja nedojemljiva, ovita v skrivnostnost, ki je lastna življenju samemu. Tako tudi ti! Življenje nosi v sebi odsever, katero lahko le zaznamo v barvah življenja. Luči ne moremo posedovati, ker je preveč svobodna, da bi bila v oporo našim malim ali velikim psihološkim željam po gotovosti v življenju. Danes je dan, draga Nadja, ko bo zemlja sprejela v svoje osrčje tvoje ugaslo telo, zaznamovano s tolikimi intenzivnimi družinskimi in prijateljskimi vezmi, saj je prav tvoje borno telo tako umirjeno, spokojno lepo, kljub mukam trpljenja, da je v njem še možno uvideti sledi Duha, ki te je tolažil s svojim mirom v dneih preizkušnje do prestopa praga nevidnega. Nedavno si mi povedala: "Odkar sem bolna, sem obdarjena z zmeraj globljim mirom. Spokojna sem v sebi, ta mir je od Boga!" V teh besedah sem motril vso modrost življenja, ki ti je bila darovana v tej preizkušnji, saj je bolezen, ki si jo imela, predstavljala nekaj, kar je šlo preko navadne izkušnje življenja, prekalila te je do dna tvojega bitja, saj ni bilo ničesar, ki bi ti lahko bilo v oporo, razen svetlobne prisotnosti najdražjih, prijateljev in molitve, ki te je dobesedno prežela. Ritem molitve psalmov, vzklikov usmiljenja, rožnega venca je izprosil iz globin skrivnostnega božjega usmiljenja in sočutja tisto vedno večjo svobodo, ki je rasla v tebi v raz-

merju s tvojim poslavljanjem od vidnega, da si zmogla prestopiti, čeprav prerano, prago kraljestva, v katerem prav nič tega, kar si delila z nami in mi s teboj, ni izgubljeno. Skrivnostna božja Previdnost te je prevedela s svojim mirom in s svojim okusom skrivnostnosti, skrbela je zate, in to je pričevanje, ki ga zapuščaš nam. Tiha, svetlobna prisotnost Obličja vseh obličij, h kateremu si se obračala vse življenje, tudi z dvomi in vprašanji, v tvojem življenju ni bila le nekaj naučenega, o čemer si spregovorila, ker si o tem kaj "znala". V boleznih si nam pokazala, da si to sveto Obličje poznala, ljubila in vanj verjela, in beseda, ki si jo izrekala ob molitvi, je bila čarobna prav zaradi njene življenjske teže. Beseda in življenje sta se v tebi srečala in tvoj mir je pričal o tem. Tudi zemlja, ki te danes sprejema, nosi v sebi luč svojih barv. Tudi tvoje borno telo torej ni izvzeto iz usode vračanja v kozmičnost zemlje, ki nosi v sebi kodo božje modrosti, večnosti luči. Tudi v zemlji je luč. Sedaj, ko se nam zdi, da je vse minilo, predraga Nadja, se šele vse začelja, in to v zaobjemu neskončnega obzorja, v katerem se bomo lahko znašli prej ali slej tudi mi.

Ko se je danilo, v sredo, 8. februarja, na dan slovenske kulture, se je dovršilo tvoje življenje, ki je bilo blizu kulturi... Morda zato, da bi se zamislili in dojeli, da je kultura življenjska in osvobajajoča, ko je v zaobjemu duha. Zbogom, Nadja!

p. Mirko Pelicon

Društvo Marij Kogoj

Popestrimo kulturno delovanje pri Sv. Ivanu!

Društvo Marij Kogoj je bilo ustanovljeno šele 2.12.2005 in je torej najmlajše društvo na Tržaškem. Društvene funkcije so podelili na občnem zboru 14.1.2006: vodstvo društva sestavljajo predsednica društva Katja Pasarit, podpredsednica Maja Brajkovič, tajnica Sara Čok, blagajničarka Eva Fičur, član vodstva Marijo Šušelj, za stike z javnostjo skrbi Evelina Umek, spletno stran društva - www.drustvomarijkogoj.org - urejuje Igor P. Merku', nadzorni odbor društva pa sestavljajo Neva Zaghet, Marko Kandut in Marta Repini.

O razlogih za ustanovitev društva ter o nadaljnjih načrtih Društva Marij Kogoj smo se pogovorili s predsednico Katjo Pasarit.

Želja in potreba po organizirani strukturi, ki bi stala v oporo posameznikom pri kulturnem delu, pa sta bili v našem krogu že dalj časa na dnevnem redu.

Zavedamo se, da lahko s skupnimi močmi ter z organiziranim društvom lahko daljnoročno boljše delujemo. To se

Kakšna bodo težišča vašega društva?

Še naprej si bomo prizadevali, da ohranimo božični koncert

Foto Kroma

imenuje Društvo Marij Kogoj, saj se s tem želimo navezati na kulturno izročilo pevskega zbora Marij Kogoj, ki je ob liturgičnem petju gojil tudi posvetno ter je bil pravo kulturno gibalno pri Sv. Ivanu.

ter koncert ob dnevu Sv. Ivana, poleg tega pa načrtujemo tudi kulturne večere v prostorih Marijinega doma pri Sv. Ivanu, kjer je naš sedež. Naš namen je povečati in popestriti kulturno ponudbo pri Sv. Ivanu, in sicer

na vseh področjih umetnosti. Že marca načrtujemo prvi koncert, in sicer nastop priznane godbe na pihala s Proseka.

Kakšno je vaše stališče do vprašanja namembnosti svetovanskega Narodnega doma?

Naše društvo, kot rečeno, deluje v prostorih Marijinega doma. Stanje slednjega ni idealno, saj bi potreboval pravila oziroma vzdrževalna dela. Namen društva je tudi ta, da bi s prispevki omogočili, da se ta dela vendarle začnejo.

Glede Narodnega doma pa menim, da že ime kraja predpostavlja, da mora objekt služiti temu namenu. Kot društvo, ki deluje pri Sv. Ivanu, bi z veseljem pripomogli, da bi se znotraj tega objekta zrcalila tudi zgodovina tega kraja, ki je tesno povezana s krepitvijo narodnega duha, sicer pa izhajam iz dejstva, da bi te prostore potrebovale

ustanove, ki imajo že sedaj prostorsko stisko. Naš namen je ustvariti ustrezne prostore za delo v Marijinem domu. Upam, da nam bo to tudi uspelo!

PR

TURIN Olimpijada domišljije Mojčina olimpijska pravljica

Poleg boja za kolajne so olimpijske igre tudi priložnost, da se na istem kraju srečajo športniki in ljubitelji športa iz različnih držav. Posebno olimpijsko izkušnjo je v tem času doživela tudi mlada Mojca Briščik iz Križa. Kot nam je povedala, se je njena olimpijska pravljica začela tako rekoč med solskimi zidovi, na srednji šoli v Nabrežini, ko jim je profesorica likovne vzgoje Nadja Doljak prebrala razpis za natečaj. Treba je bilo narisati nekaj "olimpijskega". Šlo je namreč za natečaj "Olimpijada domišljije", ki sta ga priredila osrednja sponzorja turinske olimpijade.

"Odlučila sem se, da bom upo-

dobila kar vse olimpijske discipline, saj med športnimi panogami zimskih olimpijskih iger bi težko izpostavila tisto, ki mi je najbolj všeč", nam je dejala Mojca, ki se športno sicer udeležuje kot odbojkarica v kategoriji U14 pri Kontovelu.

V olimpijskih krogih je Mojca torej upodobila s tempero in akvarelom smučarje, tekače, hokejiste in umetnostne drsalce. "Stilno sem se navdihnila pri Fabiu Vettoriju, ki upodablja na podoben način mravlje, ki krasijo zvezke in druge šolske potrebščine".

Prvo presenečenje je Mojca doletela, ko je prejela novico, da so njeno risbo izbrali za najboljšo na deželni izboru,

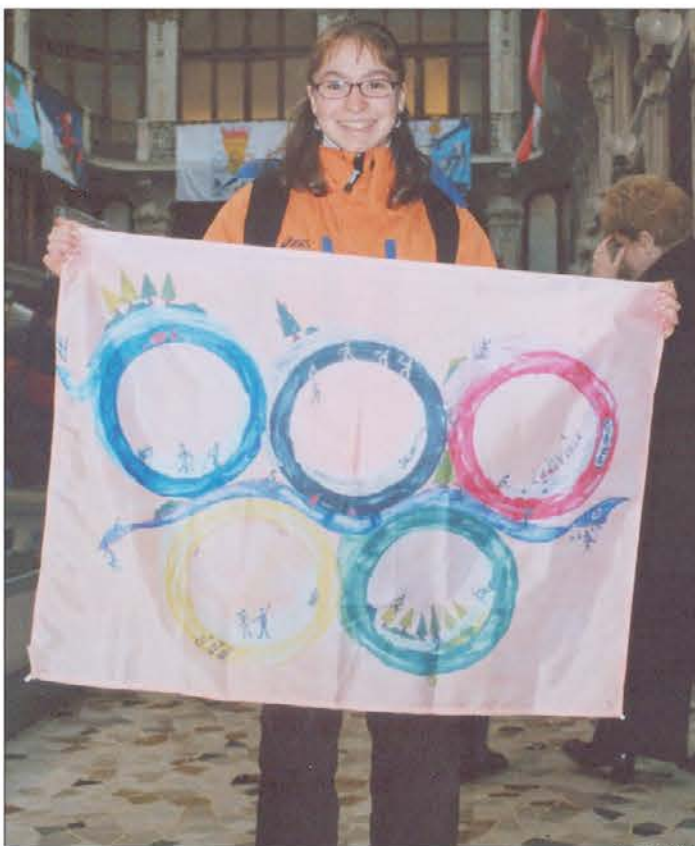

Foto Briščik

nagrado pa ji je podelil legendarni smučar Alberto Tomba! Olimpijska pravljica Mojce Briščik se je nato nadaljevala v švicarskem mestu Lausanne, kjer sicer domujeta olimpijski komite ter olimpijski muzej. Skupaj z očetom Sadkom sta se v Švico napotila konec novembra na italijanski izbor za zaključno fazo, ki je potekala prav med olimpijskimi igrami. Mojčine "mravljice" so tudi na italijanskem izboru navdušile žirijo, ki jo je vodil Enzo D'Alò, režiser risanke Zgodba o mačku, ki je naučil galebko letati. V Lausannu je Mojca srečala tudi Deboro Compagnoni....

Mojca se je tako odpravila v Turin, na olimpijske igre, kot udeleženka olimpijade domišljije. Prizorišče, kjer se je slednja odvijala, je bila turinska Galleria subalpina. Mojca je skupaj z mlado slikarko iz Pesara predstavljala Italijo na olimpijskem izboru. Risbe so bile razstavljene v galeriji v obliki velikih zastav, na pannonjih pa je bil tudi opis vsakega posameznega izdelka. Mladi iz različnih krajev sveta so se v

galeriji tudi osebno spoznali, si izmenjali reprodukcije lastnih slik, skratka, počeli so tisto, kar počenjajo med olimpijskimi igrami tudi sami športniki in časnikarji, ki si zamenujejo pripombe in druge olimpijske suvenirje. Kot nam je dejal Mojčin oče Sadko, je na natečaju sicer zmagal Ukrajinec, a kaj: na olimpijadi (pa naj si bo tudi olimpijadi domišljije) je vendarle važno sodelovati. Mojca Briščik bo ohranila še dolgo v spominu turinsko olimpijado. "Morda sem še premlada, da bi pravzaprav razumela, kaj pomenijo olimpijske igre, vendar v Turinu sem doživela veliko lepih trenutkov. Tekme, ki sem si jih ogledala, so bile zelo zanimive in napete." Mojca je najbolj navdušil finale snowboarda v moški konkurenci, kategorija half pipe.

Po olimpijskih igrah čaka Mojca letos poleti še druga mednarodna izkušnja, in sicer sodelovanje na zamejskem skavtskem jamboreju, kjer ji bodo podelili tudi skavtsko ime. Ali bo to morda Olimpijska lisica? Peter Rustja

vizum.

Darovi

V spomin na duhovnika Franceta Zlobca daruje N.N. iz Brega 15,00 evrov za misijonarja Ernesta Saksido v Braziliji in 15,00 evrov za patra L. Letonja v Ruski federaciji. Ob peti obletnici smrti Laure Abram daruje 200,00 evrov za Slovensko Vincencijevo konferenco N.N.

Ob obisku daruje Jolka 20,00 evrov za cerkev na Pesku.

Ob obisku daruje Milka Rapotec 20,00 evrov za cerkev na Pesku. Ob novem letu daruje družina Capponi 50,00 evrov za cerkev na Pesku.

V spomin na pokojno mamo Zofko Milkovič daruje domača družina 20,00 evrov za cerkev v Gropadi.

Zapustila nas je delavna in premočrtna
NADJA MAGANJA.
Prijatelju Ivo in sinovoma Petru in Ivanu ter vsem sorodnikom najgloblje sožalje

Mirko Špacapan
Deželni svetnik Slovenske skupnosti

ZVEZA CERKVENIH PEVSKIH ZBOROV

obvešča, da bo Revija otroških in mladinskih pevskih zborov

PESEM MLADIH

v nedeljo, 19. marca 2006, ob 16. uri
na Pomorski postaji v Trstu

Prosimo voditelje pevskih zborov,
da se čim prej prijavijo na naslov, ki je bil naveden v vabilu

SPD MAČKOLJE Glasba in beseda

Ljubezen do jezika se rodi v družini

Slovensko prosvetno društvo Mačkolje je v petek minulega tedna priredilo večer z naslovom Besede in zvoki... Iz roda v rod. Gostje večera so bili prof. Lučka Susič in družina Batista iz Kopra, ki jo bralci Novega glasa dobro poznajo, saj smo lani poleti posvetili celostanski intervju ravnemu svojevrstnemu liku Vekoslava Batista, ki nas je popeljal v dragocen svet istrske glasbe in kulture.

Večer je bil torej sestavljen iz dveh delov. V prvem se je mačkoljanski kulturni delavec

skega jezikovnega dinamizma nekoliko odmaknjeni: v tem ni videti nikakršne prikrajšanosti, saj je morda ravno naš obrobni položaj razlog, da ohranjamo in branimo bolj pristno obliko slovenskega jezika, saj je ta v matičnem prostoru podvržen hudim sunkom 'potujčevanja'.

Prof. Susičeva je v pogovoru izpostavila tudi pomen otroške gledališke pobude Vrtljak, pri kateri niso soudeleženi le otroci; gre za povezovalni trenutek, namenjen tako najmlajšim kot tudi njihovim staršem. Gostja je tudi poudarila dejstvo, da otro-

Foto Kroma

Niko Tul spustil v prijeten pogovor s prof. Susičevo, s katero je razpredel kopico tematik, ki so vezane na naš jezik, na njeno ljubezen do umetnostne besede in otroškega gledališkega sveta. Gostja je poudarila predvsem dejavnika, ki sta neobhodno potrebna, da se ljubezen do materinega jezika usidra v srcu otroka in naraščajnika; najprej je omenila družinski krog, nato pa tudi vlogo šole. Večkrat zamejci razmišljamo, da smo nekoliko od osrednjega sloven-

ci in dijaki niso več navajeni spodbujati svoje fantazije, saj so današnji šolski programi usmerjeni v razvijanje 'manj svobodnih' izkušenj - beri raziskave in poročila.

... niso usmerjeni v razvijanje domišljijekega sveta. Mačkoljanski večer je sklenila glasba družine Batista, ki je z igranjem in petjem ponudila občinstvu dragocen prerez našega - žal pozabljenega - glasbenega izročila.

Igor Gregori

Kratke

Katalonska skupina Tricicle gostovala v Trstu

Sedenje je lahko zelo dinamično, če ga na odrskih deskah predstavlja gledališka skupina Tricicle. Priznana katalonska skupina se je od 19. do 22.1.2006 predstavila tudi tržaškemu občinstvu z najnovejšo predstavo SIT (Sedenje). Gledališka govornica skupine Tricicle temelji na mimični in interpretacijski spretnosti treh igralcev, ki znajo s pomočjo rekvizitov (v tem primeru stolov), glasbe, filmskih vložkov in situacijske komedije očarati publiko po vsem svetu, saj se v glavnem ne poslužujejo besed.

Skupina je nastala leta 1979 v Barceloni, to je v kraju, kjer je surrealizem doma ne le v slikarstvu Dalija in Miroja, temveč je tudi sestavni del tipičnega katalonskega humorja, ki se rad poigrava z besedami in ustvarja iz vsakdanjosti nekaj posebnega. Treba se je le sprostiti in videti stvari na drugačen način. Vsaka stvar ima v sebi nekaj komičnega, vsaka stvar nas lahko spominja na drugo. In prav mojstrska igra asociacij, gibov in kretenj, ki se zvrstijo v zelo hitrem tempu pred gledalcem, omogočajo skupini, da uprizarja gledališko nemogoče teme, kot sta lahko čakanje na letališču ali pa sedenje. Skupina je leta 1992 sodelovala pri zaključni slovesnosti olimpijskih iger v Barceloni ter tako dosegla širšo svetovno javnost.

Skupina Tricicle je postala pravzaprav sinonim za svojevrsten način gledališke interpretacije, saj v bistvu pod istim imenom delujeta dve skupini, kar omogoča, da se skupina lahko "istočasno" pojavlja na različnih koncih sveta.

Tržaška publika je predstavo sprejela kot občinstva po svetu, to je z bučnim aplavzom.

S koncem predstave pa ni bilo še konca presenečenj: igralci so se postavili pred izhodna vrata gledališča ter se vsakemu gledalcu posebej zahvalili za obisk.... / PR

Leto se je začelo s kritičnim nagovorom celovškega založnika slovenskih in nemških knjig Lojzeta Wieserja. Na akademiji ob slovenskem kulturnem prazniku v (zaradi finančnih težav njegove lastnice, celovške Mohorjeve družbe, zdaj resno ogroženem) kulturnem centru Korotan je namreč spregovo-

Andrej Blatnik

ril o neuravnoteženosti državnih subvencij, ki jih založniki slovenske literature (v Avstriji) dobivajo iz Slovenije. Igralka ljubljanske Drame Lenča Ferenčak pa je na isti prireditvi v posebni monodrami psihološko prepričljivo predstavila naslovno protagonistko Cankarjevega prvega dunajskega romana Gospa Judit iz leta 1904, ki je nedavno izšel v nemškem prevodu Erwina Köstlerja pri celovški založbi Drava. V znani kavarni Sperl, v katero je nekoč zahajala smetana avstrijske družbe, na primer skladatelj Lehar in pomembni arhitekti ve-

Franc Kattinig

likomestne Ringstrasse, so marca v nemščini pripravili "večer novejšje slovenske literature", ki jo je predstavil pisatelj Lev Detela. Med drugim je opozoril na razvešljivo dejstvo, da slovensko književnost, ki jo v izvirniku lahko bere razmeroma malo ljudi, v izbranih prevodih vedno bolj spoznavajo tudi nemški bralci. Gledališki igralec Toni Bieber je prebral oziroma interpretiral več pesmi Srečka Kosovele, Edvarda Kocbeka in Kajetana Koviča ter predstavil prozo koroškega slovenskega Florjana Lipuša in odlomke iz romana Spopad s pomladjo tržaškega pisatelja Borisa Pahorja. Zbirko tržaških novel, ki so pod naslovom Blumen für einen Aus-

sätzigen (Rože za gobavca) izšle pri celovški založbi Kitab kot tretja pisateljeva knjiga v nemščini, je še vedno mladostno ustvarjalni Pahor 25. januarja predstavil v dunajskem literarnem središču Alte Schmiede (Stara kovačnica), kjer je odgovarjal na številna vprašanja o problematiki slovenstva v Trstu in Italiji. Jeseni sta v Stari kovačnici brala iz svojih del še Franjo Francič in Suzana Tratnik, na posebni prireditvi pa je sodelovala pesnica Maja Haderlap s spominskim ciklusom Črna kuhinja o svojem otrostvu na koroškem podeželju.

Sploh se je prevedena slovenska literatura v zadnjih letih izkazala za privlačen posredniški magnet med slovenskim in nemškim jezikovnim območjem. Tega se zavedajo tudi v dunajskem Klubu slovenskih študentk in študentov, kjer so priredili več dvojezič-

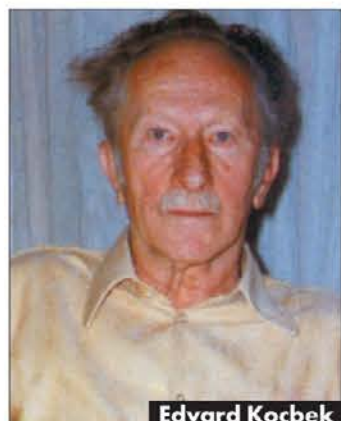
Ludwig Hartinger

nih slovensko - nemških literarnih večerov, na katerih sta med drugim nastopila Franjo Francič in Dušan Merc, medtem ko sta Ludwig Hartinger in Erwin Köstler predstavila svoje aktualizirane nemške prevode iz zanimivega opusa pesnika Srečka Kosovele. V kulturnem centru Korotan pa je med drugim Kajetan Kovič bral iz svojih nemških knjig, ki so izšle pri celovški založbi Kitab. Na majskem Slovenskem večeru, zdaj že tradicionalni vsakoletni prireditvi inštituta za slavistiko na dunajski univerzi, je profesor s primorske univerze iz Kopra Kristof Jack Kozak govoril o oblikovanju "slovenske narodne identitete skozi kulturo". Mojca Gätz, ki je edina slovenska "uradna" turistična vodnica po Dunaju z avstrijskim državnim izpitom za "Austrian Guide", je predstavila nekatere znamenitosti "slovenskega Dunaja", vendar se je osredotočila predvsem na Dunaj dveh poglavitnih slovenskih arhitektov secesijskega jugendstila Jožeta Plečnika (cerkev Svetega Duha) in Maks Fabianija (velika ljudska univerza Urania). Na koncu je sledil nastop pevke Mie Žnidarič, ki je v svoj program vključila tudi pesmi Svetlane Makarovič in Ferija Lainščka. V Slovenskem znanstvenem

Kulturne prireditve

Slovenski Dunaj 2005

inštitutu, kjer se redno vrstijo številna znanstvena predavanja in različne umetniške prireditve, je dr. Stefan Karner z univerze v Gradcu predstavil kar pet knjig v nemščini izdane serije Koroška in

Edvard Kocbek

nacionalno vprašanje, ki so izšle kot skupna izdaja Mohorjeve založbe in založbe Heyn v Celovcu. Posebno zanimiva pa je bila predstavitev znanstvene publikacije Razdvojeni narod o tragičnem slovenskem dogajanju v času druge svetovne vojne, ki jo je napisala dr. Tamara Griesser - Pečar in je že leta 2003 izšla v Avstriji v nemškem jeziku, zdaj pa tudi v slovensčini. Številne likovne razstave v tem inštitutu so vedno znova posvečene sodobnim slovenskim umetnikom, na primer pesniku in slikarju Gustavu Janušu ali slikarkama Maji Pogačnik in Klementini Golija ter slikarju Klavdiju Tutti. V inštitutu so prisluhnili tudi stoletnici slovenskega filma in predstavili Djuričev humoristično - kritično delo Kajmak in marmelada.

"Kralj Italije mi je napovedal vojno!" se je pred devetdesetimi leti glasilo razočarano sporočilo cesarja Franca Jožefa avstrijskim in ogrskim narodom. Ob obletnici vstopa Italije v vojno proti Avstro - Ogrski sta Avstrijsko - italijanska in Avstrijsko - slovenska družba na Dunaju v avstrijskem parlamentu pripravili skupno spominsko prireditev z željo, da se v združenju Evropi taki dogodki ne smejo več ponoviti. Pod naslovom Jaz sem zdrav in se mi dobro godi so med drugim predstavili tudi pretresljiva pisma slovenskih vojakov z južnih bojišč prve svetovne vojne.

V slovenskem kulturnem centru Korotan je bila oktobra na ogled razstava udeležencev enajste poletne dunajske umetniške kolonije. Rezultatov šestih udeležen-

cev, Natalije Šeruge, Anje Jerčić, Eve Heimer, Milana Goloba, Ladota Jakše in Tuga Sušnika, ne moremo združiti v skupni imenovalec. Vendar v sam vrh razstavljenih prispevkov nedvomno sodi velika reprezentativna slika profesorja na ljubljanski akademiji za likovno umetnost Tuga Sušnika. Umetnik preseneti s subtilno navezanostjo na tradicijo starega sakralnega slikarstva, kot jo je očitno doživel globoko potopljen v strukturo cistercijanske cerkve in njenih očarljivosti. Vendar odpre značilnosti starega izraznega sporočila v novo in moderno s posebnim, le na videz v abstraktno težočim pristopom, ki da obrisom stare oltarne podobe nov umetniški zagon.

58. avstrijskega predbožičnega knjižnega tedna v dunajskem rotovžu so se udeležile vse tri slovenske založbe iz Celovca, ki so se v zadnjih letih v veliki meri preusmerile k izdajanju nemških knjig in k posredniški dejavnosti, medtem ko izdajanje slovenskih knjig usiha ali pa zastaja. Predvsem pa je čutiti precejšnje pomanjkanje novih izvornih literarnih del koroških slovenskih avtorjev. Ob stojnici Mohorjeve založbe že tradicionalno stalno osebno prisotni založniški veterani in vodja založbinega progra-

Kajetan Kovič

ma Franc Kattinig pa je (ob obilici nemških knjig z vojno - zgodovinsko ali umetniško tematiko) vendarle lahko opozoril na posebno slovensko koroško novost, na prvi kriminalni roman Jožeta Strutza Kratka pomlad - Inšpektor Mangart in njegov prvi primer, ki je izšel kot 62. zvezek priljubljenih Družinskih večerov. V tej izvorni koroški kriminalki športni novinar Franc Petek v bližini Vrbskega jezera odkrije umorjeno Slovenko Vido Kos, pisatelj pa nas nato popelje skozi

smrtne nevarnosti trikotnika Avstrija - Irška - Slovenija. Seveda pa se Mohorjeva založba udeležuje tudi kot posrednica slovenske literature v nemški svet. Nedavno je na primer izdala nemško verzijo romana Jožeta Hudečka Der Mann im Glockenturm, ki pripoveduje o domobranskem vojaku v stolpu ljubljanske cerkve tik pred koncem druge svetovne vojne.

Založba Drava je na dunajskem knjižnem tednu nastopila kot posredniško aktivna inštitucija, ki je na knjižni trg spet vrgla kar več nemških prevodov slovenskih avtorjev. Poleg Cankarjevega Martina Kačurja je pomembna zlasti objava drugega dela Prišlekov (Die Zugereisten II) pokojnega Lojzeta Kovačiča in prevod avtobiografskega romana Franja Franciča Domovina, blede mati (Heimat, bleiche Mutter).

Florijan Lipuš

Založnik Wieser je ob petinšestdesetletnici koroškega slovenskega pesnika in slikarja Gustava Januša objavil bibliofilsko zbirko Mein Wort keimt auf als Bild - Moja beseda klije navzgor kot slika in ponatisnil nemški prevod koroške partizansko - odporiške knjige Karla Prušnika - Gašperja Gamsi na plazu.

Pomemben posrednik slovenske književnosti na nemškem jezikovnem prostoru je postala celovška založba Kitab, ki jo vodi dr. Wilhelm Baum. Na dunajski knjigotroški prireditvi je na posebni stojnici zelo reprezentativno razstavila celo vrsto slovenskih avtorjev v nemških prevodih. Med najnovejšje izdaje te založbe sodita poleg koroških pesmi Gedichte aus Kärnten Milke Hartman in romana Borisa Pahorja Mesto v zalivu (Die Stadt in der Bucht) tudi dve prevedeni knjigi Kajetana Koviča (pesmi Bezgove ure, roman Ne bog ne žival). Na knjižnem tednu v dunajskem rotovžu so bile poleg tega na ogled nove nemške leposlovne publikacije Andreja Blatnika, Draga Jančarja

(krajša proza pri dunajski založbi Folio), Suzane Tratnik (roman Ime mi je Damijan pri feministični dunajski založbi Milena), Tomaža Šalamuna (pesmi pri dunajski založbi Korrespondenzen) ali Leva Detele (izbor iz njegove v nemščini napisane literature Nosedne značilnosti - Die Merkmale der Nase pri založbi Log Buch In-

Dušan Merc

ternational). Slovensko dunajsko kulturno leto se je izteklo z razstavo o ljudski obrti iz Prekmurja in Prlekije, ki jo je v Korotanu pripravil ljubljanski univerzitetni profesor dr. Janez Bogataj. Še do 10. januarja 2006 so bili na ogled izbrani primeri keramike, kovaštva, pletenk iz slame in drugih zanimivosti, ki so odsev sodobnega slovenskega ustvarjalnega bogastva.

Slovenski likovni ustvarjalci so bili ves čas prisotni tudi v nekaterih drugih dunajskih ustanovah. Decembra, ob umetniškovi sedemdesetletnici rojstva, je bila v

Tomaž Šalamun

galeriji Artmarkt na ogled razstava koroškega slovenskega slikarja Valentina Omara, še prej pa je Oman razstavil tudi v galeriji Wolfrum. Na razstavi v prostorih glavnega tajništva avstrijskih zveznih zaporov na dunajski Landesgerichtsstrasse pa je Korošec Zdravko Haderlap pod naslovom Ravensbrück und zurück - Ravensbrück tja in nazaj ujel v svoj likovni svet trpljenje Slovencev v drugi svetovni vojni.

LD

KANALSKA DOLINA Kulturni praznik

"S plesom in glasbo do besede"

Mojca, Emanuel, Betka, Francesca, Giovanni, Astrid, Leni, Marco, Elisa, velika Julija, mala Giulia, Nicole, Mirko, Federico, Mirjam, Simon so otroci, ki so kot protagonisti in glavni igralci pod mentorstvom Stena in Ane sooblikovali Večer slovenske kulture na Trbižu. Dogajalo se je v petek zvečer v polni dvorani kulturnega centra na Trbižu, ob prisotnosti uglednih gostov. V zelo zanimivem programu, pod geslom "S plesom in glasbo do besede" so otroci, ki obiskujejo dejavnosti pri SKS Planika, ter nekateri gojenci glasbene šole Tomaža Holmarja, ki deluje v okviru Glasbene matice, na lep in izviren način pripravili zelo

prijeten program oziroma lastno produkcijo. Nekateri otroci so zaplesali, drugi so prebrali pesmi Baloga, Toneta Pavčka in Miroslava Košute; gojenki glasbene šole sta zaigrali na klavir, vmes pa so drugi na duhovit način pripravili zabavne vložke v obliki skeča. Svojo produkcijo so otroci končali s pesmijo ob spremljavi harmonikarja Marka. Večer je sklenila pevka Damjana Golavšek, ki je nenapovedano vključila v svoj glasbeni nastop otroke središča in z njimi zaplesala in zapela. Škoda pa, da je bila dvorana rezervirana za drug dogodek, saj ob navdušenih otrocih, strahih in gostih bi se kulturni program gotovo podaljšal.

Prisotni so bili poleg staršev in prijateljev SKS Planika še Zorko Pelikan, državni sekretar RS, odgovoren za Slovence v zamejstvu in po svetu, Jože Šušmelj, generalni konzul RS v Trstu, Danijel Krivec, župan Bovca, in poslanec v državnem zboru RS, Zdravko Likar, načelnik UE Tolmin, in dr. Drago Štoka, predsednik SSO. Krajevne oblasti pa sta predstavljala Nadia Campana, odbornica za kulturo na trbiški občini, in Franco Baritussio župan Trbiža. Slednji je prisotne pozdravil v imenu občinske uprave, zaželel vsem prijeten večer in se spomnil, kako slovenski narod praznuje kulturni praznik. V tem duhu deluje v Kanalski dolini SKS Planika, ki je zelo aktivna na kulturnem in javnostnem področju. Predstavniki središča se je v pozdravnem nagovoru v slovenskem in italijanskem jeziku zahvalil vsem prisotnim, predvsem pa staršem, ki središču zaupajo

svoje otroke. Zaustavil se je pri pomenu slovenskega kulturnega praznika, kateremu se že dolga leta uspešno pridružuje tudi središče. V to sodelovanje so vključene tudi krajevne javne ustanove. Zahvalil se je predvsem trbiški občini, ki je vedno pripravljena pristopati k takim pobudam ter je v zadnjih letih pokazala veliko zanimanja za slovensko govoreče avtohtone skupnosti. Jezikovna skupnost mora seveda imeti možnost izobraževanja v svojem jeziku, središče pripomore k temu s tečajji slovenskega jezika, ki jih otroci prostovoljno obiskujejo enkrat tedensko. To se dogaja z zunanjimi kadri, ker trenutno središče ne razpolaga z lastnimi, pričakujejo pa, da bodo to poslanstvo prevzele za to poklicane javne ustanove. Prireditve je potekala pod pokroviteljstvom občine Trbiž in Naborjet-Ovčja vas ter krajevne gorske skupnosti.

Rudi Bartaloth

Na dnu ...

V Sloveniji z odločnimi ukrepi obvladujejo ptičjo gripo

Na lokalnih volitvah možnih veliko neodvisnih kandidatov

Pojav ptičje gripe je zasenčil vse druge dogodke v Sloveniji, zmanjšalo se je tudi zanimanje za potek zimskih olimpijskih iger v Torinu in za delovanje predsednika države dr. Janeza Drnovška. Toda ukrepi zoper bolezen, ki jo razširjajo zlasti divje in vodne ptice, so bili hitri, odločni in tudi uspešni. Določili in usklajevali so jih Svet za nacionalno varnost, Veterinarska uprava Slovenije, Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano, pa Državno središče za nadzor bolezni. S človeku nevarno različico virusa ptičje gripe H5N1 je bil okužen le mrtvi labod, ki so ga 9. februarja našli v Koblerjevem zalivu pri Mariboru. Sodeč po znakih in dokazih, je ptičja gripa zdaj pod nadzorstvom, pri čemer pa so morali kmetovalci in drugi rejci zavarovati kokoši in drugo domačo perjad. Vendar pa celotna Slovenija še zmeraj velja za območje z visokim tveganjem za razširitev omenjene bolezni. Politiko pa še zmeraj predvsem zaznamujejo dejanja in poteze predsednika države. Dr. Janez Drnovšek kot da si prizadeva v enem zamahu rešiti vsa največja humanitarna vprašanja in krize v svetu, zaradi česar je deležen kritik, posamehov in opozoril, da s svojo hiperaktivnostjo škoduje koristim in verodostojnosti Slovenije. Vplivni politični tednik je, denimo, na ovojnicah objavil fotografijo državnega poglavarja z globusom v roki in z napisom Rešitelj sveta. Glavni in odgovorni urednik tednika Mag dr. Janez Markeš meni, "da dr. Janez Drnovšek morda cilja na Nobelovo

Sergij Pahor

nagrado za mir. Toda ljudje imajo vnovič možnost čustvovati, se opredeljevati in se pogovarjati o politiki, ki naj bi jo predsednik države prerasel." Dr. Janez Drnovšek je bil konec prejšnjega tedna v Indiji, kjer je na duhovni olimpijadi v Bangaloreju nagovoril več kot dva milijona ljudi. Ob tem pa je poslanec Slovenske nacionalne stranke Srečko Prijatelj vladi postavil vprašanje, koliko slovenske davkoplačevalce stanejo potovanja predsednika države v oddaljene afriške, južnoameriške in azijske države. Dr. Janez Drnovšek je civilnodružbeno Gibanje za pravičnost in razvoj, ki ga je nedavno ustanovil, preoblikoval v Društvo ter napovedal, da bo slednje na krajevnih volitvah letošnje jesen predstavilo svoje kandidate. V političnih strankah, ki se na volitve že dalj časa intenzivno pripravljajo, sta nastala strah in zaskrbljenost. Z uspehom neodvisnih kandidatov iz Drnovškovega Gibanja, preoblikovanega v omenjeno Društvo, ki se spriči naraščajoče popularnosti državnega poglavarja zdi zelo verjeten, bi se spremenilo razmerje moči

med političnimi strankami. Oblikovala bi se nova politična podoba Slovenije, z možnimi vplivi in posledicami na strankarskem, političnem in parlamentarnem področju. Zaskrbljenost zaradi omenjenih možnosti najbolj kažejo v LDS, največji opozicijski stranki. Njen predsednik Jelko Kacin pravi, "da se bo LDS v primeru, da bo na lokalnih volitvah nastopalo Drnovškovo Gibanje, borila proti njemu." Sicer pa je Jelko Kacin skladno z znanim slogom, ki ga uporablja, po seji Sveta LDS ponovil, kar je rekla evropska poslanka Mojca Drčar-Murko, "da bi se Drnovškovo gibanje moralo imenovati Gibanje za pravičnost in mir nam dajte."

Sergij Pahor: levica v zamejstvu je deklarativno na strani slovenske manjšine, a ostaja ujeta v lastne mreže

Javna občila v Sloveniji objavljajo komentarje znanih časnikarjev in

Drago K. Ocvirk

drugih avtorjev o odmevih po svetu po objavi karikatur in drugih žalitev preroka Mohameda. Vsi se izrekajo zoper omenjene žalitve, hkrati z opozorilom, da so bile v Sloveniji takšne oz. po-

dobne žalitve uperjene tudi zoper katoliško Cerkev. Teolog Drago K. Ocvirk je v novi številki katoliškega tednika Družina zapisal tudi naslednje: "Evropski kristjani smo se sramoteno in smešeno tako navadili, da nas ne ganejo niti takšne podlosti, kakor je upodabljanje Jezusa in katoličanov kot podgan. Toda ko so protiverški skrajneži začeli uporabljati ista merila za muslimane, so se očitno ušтели. Tem so njihove svetinje predragocene, da bi jih dovolili popljudati kar počez."

Teolog in publicist Ivan J. Štuhec pa je v komentarju, objavljenem v časniku Dnevnik, pod naslovom Z Bogom se ni igrati, zapisal, "da je igra z Bogom in njegovimi preroki tvegano početje. Človek je v igri z Bogom še vedno izgubil, če se je delal boga, pa naj mu je vseč ali ne."

Katoliški tednik Družina je v novi številki objavil obširen (na celi strani) pogovor s Sergijem Pahorjem, znanim narodnoobrambnim in političnim delavcem v Trstu. V odgovorih na vprašanja časnikarja Jožeta Zadravca je pojasnil in utemeljil svoje poglede na vsa najvažnejša vprašanja slovenske narodnosti v Italiji. Opozoril je, "da manjšina ostaja idejno in politično razbita, kar je nesporno, kot je nesporno, da leva stran še ni naredila izpraševanja vesti (ne v Sloveniji in ne v Italiji), kljub propadu realnega socializma. Levica je pri nas deklarativno na strani manjšine, a ostaja ujeta v lastne mreže, v katere se je zapletla ob koncu vojne."

Marijan Drobež

Na sedežu Celjske Mohorjeve družbe v Ljubljani

Predstavitev treh novih knjig

V ponedeljek, 13. februarja, je bila v novi knjigarni Celjske Mohorjeve družbe v Nazorjevi ulici ob frančiškanski cerkvi v Ljubljani predstavitev treh knjig sestrskih Mohorjevih družb. Dve, Izbrane poezije Simona Gregorčiča in Prešeren in likovna umetnost, sta izšli v sodelovanju Celjske, Celovške in Goriške Mohorjeve družbe, Poženčanovo berilo pa je izdala Celjska Mohorjeva družba. Po uvodnih besedah glavnega direktorja Celjske Mohorjeve družbe dr. Jožeta Faganela so iz ust gledališkega igralca Janeza Albrehta zazveneli Gregorčičevi stih, ki so med predstavitev s svojo blaglasnostjo še enkrat očarali prisotne. Številno občinstvo je z zanimanjem prisluhnilo predstavitvi Izbranih poezij Simona Gregorčiča, ki jih je izbrala in uredila dr. Lojzka Bratuž. S tehtnimi besedami je avtorica

orisala nastajanje in namen knjige, ki je na Goriškem in širšem slovenskem prostoru zaznamovala začetek praznovanj ob stoletnici Gregorčičeve smrti. Besedo je nato prevzel akademik dr. France Bernik; opozoril je na

profesorica slovenščine na devetletki v Cerkljah na Gorenjskem. Za ljubitelje slovenskega slovstvenega izročila je zbrala in uredila nekaj izvornih pesmi in ljudskega izročila v poeziji in prozi Matevža Ravnikarja

Danica. Zadnja na vrsti je bila obsežna knjiga Prešeren in likovna umetnost, ki jo je predstavil njen avtor Damir Globočnik. V knjigi obravnava in razčlenjuje likovne portrete Franceta Prešerna in ilustracije njegovih pesmi. Prireditev je prisrčno povezoval Matija Remše, urednik redne zbirke Celjske Mohorjeve družbe.

Nekaj misli o pomembnosti takih srečanj in skupnih pobud vseh treh Mohorjevih družb sta nanizala tudi dr. Franc Kattnig, urednik Celovške Mohorjeve, in msgr. dr. Oskar Simčič, predsednik Goriške Mohorjeve. Predstavitev vseh treh Mohorjevih družb v slovenski prestolnici je bila izredno dragocena za vse, predvsem pa za ljubljansko publiko, ki se verjetno teže odpravi na kulturne dogodke v obrobni predelih slovenskega kulturnega prostora.

Verena Koršič

nekatero Gregorčičeve posebnosti, ki lahko nagovorijo današnjega bralca. Poženčanovo berilo je predstavila Daniela Močnik,

Poženčana, ki je ob svojem duhovniškem poslanstvu zbiral narodno izročilo in tudi sam pesnikoval in objavjal v revijah Novice in Zgodnja

Kratke

Predsednik Janez Drnovšek v Novi Gorici

Foto DPD

Predsednik RS Drnovšek se je v ponedeljek, 20. t.m., udeležil okroglega mize v Novi Gorici o revščini v globalizaciji. Ob tej priložnosti je povedal, da bi bilo oportuno, ko bi predsedniki Ciampi, Mesic in on opravili neke vrste simbolično dejanje sprave in presejanja preteklosti, "da bi simbolično pokazali, da gremo skupaj naprej in da nas tista slaba preteklost ne bo stalno spremljala, da smo jo sposobni preseči, nadgraditi in najti neko novo kvaliteto." Sedaj je pravi čas za pobudo, ki je pred časom zamrla, je dodal. Visoki gost je proti večeru v spremstvu novogoriškega župana Mirka Brulca obiskal skupni goriški trg pred severno železniško postajo, kjer so ga pričakali goriški župan Vittorio Brancati, deželni odbornik Roberto Antonaz in občinska odbornica Mara Černič. Župana sta ob tej priložnosti kandidirala Gorico in Novo Gorico za prizorišče omenjenega pravnega dejanja; Drnovšek je izrazil svojo naklonjenost predlogu, "saj sta ravno Gorica in Nova Gorica dokazali, da sta presejeli preteklost, da sta dejansko že naredili neko pravno dejanje in se usmerili v prihodnost. To je tudi sporočilo, ki bi ga trije predsedniki hoteli dati." Pomenljive so tudi predsednikove besede: "Meja tu danes dejansko ne obstaja več. To je resnično simbol nove Evrope."

SNG Nova Gorica / Premiera

V četrtek, 23. t.m., bo ob 20. uri v Slovenskem narodnem gledališču Nova Gorica novogoriška premiera slovenske praižvedbe nostalgične groteskne farse Kako smo ljubili tovariša Tita avtorja Radoslava Zlatana Dorića v prevodu Darka Komaca. Predstava je nastala kot koprodukcijska uprizoritev SNG Nova Gorica in Kosovelovega doma - Kulturnega centra Krasa, Sežana, in je "kraško" premiero doživela v lanskem decembru. V režiji Marjana Bevka poslovenjeno srbsko zgodbo izoblikujejo igralci Gojmir Lešnjak - Gojc, Teja Glažar, Miha Nemeč in Branko Ličen. O delu je Andraž Gombač v Primorskih novicah (2.12.2005) napisal, da je glavni konflikt drame v neskladju vrednot. "V vse bolj in bolj praznih, votlih časih, kjer so kipi zgolj še spomenik izgubljenim idealom. Idealom, v katere je večina iskreno verjela". Predpremiera oz. predstava za abonma Sreda je bila 22. t.m., ponovitev za abonma Sobota pa bo v soboto, 25. t.m.; obakrat ob 20. uri.

Zdravstveni dom v Novi Gorici ne bo več zgolj javna ustanova

Program privatizacije slovenskega zdravstva na osnovni ravni so začeli izvajati tudi v Novi Gorici. Oddelek za družbene dejavnosti mestne občine je namreč štirim zdravnikom splošne oz. družinske medicine podelil koncesijo za naslednjih 10 let. To pomeni, da bodo delovali kot zasebniki, ki pa bodo v pogodbenem razmerju z zavodom za zdravstveno zavarovanje Slovenije. T.i. zdravstvena blagajna bo plačevala storitve, ki jih bodo izvajali za zdravstveno zavarovanje, tako da se za paciente, ki bodo prihajali v njihove ambulante, pravzaprav ne bo nič spremenilo. V odločbi za podelitev koncesije je tudi poudarjeno, "da podelitev koncesije za uporabnike ne prinaša nobenih sprememb." Koncesije so bile podeljene zdravnikom dr. Damijani Šinigoj, dr. Maji Pavlin-Klemenc, dr. Enisi Demšar in dr. Mihaelu Demšarju. Koncesijo za opravljanje javne zdravstvene službe je dobil tudi dr. Demšar, direktor zdravstvenega doma v Novi Gorici. Na tem položaju je bil kar 18 let in je s svojo dejavnostjo veliko prispeval k razvoju splošnega zdravstva na območju mestne občine. Zdravstveni dom ima splošne in specialistične ambulante in razvite druge potrebne dejavnosti v Novi Gorici, Kanalu ob Soči, v Goriških brdih, Šempetru, Renčah, Dornberku in v Čepovanu. Zaradi odhoda dr. Demšarja s položaja direktorja bodo morali to zdravstveno ustanovo v marsičem prilagoditi novim razmeram. Sicer pa bo dr. Demšar lahko začel izvajati svojo koncesijsko dejavnost šele po imenovanju novega direktorja.

Svetovni slovenski kongres: Z goriškim slavčkom v jubilejno slovensko leto

Ob dveh pomembnih jubilejih, 15-letnici slovenske samostojnosti in 15-letnici ustanovnega zbora Svetovnega slovenskega kongresa, bo SSK enega izmed Večerov izza kongresa posvetil Simonu Gregorčiču ob stoletnici njegove smrti in njegovi izpovedi Moja ljuba Slovenija. Prireditev z naslovom Gregorčičev večer: Z goriškim slavčkom v jubilejno slovensko leto bo 23. t.m. ob 18. uri v dvorani SSK na Cankarjevi 1/ IV v Ljubljani. Kulturni program bosta sooblikovala Oktet Simon Gregorčič iz Kobarida in prof. Tomaž Pavšič, ki bo spregovoril o pesnikovem življenju, njegovem narodnoubudiljskem izročilu in seveda o njegovih pesmih. Sodelovali bodo tudi recitatorji, rojaki iz Italije, da bo večer še bolj občuten in uglašen na pesnikovo priprošnje ter sporočilo, veljavno tudi za današnji čas: "Bog živi vse Slovence / pod streho hiše ene!".

SDGZ se bo tudi letos udeležilo turistične borze BIT v Milanu

Okusi Trsta in okolice

Med turističnimi ustanovami, javnimi upravami, zbornicami in operaterji FJK, ki so prisotni na letošnji turistični borzi BIT v Milanu, je dobilo svoj prostor tudi Slovensko deželno gospodarsko združenje. Nova Deželna agencija za turizem FJK, ki jo vodi Španski menedžer Josep Ejarque, je namreč sprejela tudi enogastroonomsko in turistično ponudbo, ki je vezana na kraški teritorij in jo ponujajo lokalni gostinci, hotelirji, kmetje, obrtniki in operaterji zelenega turizma pod okriljem Združenja. V Milanu bo gostinska sekcija SDGZ predstavila v prostoru Agencije Turizem FJK in Promotrieste, v paviljonu Dežele FJK ter v standu Občine Devin Nabrežina (stand Mesta Vina) svojo že uveljavljeno pobudo, ki

združuje vse zgoraj omenjene dejavnosti, vključuje pa še marsikaj drugega. Gre za "Okuse Trsta in okolice", ki jo s prispevkom Sklada za neobdavčni bencin finansira Trgovinska zbornica Trst. Osnovna ideja pobude je ta, da je uspešna promocija določenega teritorija možna le s skupnimi sinergijami vseh operaterjev, ki na njem delujejo: od gostincev do trgovcev, od umetnostnih obrtnikov do turističnih agencij, od kmetovalcev do navdušencev, ki delajo v t.i. "zelenem turizmu" (jadrnanje, jahalni klubi, druge tovrstne rekreativne strukture), vse do zaposlenih v športnem sektorju. Vsi ti ekonomski subjekti so del ene same, celovite turistične ponudbe, ki jo nazorno predstavlja spletna stran www.triesteturismo.net. Le-to

bodo v kratkem obogatili z novimi vsebinami in itinerariji, ki se bodo pridružili dosedanjim: Habsburški Trst, Umetnost in okusi, Sprehodi v naravi in Boudite aktivni. To posebno ponudbo, ki vključuje tudi informacijo o agencijah Aurora Viaggi in Adriatic Yachting, bodo predstavniki SDGZ promovirali na poslovni borzi BUYITALY. Občina Devin-Nabrežina bo svoj teritorij predstavila v nedeljo, ob 11. uri v standu Dežele FJK, istega dne ob 15.30 v standu Citta' del vino pa kulturne in enogastroomske pobude v občini "med Krasom in Morjem", kjer ne bodo izostali seveda Okusi Krasa in z njimi naša tipična krajevna vina, siri Moisir ter sladice.

Davorin Devetak

Prejeli smo

Nekaj o igralništvu na Goriškem

Berem v Novem glasu 9.2.2006, da je srečanje med raznimi dekani in samostanskimi gvardiani z novogoriškega območja in županom Nove Gorice potekalo v prisrčnem in delovnem ozračju. Dobro. Govorili so namreč največ o denarnih sredstvih, katera občina Nova Gorica namenja zgradbam sakralnega značaja, o knjižnici in ustanovi, poimenovani po patru Stanislavu Škrabcu. O igralništvu, ki je pravzaprav naslov omenjenega članka in ki je največji zaskrbljujoči problem goriške javnosti, na eni in na drugi strani meje, pa malo in zelo površno. Še več, nič niso rekli o tistem velikem načrtu ameriškega tipa, ki bi se dodatno kvaril (ne samo Perla) mlade in vse ljudi daleč naokrog. Vendar berem v isti številki tednika, da goriški duhovniki podpirajo stališče g. A. Bellavite iz tednika Voce Isontina, kjer lepo razlaga negativne učinke takih "edinstvenih možnosti ovrednotenja ob-

močja". O kakšnem vrednotenju nima smisla govoriti, ker so taki načrti najprej v škodo mladine, ki je po svoji naivnosti najmanj zaščiten, in v škodo moralnega zdravja vse skupnosti, kot pravi, celo preveč elegantno g. Bellavite. Od kdaj so cerkveni možje poklicani, da skrbijo v prvi vrsti za omet in strehe cerkva in samostanov, moralo občanov pa obravnavajo kot nekaj postranskega? Ali je gospodom dovolj županova obljudljena drobtinca, da bo občina Nova Gorica omejila širjenje igralnih avtomatov po javnih lokalih? Saj jih bo jutri, ko bo načrt izpeljan, za stokrat več! Temu se pravi na eni strani sprenevedanje in na drugi tiščanje glave v pesek. Upamo, da je ta dogodek za zgoraj omenjene cerkvene može le spodrsrljaj, ki se ne sme več ponoviti. Naj gospodje dekani in gvardijani dvignejo svoj glas danes, skupno z goriškimi duhovniki in z vsemi, ki jim je

ta problem pri srcu, danes, ko je še, upam, mogoče proti temu blaznemu načrtu kaj storiti; ko bodo stvari že v teku, bo prepozno. Bal sem se pasivnosti novogoriških občanov, z veseljem pa ugotavljam, da so stvari prejeli v roke pametni in ugledni ljudje in nasprotovanje megančrtu se širi. Ne vem za mišljenje župana Nove Gorice, ne v kateri tabor spada, ali je proti ali ne; na vsak način, naj vsi tisti, ki računajo na prihod veliko denarja in po vrhu še na lahek način na Goriško, naj računajo tudi na dolgoročno osiromašenje vsega prebivalstva, na potujčevanje in izseljevanje mladih, na čezmerno povečanje želje po lahkem zaslužku, ki žal večkrat ni povezano s poštenostjo. Naj računajo torej na povečanje kriminala vseh vrst v svoji občini, z vsemi posledicami, ki so s tem povezane. Denar, ki bo prihajal, bo v resnici zelo drag.

Aleksander Furlan

VIDA VALENCIČ

KO SE DOTAKNEŠ OSEBE

Dršalka

Telo brez psihe ni nič. Ta motor lahko sicer žene naprej, a resnično moč mu lahko da šele koordinacija, ki mu jo omogoči psiha. V spominu se mi zavrti prizor iz Olimpijskih iger. Kitajska dršalka, kljub neverjetnemu padcu z močnim udarcem v koleno, ki ji za par minut onemogoči, da bi nogo sploh spet postavila na tla, sledi trenerjevemu ukazu. Vrne se na sredino ledene ploščadi in s soplesalcem skoraj brezhibno izvede program do konca. Njeno telo je vadbeno naoljeno kot najboljši stroj, tisti skoki, tisti obrati so tako interiorizirani kot odgovor na vprašanje o lastnem imenu. A pri tem je nekaj več. Pred dnevi me je presenetil naslednji stavek: "Ni se vrnila na ploščad zaradi besed, ki ji jih je rekel trener po udarcu, vrnila se je zaradi besed, ki jih je rekel pred pričetkom programa." Športnik brez neverjetno močne volje ni nič, ne obstaja, samo telo ni nič. Povratek Zhangove na ledeno ploščad mi v preostalih minutah, ko nejeverno sledim njenemu programu, v mislih stalno odzvanja moč, odločitev, da ne kloniš. V življenju stalno padamo, prebutamo si kolena ob ledene ploščadi, ki niso nikoli enake, goltamo njihov hladni zrak in se spet, vedno znova dvigujemo in počasi pričemanje spet drsati. Življenje je verjetno stalno-trajajoča vadbena šola, kjer moraš v sebi razvijati trdno voljo, odločitev, da greš dalje kljub krvavečemu kolenu. Nekoč sem slišala stavek, da je šport v določnem oziru prisposoda življenja. Skupinskost, ki se je naučiš pri skupinskih igrah, ti pomaga v življenju, popolno poznavanje lastnega telesa in avto-motivacija pri individualnih športih je koristna tudi izven igrišča. Včasih seže vse to

tako daleč, da postane nekaj več. Pred kratkim sem to spoznala v povsem nepričakovanih okoliščinah. Z izkaznico za filme v originalu sem se odpravila v kino, misleč, da se bom spet potopila v kako angleško, škotsko, irsko ali avstralsko realnost. Povsem pa me iznenadi izbira organizatorjev, da nam tokrat postrežejo z dokumentarcem BBC-ja. Resnična zgodba treh angleških alpinistov v 6000-metrskem perujskem gorovju. Dokumentarec sledi zelo osebnemu in odkritemu pripovedovanju alpinista, ki se je uspel rešiti iz smrtno nevarnosti izključno zaradi izjemno močne volje. Telo je bilo brezhibno natrenirano, a samo ni dovolj. Še vedno se spominjam njegovih besed o tem, kako se je rešil, ker se je odločil, da ne klone, da ne more umreti pri petindvajsetih. Spominjam se njegove odločitve, da si v tistem večnem ledu, z razbito nogo in povsem stradanim in dehidriranim telesom, zada majhne cilje za naslednjih dvajset minut; tri korake, v dvajsetih minutah moram kakorkoli, z drsenjem, kotaljenjem, plazenjem doseči tisti kup snega. In potem dalje, v neverjetnem preseganju vseh fizičnih zakonov, po katerih je bilo nemogoče, da ostane pri življenju. Alpinizem prav gotovo presega filozofijo športa, verjetno je stalno iskanje neke harmonije, ki jo lahko dosežeš le na vrhovih sveta, neka sla, ki je ne moreš brzdati in kateri podrediš vse. Monolog tega alpinista, trenutki, ko je obupal vkleščen v ozki notranjosti ledenika, v kategera je padel, neverjetna, skoraj zivalska volja do preživetja, ki jo ima verjetno vsak človek v sebi, tisti pogum, ki mu je narekoval, da zaigra čisto vse, pa to mi je stalno in spet, tako kot kitajska dršalka, pomazarjaljo, kako lahko psiha vodi telo tja, kamor bi samo ne zmoglo.

Slovenija

Veliko tuje delovne moči

Po najnovjših podatkih izvoda za zaposlovanje Slovenije je v Sloveniji zaposlenih že več kot 45.000 delavcev iz tujine. Večina, kakih 40.000, jih je iz držav na območju nekdanje Jugoslavije. To so zvečine delavci, ki so v Sloveniji že dalj časa in imajo zato osebna dovoljenja. Le-ta lahko dobijo tisti, ki imajo sicer dovoljenja za stalno prebivanje. Največ se zapo-

slujejo v dejavnostih, v katerih se slovenski delavci neradi zaposlujejo. V transportnih podjetjih so v zadnjem letu zaposlili približno tisoč soferjev iz Slovaške. Delavcev iz držav EU je skupaj 3168. Gre za 265 Avstrijcev, 224 Italijanov, 133 Francozov in 164 Nemcev. V Slovenijo prihajajo predvsem visoko izobraženi vodstveni delavci, ki jih zaposlujejo mednarodna podjetja, banke in

druge finančne ustanove. Med državami članicami EU sicer velja načelo o prostem pretoku delovne sile. Vendar nekatere države iz kroga t.i. starih članic omejujejo svoboščine na trgu dela, domnevno zaradi tega, da ne bi pri njih nastale težave pri zaposlovanju. Delavci iz Slovenije se lahko sedaj brez delovnega dovoljenja zaposlujejo na Irskem, Švedskem in v VB. Spričo recipročnosti se lahko v Sloveniji brez ustreznega dovoljenja zaposlujejo le delavci iz omenjenih držav pa tudi prebivalci iz novih držav članic EU.

Nasveti varčevalcem

Zloraba privilegiranih informacij

Nekateri posamezniki (npr.: družbenik ali pooblaščenec upravljatelj podjetja, funkcionar javne ustanove) zaradi funkcije, ki jo opravljajo, razpolagajo z določenimi informacijami pred drugimi udeleženci trga vrednostnih papirjev (npr.: informacije o spremembi politike dividend, o poslovnih rezultatih, o stanju v podjetju, o spremembah v lastniški strukturi, morebitnih prevzemih in združitvah podjetij, podatek o novem tehnološkem izumu). Gre za še neobjavljene in nerazkrite ter natančne notranje podatke podjetja, ki utegnejo imeti vpliv na sestavo in višino cene vrednostnega papirja. Zloraba privilegiranih informacij (angl.: insider trading) pride upoštevanje takrat, ko posameznik uporabi slednje pri odločitvi o vlaganju v vrednostne papirje, na katere se informacija nanaša, ali posreduje slednje nekomu drugemu in si s tem ustvari dobiček ali izgubo. Za zlorabo notranjih informacij predvideva kazenski zakonik v

ZDA stroge kazni že od leta 1931. Zaradi posebnih pristojnosti nadzornega organa za finančni trg "SEC" (Securities and Exchange Commission) ter sodstva beleži represija nepoštenega poslovanja v gospodarsko najbolj razviti državi na svetu zelo dobre uspehe. Nasprotno opazimo v Italiji, kjer posebne kazni za "insider trading" stopijo v veljavo šele leta 1991, zelo skromne dosežke. V časovnem razmahu od leta 1991 do 2003, od 106 prijavljenih primerov samo dva sta namreč pripovedla do dokončnih obsodb vpletenih oseb. Neučinkovitost italijanskega pravnega reda dokazujejo tudi zadnji škandali finančno-varčevalne narave. Sprejete direktive Evropske unije naj bi prineslo vsekakor do korenitih izboljšav na tem področju. Slednja namreč narekuje posebne pristojnosti in visoka finančna sredstva za borzne nadzorne organe. Bolj kot represija so seveda pomembnejši in učinkovitejši preventivni mehanizmi ustanov za nadzor finančnih trgov,

v Italiji CONSOB (Commissione Nazionale per le Società e la Borsa), med katere spadata obvezno objavljane notranjih informacij ter poročanje primarnih "insiderjev" o transakcijah z vrednostnimi papirji. Tako morajo upravitelji kotiranih ameriških in britanskih družb že dalj časa obveščati finančni trg o nakupih in prodajah vrednostnih papirjev lastne družbe v osebne namene. Od leta 2003 velja to pravilo tudi za italijansko borzno tržišče. Sporočila tako imenovanih "insiderjev" najdemo v okviru borznega telematskega sistema (NIS), posebne novice pa je potrebno objaviti v pomembnejših časopisih. Pravilnik italijanskega borznega poslovanja dodatno določa, da morajo upravitelji družb tromeščno obveščati trg o transakcijah papirjev lastnega podjetja za vrednosti nad 50.000 evrov. Za operacije v vrednosti višje od 250.000 evrov je obvezno takojšnje obvestilo. Bralci lahko sodelujejo pri naši rubriki z vprašanji in pripombami. Elektronska pošta: s.pahor@tin.it.

Stojan Pahor

NOVI
GLAS

GLAVNI UREDNIK Andrej Bratuž - ODGOVORNI UREDNIK Jurij Poljak
Izdajatelj Zadruga Goriška Mohorjeva - Predsednik dr. Damjan Paulin
Registriran na sodišču v Gorici 28.1.1949 pod zaporedno številko 5

Uredništvo v Gorici: Piazza Vittorio-Travnik 25, 34170 Gorica, tel. 0481 550330, faks 0481 548808, e-mail gorica@noviglas.it
Uredništvo v Trstu: Ulica Donizetti 3, 34133 Trst, tel. 040 365473, faks 040 775419, e-mail trst@noviglas.it
Uprava: Piazza Vittorio-Travnik 25, 34170 Gorica, tel. 0481 533177, faks 0481 548276, e-mail uprava@noviglas.it
www.noviglas.it

TISK: Centro Stampa delle Venezie Soc. Coop. a.r.l., Viale della Navigazione Interna, 40 - 35129 Padova PD, tel. 049 8073263 - faks 049 8073868; e-mail cdascv@libero.it

LETNA NAROČNINA: Italija 45 evrov, Slovenija 48 evrov, inozemstvo 85 evrov - Poštni tekoči račun 10647493

OGLAŠEVANJE: Oglaševalska agencija Tmedia, Korzo Verdi 51 - Gorica, ul. Montecchi 6 - Trst.
Brezplačna tel. št. 800 129452, iz Slovenije in tujine 0039 0481 32879. E-mail advertising@tmedia.it

Jamčenje zasebnih podatkov: v smislu zakonskega odloka št. 196/03 (varstvo osebnih podatkov) jamčimo največjo zasebnost in tajnost za osebne podatke, ki so jih bralci posredovali Novemu glasu. Bralci lahko brezplačno zaprosijo za spremembo ali izbris podatkov, ki jih zadevajo, kakor tudi izrazijo svoje nasprotovanje rabi le-teh.

Novi glas je član Združenja periodičnega tiska v Italiji USPI in Zveze katoliških tednikov v Italiji FISC

To številko smo poslali v tisk v torek, 21. februarja, ob 14. uri.

Turin 06

Bele snežinke napovedale idilične zimske olimpijske igre: ko bi se le ne ponovil Salt Lake City!

Turin svoje poslanstvo opravlja v polnosti. S prihodom olimpijske bakle in z vžigom olimpijskega ognja se je piemontska prestolnica spremenila v pravo zimsko središče. Wengen, Cortina d'Ampezzo, Madonna di Campiglio so v teh tednih samo še zasnežena naselja z belimi strminami in gorami v ozadju. Vse ostalo se dogaja v Turinu. Stefania Belmondo je kot zadnji baklonosец dejansko prižgala olimpijsko svetilnico v Turinu, po celotni Italiji ter celem svetu. Organizatorjem je na pomoč prišlo celo vreme: v prvem tednu tekmo-

vanj je bil Piemont zelo podoben najbolj severnim smučarskim središčem. Na nebu so začele poplesovati bele snežinke, ki so se kar nekaj dni veselo spuščale na prizorišča tekmovalcev in v samo mesto. Sam Turin se je tako bleščal v belini snežnega plašča in si nadel svečano preobleko ob pomembnem zimskem olimpijskem tekmovalstvu. To je sicer ustvarilo precejšnje težave pri izpeljavi tekem v nekaterih panogah alpskega in nordijskega smučanja. Beli okvir, v katerem se je piemontska prestolnica predstavila očem svetovne javnosti, pa je bil naravnost idealen. Idilične snežinke kot idealna podlaga za idilične Olimpijske igre. No, o

idilah lahko govorimo samo v pravljičah, olimpijada pa je vse prej kot pravljica. Gre za realnost, v kateri imajo ekonomski in finančni interesi veliko vlogo. Doping je vsekakor že opravil svoj krstni nastop: ampak očitno to že ni več tako velik skandal. No, turinskim organizatorjem gre priznati, da so do tega trenutka stvari dobro izpeljali. No, ne gre za primerjavo s prejšnjimi olimpijadami. Pozitivna ocena v primerjavi z zadnjimi igrami vsekakor ne more biti merilo. Leta 2002 smo bili v Salt Lake Cityju prič-

Smučarji in smučarke, ki se spuščajo po belih strminah, so nesporni kralji in kraljice. Zato bomo začeli prav pri njih. Spusti po zasneženih progah so najbolj odmevni in hkrati najbolj pričakovani dogodki v Turinu. Zato se višek alpskih tekmovalcev še stopnjuje. Disciplin, ki ima tako simbolno vrednost, kot jo ima tek na 100 m na poletnih olimpijadah, je slalom: ženske so se v tej panogi preizkusile v sredo, moški pa se bodo komaj v soboto. Organizatorji so si prav to tekmovalstvo zamislili kot sklepni pozdrav

movalce ocenjevali glede na prejeto finančno pomoč. In doping je povzročil žrtve med številnimi dobitniki kolajn. Turinski organizatorji bi res težko dobili slabšo oceno od predhodnikov. **Janica in Mihaela v čakaju na Tino** Kar je za tradicionalne olimpijske igre atletika, je za zimsko različico alpsko smučanje.

smo poslali v tisk v torek) so se vsekakor že izrisala razmerja moči, predvsem v hitrejših disciplinah. Med moškimi ne moremo še govoriti o kaki markantnejši figuri, ki bi monopolizirala prizorišče. Nasprotno bi lahko prej govorili o številnih presenečenjih. Negativnih in pozitivnih. Med negativne moramo nedvomno uvrstiti ameriškega mojstra na smučeh, Bodeja Millerja. Američan letos smuča povprečno in to je očitno tudi v Turinu. Po štirih od petih preizkušanj je še brez kolajne. Med junaki pa si je častno mesto zaslužil Norvežan Kjetil Andre Aamodt: letos se je ponovno povzpел na stopničke, tokrat naravnost na najvišjo. Norveški veteran si je z izredno vožnjo prismočal zlato kolajno v superveleslalomu, disciplini, ki s smukom zahteva izredno fizično pripravljenost. Predvidljiva je bila tudi uveljavitev Benjamina Raicha v veleslalomu. Z Avstrijecem je na dan prišla druga, tehnična plata smučanja. Popularni Benny je namreč v tem trenutku skupaj z Italijanom Rocco najkakovostnejši smučar, ki svoje uspehe gradi predvsem na tehnični dovršenosti in ne na fizični moči. Za presenečenje sta poskrbeli ostali dve disciplini, smuk in kombinacija. V prvi se je uveljavil Franco Deneriaz, v drugi pa Kanadčan Ted Ligerty. Oba sta svojim reprezentancam pripravila veliko presenečenje. Med moškimi moramo omeniti še enega zimzelca, ki se sicer ni povzpел na sam vrh Olimpa, bo pa domov odnesel po eno srebrno in eno bronasto kolajno. Veliki Herman Maier se je v hitrostni in fizični preizkušnji su-

perveleslalomu povzpел do srebrne kolajne, v tehničnem veleslalomu pa se je veselil bron-

na. V ženski konkurenci slika dosedanjih tekmovalcev (v trenutku nastajanja zapisa se dekleta niso še pomerila v slalomu) ponuja bolj monokromatične odtenke. Dosedanje spuste po belih strminah lahko strnemo v

snowboard in curling

Zimske olimpijske igre so navadno sinonim za uspehe severnih smučarskih držav. Nič čudnega torej, če se na posebni lestvici osvojenih kolajn danes v Turinu mala Avstrija enakovredno kosa z velikonom ZDA. Ob alpskih spustih so nordijski teki in skoki druga plat klasičnih zimskih olimpijskih

višku nešportnosti in odsotnosti olimpijskega duha. Izvedba samih zimskih olimpijskih iger je bila tedaj dodeljena s pomočjo podkupnin, tudi sodniki umetnostnega drsanja so tek-

olimpijskemu ognju. Giorgio Rocca in Benjamin Raich bosta samo dva izmed smučarjev najbolj tehnične in za mnoge najelitnejše discipline. Na dosedanjih tekmovalstvih (časopis

eneza zimzelca, ki se sicer ni povzpел na sam vrh Olimpa, bo pa domov odnesel po eno srebrno in eno bronasto kolajno. Veliki Herman Maier se je v hitrostni in fizični preizkušnji su-

dve imeni: Michaela Dorfmeister in Janica Kostelić. Skupaj sta zbrali tri zlate in eno srebrno kolajno. Avstrijka je že pred začetkom sezone napovedala, da bo ta njena zadnja. Očitno ni mogla izbrati boljšega slovesa. Na najelitnejšem tekmovalstvu je opravila dva življenjska spusta, smuk in superveleslalom, in v domovino odnesla dve zlati kolajni. Druga prva dama je prava stalnica belih strmin. Doslej je Hrvatica Janica Kostelić v svoj mošnjiček pospravila zlato iz kombinacije in srebrno iz superveleslalomu. Bera bi bila gotovo bogatejša, če ji ne bi nepričakovano slabost onemogočila nastop na smukaški preizkušnji. Žensko alpsko smučanje je tudi edino, ki Slovincem lahko prinese kako žlahtno presenečenje. Tina Maze se je v superveleslalomu sicer odrezala slabše, v petek pa bo na sporedu njena paradna disciplina, veleslalom. Tina nedvomno spada v ožji krog favoritov, a nujno se mora otresti neprijetnih občutkov, ki ji je pustil superveleslalomski spust.

preizkušeni. Na manjših in tanjših smučeh, ki jih je treba gnati po ravninah, so se vedno najbolj odrezali severni športniki z Norvežani in Rusi na čelu. Na turinskih planjavah so se letos odlično znašli tudi Estonci, ki so v teku na smučeh odnesli domov tri zlate kolajne: Kristina Smigun je osvojila kar dve.

Letošnje olimpijske igre bodo ostale zapisane tudi kot prireditve, ki je uvedla kar nekaj novih disciplin. Zelo spektakularna je board cross, tekmovalstvo s snowboardom na nekoliko neobičajnih progah. Najbolj zanimivo je dejstvo, da hkrati na isti progi (ki ni ravno zelo velika) tekmujejo štiri boarderji, ki se ob visokih hitrostih ne smejo dotikati drug drugega. Po letošnjih olimpijskih igrah bo televizijskim gledalcem bolj domača tudi manj znana panoga, curling: tista panoga, ki je dejansko na led prenešeno balinanje. Pomislite, da je bila na olimpijskih igrah prvič prisotna že leta 1924, a je bila dalj časa samo demonstrativnega značaja.

Andrej Černic

Vremenska napoved ARPA-OSMER za Furlanijo - Julijsko krajino

SPLOŠNA SLIKA:

Nad Sredozemljem se pogloblja ciklonsko območje. Proti nam bo v višjih plasteh pritekal vlažen zrak, v prizemnih pa bo zapihal severovzhodni veter.

ČETRTEK, 23. februarja 2006:

Večinoma bo zmerno oblačno. Na obali bo zapihala burja, ki se bo postopno krepila. Pozno zvečer bodo sunki lahko presegali hitrost 100 km/h. Na Trbiškem bo predvidoma več oblačnosti.

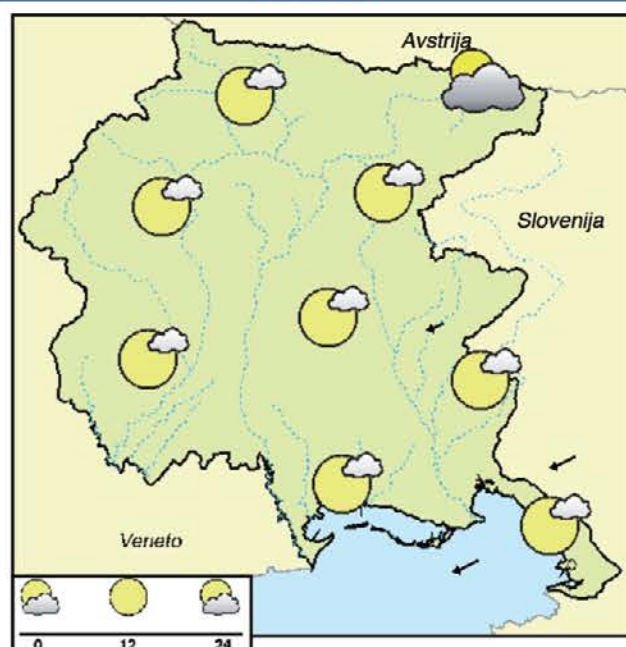
PETEK, 24. februarja 2006:

Vreme se bo predvidoma poslabšalo. Pretežno oblačno bo z zmernimi padavinami. V ravninskem pasu in na obali bo deževalo, v gorah nad okrog 600 do 800 m, predvsem v Karniji, pa bo močno snežilo.

OBETI ZA KONEC TEDNA:

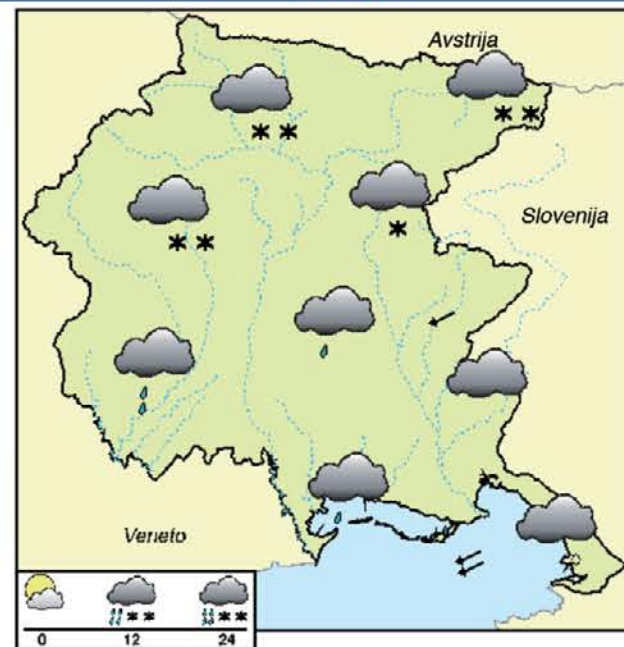
V soboto bo pretežno oblačno s padavinami. Pihala bo močna burja.

ČETRTEK

	Nižina	Obala
Najnižja temperatura (°C)	1/4	5/8
Najvišja temperatura (°C)	9/12	9/12
Srednja temperatura na 1.000 m (°C)	1	
Srednja temperatura na 2.000 m (°C)	-4	

PETEK

	Nižina	Obala
Najnižja temperatura (°C)	1/4	2/5
Najvišja temperatura (°C)	4/7	5/8
Srednja temperatura na 1.000 m (°C)	0	
Srednja temperatura na 2.000 m (°C)	-5	

Deželna meteorološka opazovalnica F - Jk

www.meteo.fvg.it, slovensko@osmer.fvg.it, tel. 0432 934111

Knjigo je napisal Ivan Portelli

Italijanski zgodovinar o nadškofu F.B. Sedeju

Konec minulega leta je pri Kulturnem konzorciju iz Tržiča in v založbi sklada društva Adriano Cragolin izšla zgodovinska knjiga z naslovom: Pastore dei suoi popoli in podnaslovom: Mons. Sedej e l'arcidiocesi di Gorizia nel primo dopoguerra, kar bi po slovensko rekli Pastir svojih narodov in msgr. Sedej in goriška nadškofija v prvem povojnem obdobju. Naslov je povzet po besedah samega Sedeja, ki je večkrat poudaril, da se trudi biti enakopraven pastir za vse narode, ki živijo na ozemlju nadškofije.

Avtor, Ivan Portelli, je zgodovinar mlajše generacije, ki je diplomiral na tržaškem vseučilišču z diplomsko nalogo na to temo. Delo je predelal in ga predstavil na natečaju, ki ga vsako leto razpisuje društvo Cragolin iz Špetra ob Soči ter na tretji izvedbi, leta 2001, tudi zmagal. Sedaj pa je knjiga izšla v skrbno pripravljene izdaji, ki jo je uredil Janko Toplikar, opremil pa Franko Žerjal. Ivan Portelli se je odločil za podrobno analizo in prikaz dogajanja, ki je zaznamovalo samega nadškofa in vse ljudstvo. Uvodoma knjiga predstavlja zgodovino goriške nadškofije od patriarhata do zasedbe naših krajev s strani italijanske vojske po prvi svetovni vojni. Portelli podrobneje predstavi diplomatska pogajanja med Italijo in kraljevino Jugoslavijo ter povojno upravno

stanje na Goriškem. Strnjeno nato predstavlja stališča škofov iz Julijske krajine ob italijanski okupaciji, podrobneje pa osvetljuje predvidno ravnanje nadškofa Sedeja, ko so novembra 1918 v Gorico vkorakale italijanske čete. Nadškof se je vzdržal vsakršne ocene vojaških operacij. Značilno je, da se je bal, da bo prišlo do novih internacij duhovnikov v notranjost Italije, kot se je to zgodilo ob začetku vojne v mnogih krajih, ki jih je ob prvi ofenzivi zasedla italijanska vojska.

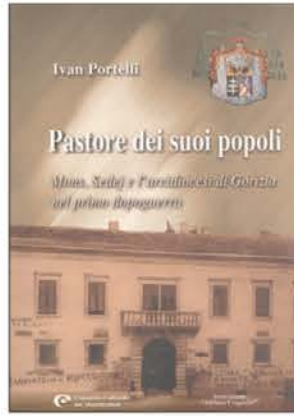
Pomembno za razumevanje Sedejevega lika je poglavje, v katerem avtor skrbno predstavi povojno pastoralno usmeritev nadškofa, zlasti pastirsko pismo novembra 1919, v katerem ugotavlja, da je vojna s svojimi grozodejstvi ob materialni škodi prizadela hudo moralno zlo in da se med ljudmi širijo verski dvomi, celo brezverstvo, opuščanje molitve in svete maše ter druge razvade, ki rušijo zdravo družbo. Osebnost, tudi tragične usode mnogih duhovnikov, med drugimi tržaškega škofa Karlina ali vidnega furlanskega duhovnika in politika ter organizatorja msgr. Faiduttija, ki jih Portelli predstavlja, zelo jasno kažejo, kako je italijanska civilna oblast gledala nanje in zakaj so jih preganjali. Vojna je tudi povzročila veliko težav vodstvu goriškega malega semenišča in bogoslovja. Obe poslopji sta bili močno poškodovani, vse večji pa je po-

stajal problem vrnitve nekaterih duhovnikov, ki so se z begunci umaknili v druge avstrijske dežele. Povojna obnova je terjala veliko diplomatskih sposobnosti in naporov, več težav je bilo tudi z nameščanjem duhovnikov. V civilni družbi v nadškofiji pa so se z obnovo začeli zaostrovati tudi politični odnosi. Svoje je v tem smislu prispevala tudi agresivnost italijanskih nacionalistov, v prvi vrsti D'Annunzia in njegovih legionarjev, ki so zasedli Reko. Leta 1919 se začinjajo obnavljati stranke, ki imajo v italijanski sredi jasne zglede na vsedržavni ravni, med Slovenci, ki jih je italijanska kraljevina anektirala, pa se vse bolj jasno kaže volja po političnem nastopanju, ki je hotelo biti predvsem narodnoobrambno. Na ravni nadškofije je povojni čas prinesel precejšnjo okrepitev socialistične gibanja, kar je seveda povzročalo nemalo skrbi nadškofu Sedeju.

Portelli je posebno poglavje namenil odnosom med italijanskimi oblastmi in slovenskim klerom. Podrobneje je predstavil politične linije, ki jih je nova oblast izbrala do Slovencev na zasedenih ozemljih. Italijanski iredentistični krogi so npr. slovenske duhovnike na splošno ocenjevali kot izrazito protitalijansko usmerjene osebe, ki obenem

imajo izredno močan vpliv na prebivalstvo. Zaradi tega so italijanske oblasti takoj po premirju poskrbele, da so nadzorovale duhovnike, nekatere so tudi izgnali ali celo zaprli. Razmere je avtor orisal tudi z analizo časopisnega gradiva,

obenem pa je tudi skušal predstaviti organiziranost slovenskih duhovnikov, ki so se na začetku leta 1920 zbrali ali povezali v Zboru svečnikov svetega Pavla, stanovske organizacije, ki je usklajevala njihovo nastopanje na družbeni ravni, na področju odnosov s cerkvenimi oblastmi, pastore in narodno obrambnih pobud. V tem poglavju avtor podrobneje predstavlja spomenice, ki so jih slovenski duhovniki pošiljali v Rim, da bi pri Svetem sedežu dosegli določene narodne pravice in jamstva. Kot znano je msgr. Sedej zlasti v tem obdobju stalno in odločno poudarjal, da je bil postavljen na čelo večjezične škofije in da mora biti zato enakopraven do vseh komponent v nadškofiji. Zaradi tega se mu ni zdelo primerno podpirati cerkvene avtonomije z imenovanjem posebne škofa za slovenske vernike, češ da bi to vnašalo razdor. Vendar so se politične razmere z vse ostrejšim italijanskim nacionalističnim pritiskom tako zaostrole, da je postajal tudi Sedej žrtev vse hujših političnih, nacionalističnih in osebnih napadov s strani italijanskih nacionalističnih skrajnežev. Italijanske stranke so se seveda soočale s splošnimi političnimi spremembami, kar je ustvarjalo nove napetosti. Zaradi večje prisotnosti fašistične stranke po pohodu na Rim je prišlo do zastojev tudi na ravni napredka italijanskih katoliških organizacij. Tudi po aneksiji zasedenih ozemelj spomladi leta 1920, rapalski pogodbi in dogovorih ter praznovanjih po aneksiji se razmere niso sprostile. Tudi nacionalistična napetost ni splahnela, kar se je pokazalo z osebnim napadom na nadškofa Sedeja v Ogleju. Italijanske oblasti so vse bolj pritiskale na nadškofa, da je odredil določene premešitve slovenskih duhovnikov iz furlanskih župnij. V teh razmerah se je nadškof Sedej trudil, da bi z legalnimi sredstvi zaščitil javno rabo slovenskega jezika in slovenske službe božje, vse to pa je utemeljeval z načeli naravnega in cerkvenega prava, ki naj bi mu narekovali skrb za ustrezno pastoralno delo. Naravnost genialna je bila odločitev, da ustvari formalne pogoje za ustanovitev farnih sol, ki so pouk slovensčine prenesele v zakristije in cerkve tudi v časih najhujšega fašističnega preganjanja. Knjiga Ivana Portellija je opremljena z bogatim znanstvenim aparatom, seznamom vseh župnij v goriški nadškofiji in tehtno bibliografijo, ki priča o temeljitem raziskovalnem delu v arhivih in po časopisih ter italijanski, a tudi slovenski in nemški literaturi. V knjigi je tudi imensko kazalo krajev, ki jih navaja, in oseb, ki jih imenuje. Vse to pa bralcu olajša iskanje. Knjiga je za italijanskega bralca dragocen vir informacij o slovenski zgodovini in o usodi slovenskih ljudi, ki so ob koncu prve svetovne vojne postali del italijanske države. V tem smislu gre priznati Portelliju dosledno skrb, da je prikazal večplastnost naših krajev. Slovenski bralec pa bo v njej cenil strogo korekten pristop in dejstvo, da je avtor razumel in želel osvetliti skrb za sožitje, ki je nadškofa Sedeja dosledno vodila pri njegovem pastoralnem in siceršnjem delu.

Prejeli smo

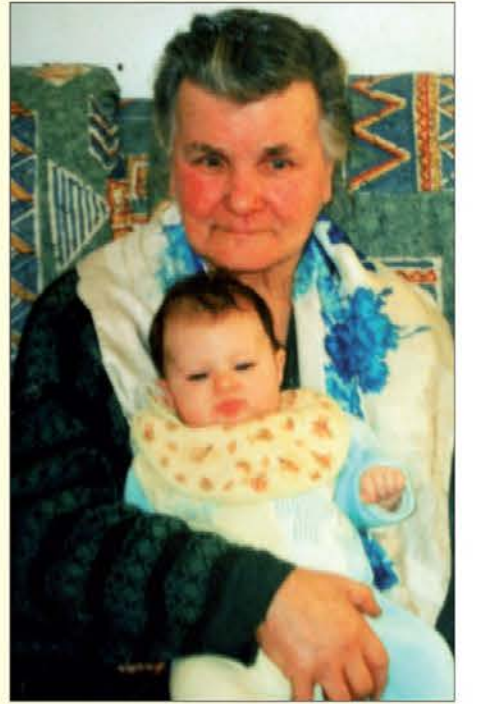
“Tudi jaz praznujem z Novim glasom visoki jubilej”

Pred mesecem dni nam zavoni telefon. Dvignem slušalko in oglasi se znani glas gospe Milene Kobal iz Krogelj pri Dolini: “Veš, da sem brala v Novem glasu članek o svoji Vipavi. Bila sem ga zelo vesela. Najprej pogledam novice iz Slovenije. Je dobro, da naš Novi glas obvešča tudi o življenju in dogodkih z Goriškega in Vipavskega. Pozna se, da imamo urednika Paljka, njemu pridejo vse muhe prav.” Obe sva se glasno zasmeli ob tej hudomušnici. Ob koncu pogovora je zaključila: “Ti pošljem številko Novega glasa, ker vem, da ga v Vipavi ne prodajajo.” Čez par dni sem res dobila pošiljko z Novim glasom in skrbno občrtano, kjer piše o njeni Vipavi. Pred dnevi me je gospa Milena spet poklicala. V njenem glasu sem spoznala, da je zelo vesela. Začela je: “Hočem ti sporočiti veselo novico. Iz Novega glasa sem dobila povabilo na praznovanje 60-letnice izhajanja našega slovenskega časopisa in 10. obletnice Novega glasa. Povabili so me na proslavo v Devin. Žal mi je, da nisem mogla na to slavo. Starost je z mano, nisem sama. Zato te prosim, napiši za Novi glas, da sem bila vabila zelo vesela in da jim vsem iskreno čestitam in stiskam roke. Prejeto vabilo pa mi je priključilo v spomin tisti čas, ko sem dobila v roke prvič Katoliški glas.

Leta 1947 sem se poročila v Gorici. Tam je takrat bival moj mož. On je tudi doma iz Vipave. Nekaj časa sva drug drugega obiskovala, nakar so mi na meji rekli, da je tega dovolj, da se moram odločiti, kje bom živele. In tako sem se na “Stop” leta 1947 korajžno odpravila k njemu in zapustila rodno Vipavo. Sledilo je življenje za železno zaveso. Dolgih dvanajst let nisem smela domov na obisk. Kmalu sva si z možem kupila majhno hišico v Krogeljah, jo preuredila, dobila otroke in tu jaz sedaj živim. Sem vdova. V hiši živi še sin z družino. Iz Krogelj smo hodili k maši v Dolino. Prve številke Katoliškega glasa sem dobivala pri gospodu Štuhecu v Dolini. Ostala sem mu zvesta od njegove prve cene 30 centezimov naprej. Včasih mi ga je gospod Štuhec prinesel tudi domov. Pozneje so mi ga dajale sestre, ko sem prihajala k maši. Več kot dvajset let sem nanj naročena. Tako tudi jaz praznujem z Novim glasom visoki jubilej. Slovenski časopis mi je pomenil veliko. Sedaj se imam dobro. Samo starost je tu. Ko sva z možem začela skupno pot, sva imela pred seboj in za seboj samo cesto. Po vojni je bila velika revščina. Takrat nas je bilo do stih Slovencev, tako v Gorici kakor tudi v Krogeljah. Sedaj nas je mnogo manj. Že se iščemo. Še dobro, da prihaja k meni Novi glas, mi dela družbo na stara leta.” Tako je zaključila pripoved gospe Milena Kobal.

Naj ob njeni zahvali in čestitki uredništvu Novega glasa zapišem še zanimiv dogodek iz davnega leta 1943, o katerem mi je gospa Milena sama pripovedovala.

Vipavka Milena se je rodila v naši ulici. Bili smo skoraj sosedje in dobri prijatelji. Doma so imeli kolarsko delavnico. Njen oče je bil velik domoljub, zato je bilo njegovo veselje ob razpadu Italije septembra 1943 še toliko večje. Vsem ga je hotel pokazati. V Možetovi trgovini v Vipavi je dobil v dar tri “peče” metražnega blaga v barvah slovenske zastave. Gospa Milena je iz tega sešila 12 metrov dolgo slovensko zastavo. Oče jo je 9. septembra hotel nesti v zvonik vipavske cerkve in jo tam izobesiti. Pred vhomod ga je ustavil karabiner in mu svetoval, naj s tem počaka vsaj še nekaj dni, da se italijanska vojska umakne. Poznala sta se. On pa od veselja preprosto ni mogel več čakati in je zastavo še isti dan obesil na vrh zvonika. Zastava takrat še ni imela zvezde. Tako viseča je pozdravila partizane, ko so prišli v Vipavo. Metražno blago te zastave je v vojnem času prišlo še kako prav. Iz njega je gospa Milena sešila oblekico deklici, stari leto in pol in postavila barve, kot jih ima slovenska zastava. Ta deklica sem bila spodaj podpisana. Tako oblečeno me je s sorodniki peljala na vipavski trg pred Lanthierijevo palačo, kjer so Vipavci pričakali naše žene in matere, ki so se vračale iz zaporov v južni Italiji. To je bilo proti koncu septembra 1943. Tudi moja mama je stopila z drugimi zapornicami iz kamiona. Hotela me je objeti po mnogih mesecih odsotnosti, a jaz nisem hotela k njej. Nisem je poznala. Zame je bila tujka. Namesto veselega snidenja so po njenih in mojih licih tekle solze. Ostali so spomini na težke čase vojne. Prijateljstvo z gospo Mileno, ki je bila takrat kakor moja druga mama, naju še vedno trdno povezuje tudi zaradi tega dogodka. Njenemu veselju in čestitki Novemu glasu se pridružujem tudi sama in želim gospodu uredniku Paljku in njegovim sodelavcem še veliko uspehov pri duhovnem in kulturnem poslanstvu slovenskih časnikarjev.

Magda Rodman

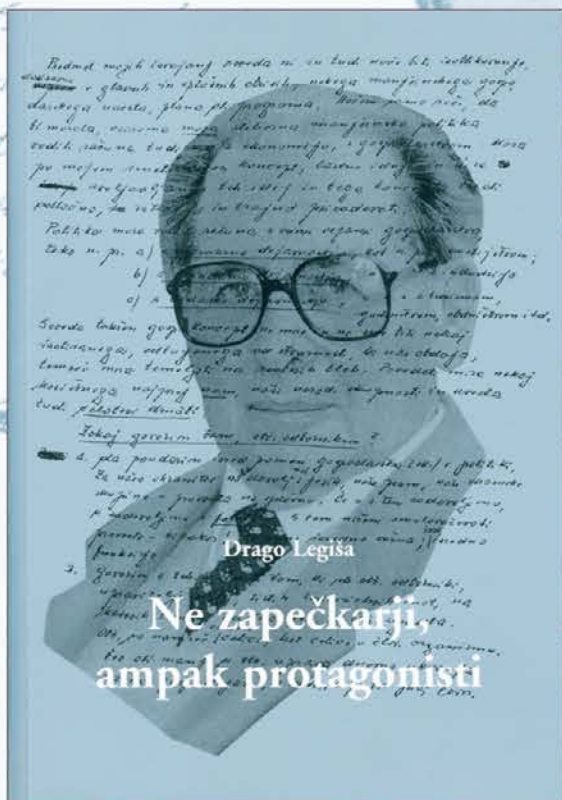
Novo pri Goriški Mohorjevi družbi

Drago Legiša

Ne zapečkarji, ampak protagonisti

Ob življenjskem jubileju dr. Draga Legiša prinaša ta knjiga izbor njegovih člankov, esejev in spisov, s katerimi je kot urednik najprej Novega glasa ter kasneje Novega glasa ter sodelavec Slovencev aktivno spremljal dogajanje v naši politični in kulturni stvarnosti.

CENA knjige: 14,00 evrov

Drago Legiša

Ne zapečkarji, ampak protagonisti

KNJIGO DOBITE V NAŠIH SLOVENSkih KNJIGARNAH IN NA SEDEŽU GORIŠKE MOHORJEVE DRUŽBE, TRAVNIK 25 V GORICI.

Marko Tavčar